NUMER WASHINGTOŃSKI.

GAZETA POLSKA CHICAGO

BOŻE ZBAW POLSKĘ

PISMO LUDOWE DLA POLONII W AMERYCE.

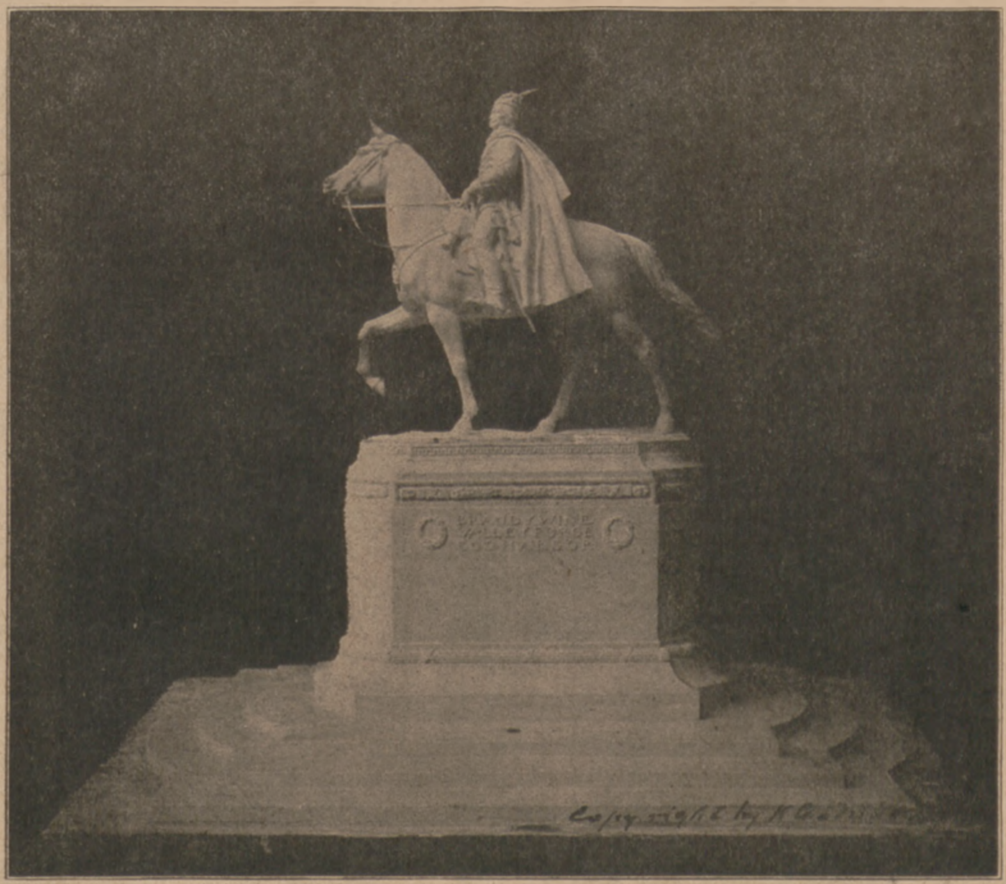
No. 19. Chicago, Illinois, Czwartek dnia 12go Maja, 1910 roku. Rok 38.

Entered as Second Class Matter June 25th 1885 a the Post Office at Chicago, Illinois, under Act of March 3rd 1879.

W hołdzie bohaterom dwóch światów.

Pomnik Kazimierza Pułaskiego
Widok od strony prawej.

Pomnik Kazimierza Pułaskiego
Widok od strony lewej.

Krótka historya pomników Tadeusza Kościuszki i Kazimierza Pułaskiego w Washingtonie.

Myśl ofiarowania pomnika T. Kościuszki Stanom Zjednoczonym przez Polaków w tym kraju zamieszkałych powstała zaraz po postanowieniu rządu washingtońskiego wystawienia pomnika generałowi Kazimierzowi Pułaskiemu. Była to niejako wdzięczność za uznanie zasług polskiego bohatera przez Amerykanów.

Inicyatorem myśli wystawienia pomnika był ob. T. M. Heliński, ówczesny sekretarz jeneralny Z. N. P., który w marcu 1904 roku zwołał do domu związkowego reprezentantów parafii, organizacyj i prasy dla wspólnej narady. Reprezentanci stawili się licznie i myśl rzuconą przyjęto z zapałem poczem wybrano Komitet tymczasowy, który się składał z następujących obywateli:

K. H. HELIŃSKI,
Sekretarz Generalny Związku Nar. Polskiego,
Przewodniczący Komitetu.

K. H. WACHTEL,
Redaktor "Narodu Polskiego", organu Zj. P. R. K. Sekretarz Komitetu.

KS. K. SZTUCZKO,
Proboszcz parafii św. Trójcy w Chicago, Ill.
Sekr. Wydz. Wykon. Federacyi P. K. w A.

M. B. STĘCZYŃSKI,
Prezes Związku Narodowego Polskiego.

LEON SZOPIŃSKI,
Prezes Zjednoczenia Pol. Rzym. Kat.

T. SIEMIRADZKI,
Redaktor "Zgody", organu Związku Narodowego Pol.

ST. SZWAJKART,
Redaktor "Dziennika Chicagoskiego".

W. DYNIEWICZ,
Wydawca "Gazety Polskiej".

E. W. REICHEL,
Reprezentant Związku Sokołów Polskich.

J. CHMIELIŃSKI,
Reprezentant Związku Śpiewaków Polskich.

J. M. SIENKIEWICZ,
Reprezentant Związku Młodz. Pol. w Am.

Komitet powyższy upoważnił ob. Helińskiego, by w imieniu Polaków zamieszkałych w Stanach Zjednoczonych ofiarował narodowi amerykańskiemu pomnik polskiego bohatera, oraz postanowiono wydać ogólną odezwę do ogółu polskiego o składki na pomnik.

Niektóre punkty odezwy brzmiały następująco:

"Pomnik ten ofiarowują Polacy Stanom Zjednoczonym jako dowód przywiązania do nowej ojczyzny, a zarazem przypomni on Amerykanom olbrzymie zasługi Tadeusza Kościuszki oddane temu krajowi podczas jego walki o niepodległość."

(Dokończenie na stronicy 13ej.)

Pomnik Tadeusza Kościuszki
Widok z frontu.

Patrz Kościuszko na nas z nieba
Jak w krwi wrogów będziem brodzić;
Twego miecza nam potrzeba
By ojczyznę oswobodzić.
Oto jest wolności śpiew, śpiew, śpiew,
My za nią przelejem krew, krew, krew.

History of the monuments of Gen. Thaddeus Kosciuszko and Gen. Casimir Pulaski in Washington, D. C.

The idea of presenting to the American people a monument of General Thaddeus Kosciuszko, to be erected at Washington in Lafayette Sq., where the monuments of Lafayette and Rochambeau are standing and where a monument to Baron von Steuben will be put up in the near future, was conceived six years ago by the Polish National Alliance of the United States.

As the U. S. Congress has appropriated $50,000 for a monument to General Pulaski, who fought for the liberty of this country and who fell in the battle of Savannah in 1779, the Polish National Alliance considered it as a duty of Polish-Americans to reciprocate by presenting to the American nation a monument of the other Polish patriot who lent his sword to the cause of liberty of America.

* * *

We give here a copy of the bill of acceptance of the gift by the Congress.

House of Representatives.

58th Congress) (Report
2-nd Session) (No. 2101.

Statue to Gen. Thaddeus Kosciuszko.

April 2. 1904. — Referred to the House Calendar and ordered to be printed.

Mr. Mc-Cleary, from the Committee on the Library, submitted the following.

Report.

(To accompany H. J. Res. 84.)

The Committee on the Library, to whom was referred the joint resolution (H. J. Res. 84.) for the acceptance of a statue of Gen. Thaddeus Kosciuszko, to be presented to the U. S. by the Polish-American citizens, respectfully report the same back to the House of Representatives with the recommendation that it do pass.

The resolution reads as follows:

Resolved by the Senate and House of Representatives of the United States of America in Congress assembled, that the offer of a statue of General Thaddeus Kosciuszko, to be erected on of the corners of Lafayette Square, in city of Washington, District of Columbia, by and at the expense of the Polish-American organizations and of the Polish-American people of the United States generally, as an expression of their loyalty and devotion to their adopted country, for the liberties of which Kosciuszko so nobly fought,

(Concluded on page 2.)

Pomnik Kościuszki.
Figura boczna.

HISTORY OF THE MONUMENT OF GEN. THADDEUS KOSCIUSZKO AND GEN. CASIMIR PULASKI IN WASHINGTON, D. C.

(Concluded from page 1.)

which offer has been made through T. M. Heliński, president of the central committee of the Polish-American organizations of the United States, be and the same hereby is, accepted: **Provided**, That the selection of the site on Lafayette Square, the approval of the statue offered, and the manner of its erection shall be under the control and direction of a commission consisting of the Secretary of War and the Chairman of the Committees on the Library of the Senate and House of Representatives of the Fifty-eight Congress.

Polands Great Day in America.

May 11-th will be a great day in Poland's history, although the event, which will make it remarkable forever, will take place not on Poland's sacred soil, but in this country, the adoptive land of over three million Poland's sons and daughters.

On May 11-th two monuments will be unveiled in Washington, D. C., dedicated to the memory of two polish heroes, which fought under Washington for the freedom and independence of the United States — Generals Thaddeus Kosciuszko and Casimir Pulaski.

The Pulaski monument has been voted and erected by the Government of the United States. The Kosciuszko statue is the gift to the people of United States from the Polish National Alliance of U. S. of N. A., the greatest polish organization in the world.

The unveiling of both monuments will be accompanied by elaborate ceremonies May 11-th at 2:30 p. m. The program is as follows: May 11-th at 2:30 the benediction will be said at the Pulaski monument by Rt. Rev. Bishop Paul Rhode from Chicago. The speeches will follow by the Secretary of War, the President and Mr. J. Smulski from Chicago. The Marine Band will play the national anthem and the artillery will fire the salute. After that the guests will proceed to the Lafayette Square, to the Kosciuszko Monument. The Polish Singers Alliance will begin the ceremonies with a "Cantata;" the president of the Polish National Alliance, M. B. Steczynski will deliver a speech in polish, the Censor of the Polish N. A., Mr. A. Schreiber will present the monument to the Government, the President or the Secretary of War will deliver an address and the benediction by a clergyman will follow.

The Government mailed invitations to a great number of distinguished Poles in Europe and America and the influx of Poland's sons and daughters in Washington will be enormous. In the military parade numerous Polish societies will march; from many cities special trains will bring to the Capital thousands of Poles. The day will be closed by a banquet in Hotel Raleigh, to which the Polish National Alliance invited many most prominent men in Washington; President Taft accepted the invitation and promised to be guest of the Polish National Alliance on this memorable occasion.

Thaddeus Kosciuszko was born in Poland 1746 and received his military education in Warsaw and in Paris. In 1777 he came to America and took a prominent part in the Revolutionary War. He served under Gates in the campaign which ended in the surrender of Bourgoyne at Saratoga. In fact the American historians agree, that the superior knowledge of Kosciuszko contributed considerably to the success of this campaign which proved to be one of the turning points of the war for independence.

When the war was over, Kosciuszko returned to Poland and served his country in the war with Russia in 1797. When after this war Poland was dismembered, the Polish people put Kosciuszko at the head of all the forces of the land with dictatorial power and in this capacity the hero made a splendid stand against the combined forces of Russia and Prussia in 1794. He won a great victory over the Russians at Raclavice, raised the siege of Warsaw by the King of Prussia, but finally lost the battle at Maciejowice against the tripple number, of Russians and covered with wounds, unconscious was made prisoner. Brought to St. Petersburg Kosciuszko after two years of imprisonment was freed by emperor Paul I and went to Philadelphia, where he met with enthusiastic reception by the people.

The rest of his life the Polish dictator spent in France, where he steadily rejected all offers made him by Napoleon, to whom he lost all confidence and trust after the great Corsican betrayed the Republic and became emperor. After the Congress of Vienna, which settled for a time the fate of Poland, Kosciuszko went to Switzerland and died there in 1817. The people of Poland brought his remains to Cracow and buried them in the old cathedral at the side of Poland's kings. To the Polish Nation Koscjuszko is the embodiment not only of patriotism but of the civic virtue in its highest degree.

Casimir Pulaski wos born in Poland in 1747 and distinguished himself in the war with Russia 1768-72. In 1777 he came to America, where he obtained from Congress the grade of brigadier general and was instrusted with organizing the cavalry in the contimetal army. He took a brilliant part in the battle at Brandywine, where he is said to have saved the life of General Washington. In March 1779 he defeated general Prevost at Charlestown and October 9-th 1779 fell in the battle at Savannah.

After the war Congress voted a monument to the memory of Pulaski, but no appropriation was made and the whole affair fell into oblivion. In 1903 the American Poles having discovered the facts, brought them to the attention of Congress, which appropriated $50.000 for a monument to General Pulaski to be erected in Washington, D. C. The work was entrusted to a prominent Polish scuptor Casimir Chodzinski, who completed it to the satisfaction of the Government.

It was then that the Polish National Alliance of U. S. of N. A., the most powerful Polish organization in the world, conceived the idea of presenting to the Government of United States a monument of General Kosciuszko to be erected at Washington in Lafayette Square. The offer of this gift having been accepted by Congress and the President, the fund was started by means of special assessment from every member of the Alliance. Several small Polish organizations, as the Polish Women's Alliance, the Polish Turner's Alliance and many citizens contributed small amounts, the largest individual contribution $500.00 coming from the world known Polish Pianist, I. Paderewski. On the whole out of $60.000 dollars raised by the Poles for the fund of the monument about 58,000 came from the members of the Polish National Alliance.

A competition was announced for the best model and in December 1906 an exhibition of these models, all works of Polish artists, was opened in Washington. The Government Commission, which consisted of Secretary of War, W. H. Taft, Senator Wetmore and Representative McCleary together with a jury of three American Sculptors accorded the first reward to the model of Prof. Antoni Popiel from Lwow, Poland, who was entrusted with the completion of the monument.

The work of Prof. Popiel represents Kosciuszko as a hero of both hemispheres, as he is usually called by the Poles. At the front of the pedestal is a hemisphere showing the map of America with the American eagle guarding its liberty. In the rear of the other hemisphere, bearing the outline of Europe and Asia, is being strangled by a snake representing despotism, which the Polish eagle is trying to kill with his beak and talons. To the right, a Polish regular soldier wounded and falling, is protected by a Polish farmer with his scythe; to the left, an American soldier is cutting the ties of the American farmer, thus liberting him from the foreign yoke. Above stands Kosciuszko with a map in one hand, the other resting on his sword.

The Polish National Alliance presented to the United States the monument of the best and greatest son of Poland who was an ardent admirer of the great American Commonwealth, with the explicit purpose of showing that the Polish Americans appreciate highly the liberty and all the opportunities which they enjoy in this country, while at the same time they cherish the memory and the traditions of Poland.

In order to emphasize further their loyalty to this country of their adoption and to familiarize their brethren in Europe with the ideas, the Polish Americans organized under the banner of the Polish National Alliance, called the first Polish National Congress to Washington, D. C., for May 12th —16th following the unveiling of both monuments. The object of this Congress is to deliberate on the present situation — political, cultural, educational and economic of the Poles both in Poland and in America; to acquaint themselves with the course in which the Polish political thought is proceeding and developing; to ascertain the principal deficiencies and needs and in general to elaborate a directive that could obtain the recognition of the Polish community. The first day of the Congress, 12-th will be dedicated to the information of numerous American guests which have been invited and promised their attendance. To that purpose three papers will be read in english about the past, present and future of Poland by prominent Polish-Americans, members of the Alliance, Dr. H. Kalusowski from Washington, Dr. K. Zurawski and Mr. T. Helinski, both from Chicago.

One the second day the separate sections of the convention — political, economic, educational, section of science and art, and that of emigration will work out their problems and their resolutions. On fourth and last day the members on a plenary session will discuss the results, of the work of the sections and pass upon them. An excursion in corpore to Mount Vernon is planned and appropriate homage will be given to the memory of the father of this country.

The Polish National Congress will be attended by many prominent Poles from Europe and by a large number of representative Polish-Americans. The old capital of Poland-Cracow is sending one representative; the city of Lwow will be represented by three members of the council. From many other polish cities prominent men promised their attendance. Numerous papers to be read in the sections were contributed by many famous men in all ways of public life, which were prevented from coming to Washington.

PROF. ROMUALD PIONTKOWSKI.

Voices of the American Press.

STATUE OF KOSCIUSZKO IN CAPITAL THAT WILL BE UNVEILED BY POLES.

(Tribune, April 20, 1910, Chicago, Ill.)

Much enthusiasm is being expressed by the Polish residents of Chicago over the approaching Polish national congress to be held in Washington and the unveilling of a statue of Gen. Thaddeus Kosciuszko at Lafayette square in Washington May 11. The congress and the unveilling of the statue of the Polish patriot will take place under the auspices of the Polish National Alliance of the United States. The congress will open the day following the unveilling of the statue.

The statue of Gen. Kosciuszko was cast in Chicago by A. Popiel, a sculptor brought from Austria by the National Alliance. A monument of Gen. Casimir Pulaski also will be unveiled at Washington prior to the congress of the National Alliance.

Pomnik Kościuszki.
Figura główna.

Pomnik Kościuszki.
Figura boczna.

Among the members of the executive committee of the congress are: Dr. W. Kuflewski, former vice president of the Chicago board of education; Dr. K. Zurawski, president of the Polish Medical association of Chicago, and M. B. Steczynski president of the alliance.

PLAN POLISH CONGRESS.

(Telegraph, April 20, 1910, Philadelphia, Pa.)

Washington, April 20. — To mark the honoring of two Polish heroes of the American revolution and to extend all possible aid to encourage and broaden the national life of Poland, representative Poles from all over the country will meet the Polish National Congress of the United States in this city May 11 for the first session of States.

On that day will be unveiled the statue of Count Casimir Pulaski, erected in Lafayette Square by authority of Congress, and at the same time will be unveiled a statue of Pulaski's fellow-patriot. General Thaddeus Kosciuszko, the gift of Polish-American citizens.

Business sessions of the Congress will begin on May 12, and the work will be done in five sections, devoted, respectively, to the political, economic, educational, scientific and emigration aspects of Polish life. The congress is called by order of the Polish National Alliance, and will be attended by prominent public men as well as representatives of virtually every large Polish society in the country.

WILL HONOR POLISH HEROES.

(Rec.-Herald, April 24, 1910, Chicago, Ill.)

The three milions Poles who have chosen the United States for their adoptive country are looking forward with eagerness to a celebration arranged to be held at Washington on May 11 when statues of Generals Thaddeus Kosciuszko and Casimir Pulaski are to be unveiled. The Monument to Pulaski has been erected by the federal government as a token of the appreciation which is felt for his services under General Washington, while the companion statue is a gift to the people of this country from the Polish National Alliance, of which M. B. Steczyński of this city is president.

The unveiling will be accompanied by eleborate ceremonies and it is expected that Washington will be visited by many thousand Polish-Americans. The Pulaski monument will be dedicated at 2:30 o'clock. Bishop Paul Rhode of Chicago will say the benediction, after which speeches will be made by President Taft, the Secretary of War and John Smulski of Chicago. The marine-band will play the anthem and an artillery salute will be fired.

Following the dedication of these statues a conference will be held lasting four days. At the time the statues of the Poles, political, educational and economic, will be discussed.

KAISER MAY BAR AMERICAN POLES.

(Special Cable to the Chicago Tribune.)

Berlin, Feb. 27. — The patriotic German press is highly agitated over the forthcoming participation of Polish-Americans in the Polish celebration shortly to be held in this country. Quotation from Chicago Polish newspapers are cited as evidence that the American Poles are determined advocates of the forcible movement to reestablish the kingdom of Poland.

In view of this rebellious attitude the advisability of barring American delegates is being discussed. Their presence, it is feared will have a dangerously contagious effect on their European brethren, especially those now living under the beneficent ruleship of the kaiser.

Bid Germans be calm.

The fears expressed by German officials and newspapers that a movement is on foot among American Poles forcibly to reestablish a Polish kingdom are without basis, according to members of that nationality who live in Chicago.

Since plans were announced for the celebration on the fifth centennial of the battle of Grunwald, at which the Polish armies won a great victory over Prussia, many German newspapers have expressed alarm lest the event might be a subterfuge to bring Poles together for the purpose of taking steps toward the reorganization of their kingdom.

This alarm lately has reached official Germany, and the advisability of barring American delegates to the centennial is said to be contemplated.

Not to trespass on German soil.

"Nothing to it", said M. B. Steczynski, president of the Polish National Alliance yesterday. "A large delegation of Polish Americans will go to Cracow, Poland, this summer to assist in unveiling a monument donated by Paderewski, on the battlefield of Grunwald. To reach Poland we are not going to trespass on German soil, nor will we cross the ocean in German ships.

"There is no agitation among Polish Americans for a forcible reestablishment of the Polish kingdom."

Others among Chicago Poles said with equal assurance that the German fears were unfounded.

POLES DENY PLANNING REVOLT.

(Tribune, March 3, 1910, Chicago, Ill.)

The approaching celebration of the fifth centennial of the battle of Grunwald at Cracow, Austrian Poland, which is

arousing Polish national feeling against the German dominion, now is stated by Polish leaders in Chicago not to point to an anti-German revolt.

"We American Poles do not know of any attempt at a revolution on the part of our brethren under German dominion at the present time", said M. B. Steczynski, president of the Polish National Alliance. "It is true many American Poles will go to Cracow and that to reach there we are not going to step on German soil. We shall pass through France to avoid spending money in Germany.

"At the same time we are not actuated by hatred toward the cultured German people. We simply object to the Prussian government."

THE WEST END.

(Times, April 20, 1910, South Bend, Ind.)

The Polish National Alliance of the United States of North America, at its last convention held in 1907, called the First Polish National Congress in the United States to meet in Washington, D. C., on May 4, 1910, in connection with the unveiling of the monuments of two Polish Generals who took an active part in the war of independence — Casimir Pulaski and Thaddeus Kosciuszko — which will take place on May 11. The monument to Gen. Pulaski in erected by the authority of an act of congress, and that of Gen. Kosciuszko was presented to the United States by the loyal Polish-American citizens. The purpose of this congress is to discuss in all its aspects — political, cultural, scientific and economic — the present status of the Polish nation; to acquire familiarity with the various lines of development of the Polish people; to learn the chief needs of Polish national life, and to find suitable remedies for them. In the belief that this purpose may be obtained by the deliberations of a body consisting of representatives of all parties, civic organizations, educational institutions and scientific bodies, as well as men of prominence, the Polish National Alliance, the largest Polish organization in the world, has issued invitations to all such bodies and persons to attend the congress — the first in the history of modern Poland. The first session of the congress will be opened on the day following the unveiling of the two monuments. The works of the congress will be done in five sections, devoted, respectively, to the political, economic, educational, scientific and emigrational aspects of the life of the Polish people. Three papers in the English language will be read at the first plenary session, relating to the past and present life of the Polish people, the contribution of Poland to the civilization of the world and its right to the future existence. The executive committee is composed of the following prominent Poles: A. Schreiber, R. S. Abczynski, M. B. Steczynski, F. M. Ksycki, S. J. Czechowicz, M. Majewski, T. Siemiradzki, T. M. Helinski, S. A. Dangiel, Dr. S. K. Zurawski and Dr. W. Kuflewski. The South Bend Times has received an invitation from the Polish National Alliance asking the presence of its representative at the congress, and it is probable that the local newspaper will be represented at the national capital at that time.

KOSCIUSZKO AND PULASKI.

(Times Star, April 8, 1910, Cincinnati, O.)

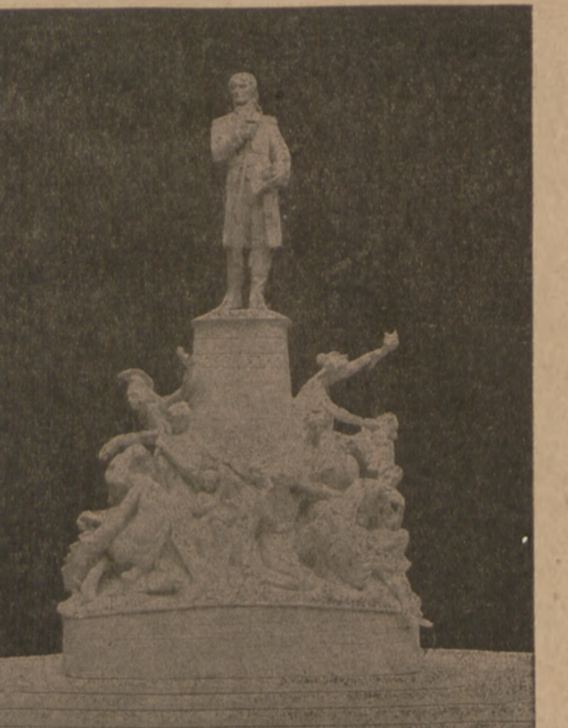
Foreign-sounding names these — Kosciuszko and Pulaski — which are to be honored next month at the national capital — but names which have a memorable place in American history. Polish-Americans and native-born Americans will have a common interest when they meet in Washington on May 11 to unveil the newly finished statues of these heroes — a long-deferred tribute of a nation's gratitude.

Poland's tragic struggle for liberty contributed these two military geniuses to the American revolutionary cause. To Kosciuszko's strategy the success of Gen. Gates's army in Northern New York State was mainly due. It was this engineering expert, moreover, who mapped out and superintendended the erection of the West Point fortifications, while his campaigns in the South were marked by a brilliancy and dash that was an inspiration to the Colonists.

Of the two, however, Pulaski is probably more familiar to the American school boy and the student of history. His memory, at least, will live forever in the city of Savannah, in the defense of which he fell mortally wounded, to die a few hours later on the United States brig "Wasp."

These men were not "soldiers of fortune" but were fighting for a principle. The cause was the same, whether in Poland or America. It made little difference whether they led Polish peasants armed with scythes against the well-disciplined troops of tyrannical Russia, or helped the sturdy colonists in their conflict with an uncompromising mother country.

They were a credit both to their home land and to the land where they were sent by providence. Their dreams of a free Poland were never realized, but the services they rendered for America will long live after them.

MODEL OZNACZONY DRUGĄ NAGRODĄ,
wykonany przez artystę Stanisława R. Lewandowskiego z Wiednia, generalnego sekretarza Związku Rzeźbiarzy w Austryi.

Główna figura wyobraża Kościuszkę w stroju generała amerykańskiego, przyciskającego obnażoną szablę do piersi i przysięgającego w ten sposób, że tej szabli używać będzie w walce o wolność całej ludzkości. Zgodnie z tą przysięgą zlewają się w jedną całość dwie grupy alegoryczne, złożone z 13-tu figur różnych ras i typów, symbol 13-tu pierwotnych Stanów Północnej Ameryki. Jedna grupa przedstawia walkę ludów z despotyzmem, który wyobrażony jest w smoku dwugłowym, czyli na obydwóch półkulach panującym, a druga grupa wyobraża wyzwolenie a z niem postęp, cywilizacyę, przemysł i dobrobyt.

MODEL OZNACZONY TRZECIĄ NAGRODĄ,
wykonany przez Juliusza Bełtowskiego ze Lwowa.

Autor przedstawia statuę bohatera w postawie zakończenia walki, po której chowa szpadę w pochwę, podczas gdy twarz ma jeszcze zwróconą w prawo, ze wzrokiem nieco ku górze, ku działom fortyfikacyjnym z wyrazem pewności i zadowolenia, a ruch ten odpowiada zarazem i rysom jego twarzy.

Kościuszko zawsze gotowy do czynu, ukończywszy pracę w Ameryce, zaopatrzony jest w płaszcz do powrotnej przeprawy.

Z obu boków umieszczone są figury alegoryczne, charakteryzujące działalność, duszę i powołanie Kościuszki. Największą, decydującego znaczenia zasługą Kościuszki w walce o wolność w Ameryce są fortyfikacye, które umożliwiły zwycięstwo i ochroniły stolicę Kongresu, otóż po stronie, w którą Kościuszko twarz zwraca, znajduje się alegorya inżynieryi z rozciągniętym planem fortyfikacyi Philadelphii, na sile której złamał się miecz nieprzyjaciela.

Z przodu wyrywa się geniusz poświęcenia się, który zaspokojony o spełnione czyny w zwycięstwie Ameryki, nie daje bohaterowi spoczynku, pociąga go, aby tę żyjącą pochodnię zdobytej wolności w Ameryce poniósł i tam — skąd uciekająca się doń błagalna postać duszy narodu wzywa go na swe czoło do poświęcenia się.

Ogólny widok obrazu tego projektu pomnika ma jedną związaną całość duchową i rysunkową, z której łączy się i wypływa harmonijnie na tylnej stronie umieszczona orlica baczna dla ochrony, co jej najdroższe — jak Kościuszko troskliwy, przewidujący, z poświęceniem osobistego szczęścia miał na baczności sprawę powszechnego znaczenia.

POLISH HEROES OF THE AMERICAN REVOLUTION HONORED BY STATUES.

(South Bend, Ind. News.)

A number of Polish residents of South Bend will go to Washington to be present May 11 at the ceremonies in connection with the unveiling of the statues of Kościuszko and Pulaski, the Polish heroes of the American revolution.

The Pulaski statue will be located in the triangle of Pennsylvania avenue, E and Thirteenth streets, and the Kosciuszko statue in Lafayette square.

The erection of the two statues is being accomplished under the direction of a commision composed of Secretary of War Dickison, Senator Wetmore, Representative McCleary, and T. M. Helinski of Chicago. The latter is the representative of the Polish societies.

The statue of Pulaski was ordered by congress at the bequest of the late Abraham L. Brick, representative from the Thirteenth district of Indiana, while the Kosciuszko monument is the gift of the Polish citizens of the United States to the nation.

The Poles of the country give the credit for the passage of the bill providing for the Pulaski monument to the late Representative Brick and they regret that his death prevented him from witnessing the culmination of his labors in this regard.

Ignatius A. Werwinski has prepared an interesting account of the coming of Pulaski and Kosciuszko to this country. It reads:

Imigration Starts 1790.

"The imigration from Europe to the United States might be said to have commenced in the year 1790, for the number of immigrants entering this country prior to that date was exceedingly small. For the first thirty years, from 1790 to 1820, the total number of immigrants that came to these shores was 250,000 or more than 8,000 a year.

"With the beginning of the year 1820 the immigration to this country was rapidly increasing.

"The reason for this was the invention of the steam engine and the adoption of steam power in navigation, as well as the political reaction in Europe where the various governments had loaded heavy taxes and other burdens on the poorer classes, and inaugurated the new service in the army.

"From 1820 to the end of the nineteenth century there were 30,000,000 aliens who had come to this country to make it their home.

The German and English had decreased at the end of that period but the Slavonic and the Italian entries showed a large increase which they have maintained from year to year.

"About 30 years ago 45 per cent of all immigrants who came to this country were German descent; twenty years ago Germany and England together furnished only 32 per cent of the immigrants, and about 14 years ago the German, English and Scandinavian immigrants amounted to only 14 1—2 per cent of the total. The balance came from Slavonic countries and Italy.

Poles a Nation of Pilgrims.

"Some time ago the Poles and people of other extraction who came from Slavonic countries called themselves a "nation of pilgrims" and a Polish poet has said that the pilgrimage of this countrymen was soul of the Polish nation.

"The reason for the coming the Poles to this country was they could better themselves and at the same time educate their brethren in European countries concerning the freedom which is found in the United States.

"Polish immigrants, under the leadership of their clergyman, Rev. Leopold Moczygemby, went to the state of Texas and settled in the village of "Panna Marya" in 1854.

"A chronicle of 1777 contained a mention of a Polish settlement in Virginia. It said among other things, However the immigration consisted of such small numbers that this country, made up of various nationalities, that they had disappeared and no trace can be found of their whereabouts.

"In 1777 one of the greatest of Polish heroes came to this country to assist the colonies in their struggle for independence. His name was Thaddeus Kosciuszko. Shortly after his arrival he entered the ranks of volunteers and declared that he would stay in the fight until independence was secured. When the commander asked him for what he was qualified, Kosciuszko answered: "Try me!"

They tried him, and he distinguished himself by his talents and courage at Bemis Height, Yorktown and at the siege of New York.

"Shortly after these battles General Washington took him into his confidence and appointed him adjutant with the rank of colonel of engineers.

"At the close of the war for independence he was breveted brigadier general for his bravery, and he was received into the Society of the Cincinnati. He was also awarded a large salary and was given a large tract of land.

Kosciuszko Returns and Dies.

"Shortly after the reception of these honors and grants, he returned to his native country and his heroic deeds there made him a hero in the hearts of all his countrymen in Poland.

"After the last uprising of Poland Kosciuszko returned to America with his great friend the poet Julius Niemcewicz, about the year 1796. He did not remain here long, however, but returned to the fatherland. He died at Solurze, Switzerland, in 1817.

"A statue was erected to his memory at West Point, in commemoration of the services which he rendered to this country in its struggle for independence from England.

"During the past few years the Poles in this country have erected several statues to his memory and it is the statue of him, presented to the nation by the Polish American recidents of the country, that will be unveiled in Lafayette square, Washington, D. C., May 11.

Pulaski Also a Hero.

"Among those who nobly served this country in the darkest days of the revolution was Casimir Pulaski. He was a friend of General Thaddeus Kosciuszko and was one of the most distinguished officers of the revolution.

"In one of his letters, yet unpublished, which was discovered by Col. Joseph Smolinski of Washington, D. C., was Pulaski's declaration of American citizenship. It reads: "I could not submit to stoop before the sovereigns of Europe, so I came to hazard all for the freedom of America, desirous of passing the rest of my life in a country truly free. Before settling here as a citizen I intend to fight for liberty."

This letter was dated Aug. 19, 1779, and was adressed to and read before the Continental congress, October 1, 1779.

"It was at the time that Count Pulaski was leading the combined American and French cavalry forces against the enemy, that he received his death wound during the siege of Savannah, Georgia, October 9, 1779. When he was taken from that bloody field he turned to General Harry Lee and gave him his last request: "Follow my lancers, to whom I have given my order of attack."

"It was to the memory of this great hero of the revolution, in which he distinguished himself by his courage and self sacrifice, and by which he merited the title of cofounder of the republic, that congress, through the efforts of the late Abraham L. Brick ordered a statue to be erected.

"The statue of Casimir Pulaski will be unveiled in Washington on the same day as that of General Kosciuszko, May 11."

MODEL IV-ty, KTÓRY OTRZYMAŁ HONOROWĄ WZMIANKĘ,
wykonany przez artystę Teofila Koszarek z Paryża.

Postać Kościuszki pojęta w wieku lat 55, jako inżyniera w mundurze jenerała amerykańskiego, pierś ozdobiona krzyżem Towarzystwa Cyncynnatów. W pozie stojącej, w prawej ręce podając wykonane plany, lewa zlekka podtrzymuje szablę.

U stóp jego emblemata leżące kłody drewniane i teka. Po bokach piedestału wprowadzone figury alegoryczne otwarzając fragment wojenny.

1. Strona przednia ozdobiona napisem Kościuszko, data urodzenia i zgonu, u stóp pomnika subskrypcya narodowa Polaków w Ameryce. Co do figur, zapełnia ją uosobienie niewiasty jako Demon symbolizując wolność z podniesioną ręką prawą w dłoni, trzymając miecz, w lewej tarcza z herbem Stanów Zjednoczonych, u stóp rzucona palma symbol chwały i zwycięstwa.

2. Prawa część przedstawia wodza głównego Stanów Zjednoczonych z roku 1775 w mundurze amerykańskiego jenerała, narzuconego płaszczem. Gestem ożywionym wskazując ręką prawą, daje rozkazy strategiczne w lewej laska marszałkowska.

3. Trzecia względnie tylna część przedstawia również jenerała z głównego sztabu popularnego i zasłużonego w tej wojnie. Lewą ręką wsparty na biodrze, prawą wzniesioną zakrywając się od blasku górnego światła, patrząc w punkt wytyczny poprzedniego naczelnika i obserwując atak rozstrzygającej się chwili.

4. Wreszcie strona z porządku ostatnia odtwarza trębacza negra łającego hejnał zwycięski, podtrzymując prawą ręką trąbę, w lewej zaś trzyma sztandar amerykański.

Gazeta Polska, a pomnik Tadeusza Kościuszki w Washingtonie.

Jak świadczą roczniki "Gazety Polskiej" — wychodziła ona w latach 1905 i 1906 — pod wielkimi literami wydrukowanym tytułem:

Składajcie ofiary na pomnik Kościuszki w Washingtonie.

Pismo nasze najstarsze z pism polskich w Ameryce, już wówczas zrozumiało całą doniosłość tego wielkiego dzieła, którym dziś chlubi się cała polonia nasza, a które w dniach bieżących radością napełnia serca wszystkich Polaków na kuli ziemskiej.

Sędziwy fundator pisma naszego, p. Władysław Dyniewicz gorącem sercem umiłował sprawę tego pomnika, i — na co są dowody w rocznikach naszych, popierał ją z całych sił tak długo, aż weszła na właściwe tory.

Jego apel do czytelników "Gazety Polskiej" nie pozostał bez echa.

Pospieszyli na wezwanie to ochotnie z groszem wdowim, i regularnie co tydzień kwitowane były w długich kolumnach centowe ofiary ochotnem sercem na ten cel składane, dochodząc do poważnej sumy, blisko półtora tysiąca dolarów, na którą to sumę złożyło się jak obliczyliśmy, przeszło ośm **tysięcy czytelników naszej gazety.**

Wydawnictwo nasze i czytelnicy Gazety Polskiej, dumnymi być mogą z tego rezultatu; dumni nie sumą złożoną na ołtarzu tej sprawy, **ale ilością ofiarodawców,** gdyż kiedy powstał projekt ofiarowania Stanom Zjednoczonym pomnika Tadeusza Kościuszki, o to szło przedewszystkiem, **aby był to dar od całego naszego wychodźtwa, od wszystkich choćby najbiedniejszych Polaków.**

Gdyby obowiązek ten patryotyczny w ten sposób został przez wszystkich pojęty, jak go pojął fundator naszej Gazety Polskiej, gdyby wszystkie polskie wydawnictwa w ten sposób były go poparły, jak był popierany na łamach Gazety Polskiej, — dziś moglibyśmy z dumą powtarzać. — **Pomnik Tadeusza Kościuszki wystawili wszyscy Polacy w Ameryce!**

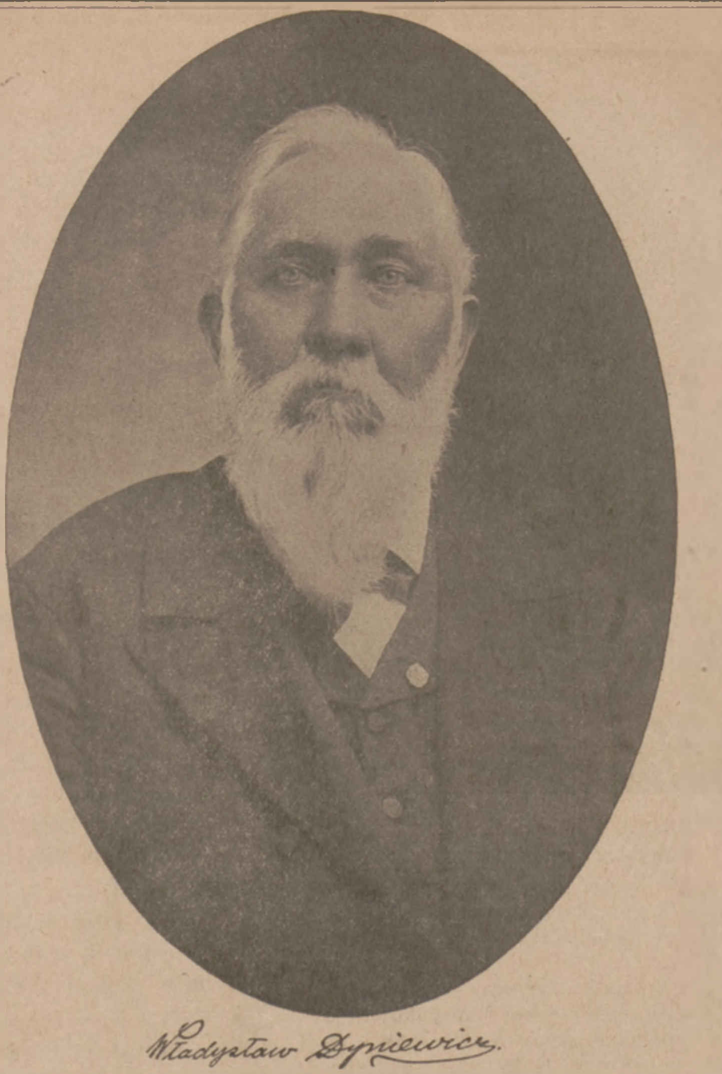
Niestety, inne pisma nie pojmowały tak tej sprawy i dziś nie możemy chwalić się tak, jak chwalić byśmy się powinni.

Związkowi Narodowemu Polskiemu należy się cześć i uznanie za to, że do pomyślnego końca doprowadził dzieło, którego inni nie poparli tak, jak na to zasługiwało.

Aby zaś, nie posądzono nas o gołosłowne przechwałki, aby wreszcie uprzytomnić wszystkim w dniu tak uroczystym i radosnym, jakich trzeba było zabiegów, by sprawę pomnika pchnąć naprzód zaraz w samych początkach, przytaczamy niżej parę głosów fundatora naszego pisma p. Władysława Dyniewicza, które w swoim czasie tak gorąco rozgrzewały serca i dusze naszych czytelników.

• • •

A więc przedewszystkiem, w numerze noworocznym, w roku 1905, umieszczając pierwszą urzędową odezwę komitetu, poprzedził ją p. Władysław Dyniewicz artykułem następującym:

W sprawie pomnika.

Nieprzychylne mniejszego znaczenia czasopisma polskie po za Chicago z zazdrości, że komitet budowy pomnika Kościuszki jest zawiązany z obywateli w Chicago, a nie z bliżej osiadłych Washingtonu, D. C. — podniosły okrzyk, że komitet ten bez upoważnienia całej Polonii zamieszkałej w Ameryce, samowładnie się zawiązał. Radzą więc te pisma, aby w każdej miejscowości zamieszkałej przez liczniejsze grono Polaków, zawiązano podobne komitety z płatnymi sekretarzami, by pieniędzy nie rozkradziono, [tylko na pensyę sekretarzy rozebrano?]

Na to odpowiadam nie w imieniu komitetu, lecz w imieniu własnem.

Sprawa budowy pomnika Kościuszki w Washingtonie, było to dzieło osobiste [jak ja to uważam] p. T. M. Helińskiego, któremu podczas naznaczenia miejsca pod pomnik Pułaskiego, Pan Bóg dał tę myśl szczęśliwą, że zażądał od prezydenta Roosevelta i Kongresu miejsca pod drugi pomnik bohatera Kościuszki, które też w krótkim czasie uzyskał. Godność, jaką p. T. M. Heliński uzyskał, zelektryzowała wielu Polaków, którzy przyrzekli swą pomoc do postawienia pomnika Kościuszki w Washingtonie.

T. M. Heliński okazał swą skromność, nie chcąc sam być tym bohaterem, ani też nie wspomina, że to jest jego dzieło i oddał tę sprawę całemu ludowi polskiemu w Ameryce. Nie oddał budowy pomnika ani Związkowi ani żadnej organizacyi, tylko wszystkim Polakom.

A że to do komitetu zostali wybrani najzacniejsi Polacy w Chicago, przyczyną tego jest to, że z zamiejscowych dotychczas nikt się nie zgłosił, a sprawa ta nagła, gdyż pomnik Kościuszki za dwa lata to jest 3 Maja, 1907 roku razem z pomnikiem Pułaskiego musi być odsłoniętym.

Nie powinno być w zwyczaju, jak dotychczas bywało, chwalić dobre uczynki po śmierci bohatera, niech więc stary Dyniewicz wyłamie się z tego przyzwyczajenia i dobre uczynki publicznie zacnych żyjących obywateli pochwali, które innym powinny być przykładem. Znany mi od 30 lat T. M. Heliński będącym wówczas nauczycielem w jednej ze szkół publicznych w Wisconsin, odznaczający się już wówczas wielkiem poczuciem miłości Ojczyzny — naszej nieszczęśliwej Polski — sprowadzał polskie książki, na których w stosownych chwilach w szkole publicznej, dzieci polskich rodziców po polsku uczył.

Gdy się zawiązał Związek Narodowy w Palmer House w Chicago, [będzie temu w przyszłym wrześniu 25 lat] p. T. M. Heliński zawiązał natychmiast Grupę Zw. N. w mieścinie Poniatowski, Wis., z mieszkających tam Polaków. Przez swą pracę dla Związku został obrany Cenzorem, później zamieszkawszy w Chicago, Prezesem komitetu Centralnego a wreszcie największym pracownikiem, to jest Jeneralnym Sekretarzem Związku Narodowego.

Do Komitetu pomnika Kościuszki należą obywatele, przez których ręce przechodzi po kilkadziesiąt tysięcy dolarów, a więc nie są łakomi na obcy grosz; a ci bardzo mało na swe wydatki potrzebują, bo zawsze są pracą zajęci; praca ich jest zabawą.

Pisma te, które pod wpływem rozszumiałego mózgu poważyły się zniesławić centralny komitet budowy pomnika Kościuszki w Washingtonie, powinne uznać się winnemi grzechu zazdrości, a wszystko zostanie im przebaczone. Bo religia chrześcijańska naucza, że choćby największy grzesznik uzna się winnym i przyrzecze poprawę, grzech zostanie mu odpuszczonym. Gdy zaś te pisma nie odwołają tego, co publicznie podały, ich artykuły będą umieszczane w książce pamiątkowej, która rozpoczyna się drukować a skończoną będzie po odsłonięciu pomnika Kościuszki. Będzie to wymierzeniem kary za czynione przeszkody przy zbieraniu składek na pomnik.

Niech mej osoby nikt nie uważa za jakiegoś patryotnika. Pałam tylko zemstą — niech mi to Bóg przebaczy — do caratu za śmierć mego ojca, który w kwiecie wieku, licząc zaledwie 42 lat życia, przeniósł się do lepszej krainy, a przyczyną był sześcioletni proces, który z pomocą hr. Seweryna Mielżyńskiego w Miłosławiu i hr. Mycielskiego w Kobylopolu, pod Poznaniem prowadził z caratem o odzyskanie swych włości na Litwie.

Mickiewicz w "Konradzie Wallenrodzie" podaje zemstę; ale moja zemsta jest inna. Mą zemstą jest uzbroić wszystkich Polaków w Ameryce w cnotę prawdziwą, aby każdy Polak przybyły z krainy łez i niedoli do wolnej Ameryki został lepszym obywatelem od tutejszych wielu pokoleń osiadłych Amerykanów, przez co Polacy do wielkiego znaczenia przyjść mogą, a wtenczas carat runąć musi. Powtóre pracując przez całe życie na korzyść swej własnej rodziny, a jeżeli już nie moje 8ro dzieci to moje wnuki, których jest ich już 15, z mej pracy korzystać będą, gdy Polacy w Ameryce będą przez Amerykanów uwielbiani.

Do mej przeszło 30 letniej pracy publicznej nadarza mi się sposobność do współudziału w szlachetnej pracy postawienia pomnika Kościuszki, który wraz z pomnikiem Pułaskiego ma jednocześnie być odsłonięty 3 maja 1907.

Wasz ziomek i sługa,

Władysław Dyniewicz.

Pod odezwą zaś komitetu, taki zamieścił apel:

Do moich Abonentów.

Stosownie do wyżej podanej odezwy, pomnik Tadeusza Kościuszki, ofiarowany Stanom Zjednoczonym przez polonię amerykańską, a mający stanąć na skwerze Lafayetta, przed Białym Domem, rezydencyą prezydenta w mieście Washingtonie, D. C., ma być odsłonięty 3 maja 1907 roku. Pomnik ten będzie kosztował $35.000, a suma ta musi być zebraną w ciągu dwóch lat. Komitet centralny prawnie inkorporowany, składający się z polaków cieszących się nie poszlakowanym rekordem, jest najlepszą rękojmią, że sprawą sobie powierzoną pokieruje tak, iż w przeciągu dwóch lat zbieże potrzebną sumę pieniędzy. Na dwumilionową ludność polską w Stanach Zjednoczonych zebranie potrzebnej sumy pieniężnej powinno być fraszką. Niechaj tylko wszyscy zrozumieją doniosłość tej sprawy i złożą choćby tylko po kilka centów, a zbierze się suma potrzebna na wystawienie nie jednego, ale kilku pomników. Aby dopomódz Centralnemu komitetowi w zebraniu potrzebnych funduszów w jak najkrótszym czasie, postanowiłem udać się z prośbą do wspaniałomyślnych mych abonentów, aby na ten cel jak najliczniejsze składali ofiary. Mając przeszło 12,000 abonentów i znając ich szlachetność względem sprawy polskiej, jestem przekonanym, że i tym razem nie zawiodą moich nadziei i dopomogą mi zebrać zapomocą "Gazety Polskiej" pokaźną sumę na pomnik naszego ukochanego bohatera w sukmanie Tadeusza Kościuszki. Udając się więc z prośbą do waszej szczodrej ofiarności kochani Abonenci, proszę Was, aby każdy pośpieszył z ofiarą na ten szlachetny cel. Ile kto może, niech ofiaruje, ale niechaj każdy da, co może, a sumę potrzebną wnet zbierzemy. Przysyłając abonent za Gazetę Polską lub pieniądze na książki albo obrazy, nie zapomnijcie o pomniku Tadeusza Kościuszki w Washingtonie.

Niechaj każdy abonent zbiera pieniądze na ten cel między swymi krewnymi, przyjaciółmi i znajomymi i przysyła zebraną sumę jak najprędzej. Niechaj nie braknie ani jednego mojego abonenta na liście ofiarodawców.

Każdy, kto tylko ofiaruje choćby tylko 5c będzie nietylko ogłoszony w urzędowych gazetach polskich, upoważnionych oficyalnie do zbierania ofiar, ale nadto imię jego będzie zaciągnięte do księgi pamiątkowej, która będze drukowaną w wielu tysiącach egzemplarzy i rozesłana po całym świecie. Każdy ofiarodawca będzie mógł nabyć taką książkę po cenie kosztu papieru. W książce tej będą zawarte wszystkie sprawozdania, wszystkie nazwiska ofiarodawców i wogóle wszystko, co się odnosić będzie do budowy pomnika T. Kościuszki w Washingtonie.

Książka ta będzie książką pamiątkową, relikwią niejako dla Was i dzieci Waszych, które się z tego szczycić będą, że na liście ofiarodawców znajdują imiona swoich ojców, krewnych i znajomych.

Kochani czytelnicy moi, pokażcie wszystkim, że nie potrzebujemy zbierać pieniędzy na pomnik Kościuszki w Washingtonie przez kilkanaście lat, jak to miało miejsce z pomnikiem Kościuszki w Chicago. Pokażmy światu, że gdzie chodzi o podniesienie imienia polskiego, tam jesteśmy gotowi do pracy, do ofiar. Gdy tak sprawę pojmiemy, to możemy potrzebną sumę zebrać w ciągu jednego roku, a nawet wcześniej. O swe ofiary pieniężne nie potrzebujecie się obawiać. Ani jeden cent nie będzie użyty na inny cel, jak tylko na pomnik Kościuszki w Washingtonie. Co tydzień będą ogłaszane urzędownie wszystkie składki, z podpisami prezesa, sekr, finansowego i kasyera, a co miesiąc ogłaszać będziemy szczegółowe, jasne sprawozdanie z obrotu pieniędzy.

Gdy się będziecie znajdowali na balu, weselu, chrzcinach, imieninach lub innych zebraniach, uważajcie to za swój obowiązek poprosić obecnych o ofiarę na pomnik Kościuszki w Washingtonie, zapisując równocześnie nazwiska ofiarodawców i kolektora, abyśmy je mogli ogłosić w gazetach i do książki pamiątkowej wciągnąć.

Wszelkie składki zebrane przez mych abonentów, będą pokwitowane w gazetach urzędowych i oddawane co tydzień Centralnemu Komitetowi budowy pomnika Kościuszki w Washingtonie.

Będąc pewnym, że kochani czytelnicy pośpieszą chętnie z ofiarami na tak doniosłą dla Polaków sprawę, pozostaje wasz stary

ziomek i sługa,

Władysław Dyniewicz.

• • •

O rezultacie pisaliśmy powyżej. Byłby on niewątpliwie bogatszym, ale — w roku 1906, rozpoczęła Gazeta Polska zbierania składek na głodnych w Królestwie, no i znowu posypały się datki od tysięcy jej poczciwych czytelników.

• • •

Ale i później sędziwy fundator Gazety Polskiej nie spuszczał z oka sprawy pomnika w Washingtonie i chwały naszej narodowej, pisząc o nich często i przy każdej okazyi.

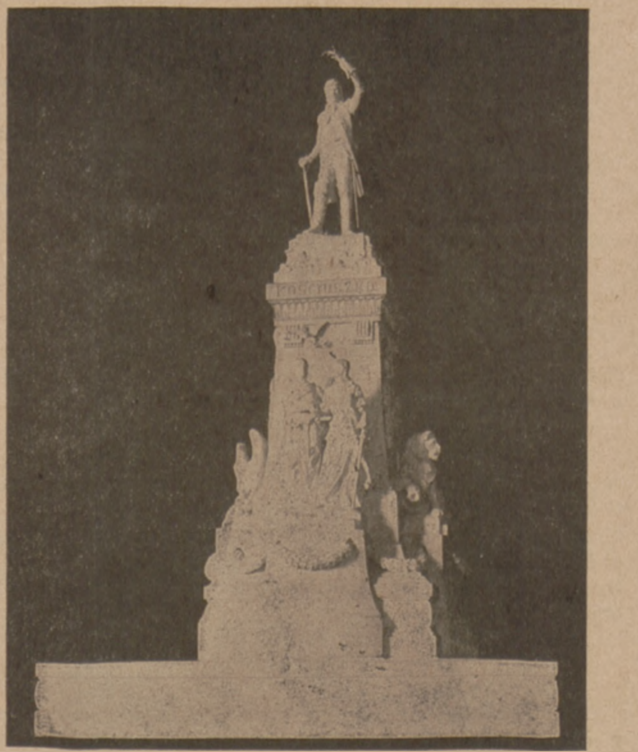
(Dokończenie na następnj stronie).

MODEL WYKONANY PRZEZ ARTYSTĘ STANISŁAWA CZARNOWSKIEGO Z PARYŻA.

Po lewej stronie cokołu, na tle sztandaru i z tarczą, opatrzoną inicyałami Stanów Zjednoczonych, z boku siedzi postać niewieścia, symbolizująca Amerykę (w znaczeniu Stanów Zjednocz.). Z głową pochyloną, rękoma założonemi na kolano, siedzi pogrążona w zadumie i smutku głębokim. Jakaż przyczyna tego smutku? Oto pozbawioną jest ona największego szczęścia: wolności!

Następująca figura symbolizuje naród. — Jest to postać mężczyzny z obnażonym i silnie rozwiniętym torsem. Prawą ręką wskazuje na biedną, pozbawioną wolności "Amerykę", zaś lewą przeciąga do następnej figury, symbolizującej wolność. W postawie energicznej wstępuje na stopień, dążąc do wolności, której całą swą energią pragnie i pożąda dla Ameryki. Silnie rozwinięty tors i muskulatura oznacza, że naród ten silnym był jednak istotnie, skoro potrafił wywalczyć sobie wolność. A figura wolności unosi się ku Kościuszce. Ręce błagalnie wznosi do niego, prosząc by dla niej i dla jej idei zechciał zawsze walczyć dla niej — dla wolności! — Kościuszko zaś wyciąga do niej rękę, na znak, że chętnie poddaje się jej błagalnej prośbie, drugą zaś ręką wskazuje, że tam, hen walczyć pójdzie i zawsze walczyć będzie dla swej najdroższej "Kochanki"—Wolności, za którą każdej chwili gotów jest życie poświęcić. — I tak było istotnie. Najbardziej ukochaną przez Kościuszkę ideą, dla której zawsze walczył, była wolność. Za nią walczył w Ameryce, nie pobudzony bynajmniej względami materyalnej natury, — zaś następnie w naszej biednej Ojczyźnie.

MODEL WYKONANY PRZEZ PROFESORA TADEUSZA WIŚNIOWIECKIEGO ZE LWOWA.

Frontowa grupa niewieścia wyobraża Anglię i Amerykę, które podają sobie przyjazną dłoń odnośnie do napisu u dołu, który jest datą zawarcia pokoju; XIII, IX, 1783 uznała Anglia niepodległość Ameryki. Nad głowami unosi się gołąb, niosąc różdżkę oliwną jako symbol pokoju. Kościuszko z palmą zwycięstwa w ręku stoi na mapie, na której wyryte są miejscowości, gdzie się najbardziej zasłużył. A więc w Południowej Karolinie fort Ninety six, a dalej West Point. Z drugiej strony pomnika od tyłu, stoi rycerz, cały w żelazo zakuty z tarczą u boku, na której nasz orzeł i pogoń wyrzeźbione na znak, że to rycerz z polskiej ziemi.

MODEL WYKONANY PRZEZ ARTYSTĘ W. CELIŃSKIEGO Z CHICAGO.

Kościuszko przedstawiony jako jenerał armii Stanów Zjednoczonych z walki o niepodległość. Wsparty lewą ręką na szabli, w prawej trzyma polową lornetę.

Frontowa figura alegoryczna przedstawia Amerykę wpisującą imię Kościuszki na kartach Stanów Zjednoczonych. Tylna figura przedstawia sławę wznoszącą wieniec laurowy ku bohaterowi.

Na bocznych stronach orły amerykańskie strzegą sztandarów.

MODEL WYKONANY PRZEZ ARTYSTĘ EDWARDA WITTIG Z PARYŻA.

Kościuszko stoi na wysokim piedestale w postawie spokojnego męstwa — w prawej ręce wzniesionej w górę trzyma szpadę, w drugiej zaś ma sztandar, jak gdyby składał przysięgę lub oddawał hołd wolności. W rzeźbie na dole dwie postacie kobiece, z których jedna miecz trzymająca — wyobraża Amerykę garnącą do siebie Polskę — nad niemi wzlatuje orzeł wolności i otacza je swem skrzydłem. Po bokach dwie tarcze: jedna z herbem Stanów Zjednoczonych, druga — Polski i Litwy.

MODEL NADESŁANY Z RZYMU POD GODŁEM "ARS".

Tadeusz Kościuszko przedstawiony w postawie pełnej siły i ruchu jako generał, bohater, który walczył o niepodległość przybranej ojczyzny, jako nieśmiertelnej sławy naczelnik narodu nadstawiającego pierś swoją. Zwój papieru w jednej ręce, przypomina jego strategiczne zdolności, przy budowaniu twierdz i obronnych obozów w Ameryce, gdzie się odznaczył jako znawca sztuki wojskowej, pałasz zaś w drugiej ręce jest oznaką dowództwa w bitwach zwłaszcza w Polsce.

Zatem Polska i Ameryka składają mu hołd i stojące po obu bokach podstawy pomnika wieńczą jego posąg, ubierają go w festony chwały, uwite z zieleni. Z jednej strony, stoi Polska w konfederatce i ubraniu na kształt kontusza, z karabinem w ręku, gotowa do walki, z drugiej strony odpowiada jej postać dziewicy przedstawiającą Amerykę — Stanów Zjednoczonych, w republikańskiej frygijskiej czapce, z pochodnią postępu, w ręku.

Grupa umieszczona na przodzie pomnika wyobraża niewolę, przeciw której Kościuszko nadstawił piersi, niewolę ludów, przedstawioną w postaci klęczącego mężczyzny z podniesionemi rękami przykutemi łańcuchami w postawie bezsilnej. Przy nim klęcząca kobieta ludzkość, wznosi w górę ku Kościuszce błagalne oczy, wzywające oswobodzenia. Pomiędzy nimi małe, niewinne niemowlę, spogląda pogodnie, z nadzieją w przyszłość.

Na tylnej stronie pomnika, przedstawionym jest amerykański orzeł, osłaniający potężnemi skrzydłami młode wolne pokolenie Ameryki, w postaci dwojga dzieci, które znów przytrzymują girlandy z liści, okalające medalion z trzema portretami: Washingtona, Lafayetta i Rochembeau, jako tych, którzy dzielą z Kościuszką chwałę w walce o niepodległość Stanów Zjednoczonych.

GAZETA POLSKA, a POMNIK KOŚCIUSZKI W WASHINGTONIE.

(Dokończenie z poprzedniej strony).

• • •

Nie możemy się oprzeć chęci powtórzenia tu artykułu "Gazety Polskiej, z dnia 21 lutego 1907 roku, w których podniesiony został projekt w prawdzie nieurzeczywistniony, bo zmieniony na inną formę, ale dowodzący, jako bardzo p. W. Dyniewiczowi leżało na sercu, byśmy w dniu tak uroczystym jak te, które obecnie obchodzimy, wystąpić mogli jak najokazalej.

Ale oto i ów artykuł:

Sejm Związku Narodowego Polskiego i odsłonięcie dwóch pomników.

Zabieramy ponownie głos w sprawie dwóch przyszłych sejmów Związku Nar. Pol. i odsłonięcia pomników Kościuszki i Pułaskiego w Washingtonie. Jak wszystkim wiadomo, pomnik Pułaskiego stawia rząd Stanów Zjednoczonych [Uncle Sam] a pomnik Kościuszki stawiają Polacy w Ameryce z dobrowolnych składek.

Sprawa ta była omawianą w sobotniem wydaniu "Dz. Nar." dnia 16 lutego. W sprawozdaniu z posiedzenia Zarządu Centralnego Z. Nar. Pol. wyczytujemy, że uzyskaliśmy jednego szermierza, który legalnie, jako delegat z ostatniego sejmu domaga się [w naszej myśli] zmiany miejscowości do odbycia się przyszłego sejmu, listem wystosowanym do Zarządu Centralnego Związku Narodowego Polskiego.

"Ob. Stanisław Litko, delegat z ostatniego sejmu z Milwaukee, nadesłał list z propozycyą zarządzenia powszechnego głosowania, w sprawie zwołania przyszłego sejmu do Milwaukee, Wis., zamiast do Baltimore. Motywuje tem, że odsłonięcie pomników w sąsiednim Washingtonie będzie prawdopodobnie za dwa lata i byłoby lepiej następny dopiero sejm odbyć w tem mieście. Proponuje na tę jesień Milwaukee dlatego, bo to miasto otrzymało po Baltimore największą ilość głosów. Przyjęto do wiadomości."

Sprawę tę poruszyliśmy w nr. 2 "Gazety Polskiej" z dnia 10 st. 1907 następującym artykułem, który tu powtarzamy:

W sprawie pomnika Kościuszki.

Z 20 modeli, nadesłanych przez polskich artystów z Europy na konkurs do Washingtonu, komisya artystyczna uznała trzy, jako prawdziwe arcydzieła sztuki.

W ten sposób sztuka polska odniosła wielki tryumf na amerykańskiej ziemi.

Wiadomość ta uradowała miliony prawdziwych serc polskich tak w nieszczęśliwej ojczyźnie naszej, jak i na tutejszej emigracyi.

Sztuka polska tryumfuje i tryumfuje z nią cały naród. Naczelnik z pod Racławic stanie wśród swoich towarzyszów broni z wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych na placu przed Białym Domem w Washingtonie.

W stolicy wielkiej republiki stanie pomnik bohatera dwóch światów za polskie pieniądze i polską wykonany dłonią. Zaszczyt to dla Polski wielki. W chwili bowiem, kiedy Prusak zaciska nam pęta, a Moskal z niedowierzaniem na nas spogląda, rząd Stanów Zjednoczonych uznaje zasługi Polaków i arcydzieło polskie chwali.

Pomnik stanie w niedalekiej przyszłości, a chwilę tę emigracya polska zadokumentować musi liczną reprezentacyą z całej Ameryki. Musimy zadokumentować, że żyjemy, że nie zapomnieliśmy o swej przeszłości i o swej przyszłości zapomnieć nie myślimy.

Aby chwilę odsłonięcia pomnika T. Kościuszki w Washingtonie uczynić chwilą epokową w życiu naszej emigracyi na tutejszem wychodźtwie, musimy tam wysłać stosownych reprezentantów, nie narażając się na wielkie koszta. Ci, co są bogatsi, mogą sobie pozwolić na wyjazd do Washingtonu, biedniejsi zaś tego uczynić nie mogą. A stosownych reprezentantów tam posłać musimy.

Tak, jak dotąd sprawy stoją, budowę pomnika zapoczątkował i doprowadzi do końca Związek Narodowy Polski. W bieżącym roku ma się odbyć sejm związkowy w Baltimore mieście, oddalonem o godzinę drogi od Washingtonu. Wiadomo bowiem, że delegatami na taki sejm wybierani bywają ludzie światlejsi i stosowniej nas reprezentować mogący od przeciętnego wychodźtwa polskiego.

Zarząd Centralny Związku Nar. powinien skorzystać z tej okazyi i zwołać sejm następny do miasta Milwaukee, a za dwa lata później zwołać sejm do Baltimore i naznaczyć sejm na czas, kiedy nastąpi odsłonięcie dwóch pomników Kościuszki i Pułaskiego w Washingtonie.

Gdy się delegaci związkowi zjadą na sejm, mogą bez narażenia się na wielkie koszta wziąć udział w tej uroczystości "in gremio" i liczbą swoją zamanifestować przed całym światem, że żyjemy, mimo ucisku, rozbioru naszej ojczyzny i tułactwa na obcej ziemi.

Rzucamy tę myśl w tym celu, abyśmy się mogli godnie przygotować na to wielkie święto narodowe w stolicy przybranej ojczyzny naszej.

Do tego tematu powrócimy jeszcze, bo uważamy za rzecz bardzo ważną i obchodzącą całą emigracyę i wogóle cały naród.

W. Dyniewicz.

"Dziennik Narodowy" pisze w swych uwagach redakcyjnych, co następuje:

"W sprawozdaniu z posiedzenia Zarządu Centralnego Z. N. P., pomieszczonem na innem miejscu, jest jeden punkt, który pewnie zastanowi czytelników. Jest tam mowa o liście p. Litki z Milwaukee, w którym doradza powszechne głosowanie w sprawie zwołania przyszłego sejmu nie do Baltimore, ale do Milwaukee, Wis.

Zarząd Centralny przeszedł po nad tą propozycyą do porządku dziennego, nic atoli nie przedsiębiorąc. Nie dowodzi to atoli, aby sprawa sama w sobie nie miała być ważną. Tylko, że interpelant motywując propozycyę, zupełnie właściwie, podał niewłaściwy sposób jej przeprowadzenia.

Do tego samego celu możnaby dojść drogą o wiele krótszą i nie tak kosztowną. Naszem zdaniem wystarczyłoby zupełnie, gdyby grupy związkowe w Baltimore wyrzekły się na ten raz zaszczytu u siebie przyjmowania delegatów sejmowych, a że uchwałę odbycia sejmu w ich mieście zdobyły zapowiedzią odsłonięcia pomników Pułaskiego i Kościuszki w Washingtonie, więc teraz, skoro widzą, że to odsłonięcie w roku bieżącym niemożliwe, za dwa lata bardzo możliwe, mogą się z honorem wycofać, zapewniając sobie i sejm i wielki zjazd rodaków za dwa lata.

Polacy umieją być wdzięczni i wyrozumiali. Nie wątpimy, że na tę datę dostaliby baltimorzanie nietylko sejm Związku, ale i Zlot Sokołów i Zjazd Śpiewaków, a może także jaką rewię wszystkich polskich korpusów wojskowych. Za jednym zachodem wszyscy załatwiliby interesy, i wzięli udział w uroczystości odsłonięcia pomników, czego gorąco pragną, poświęcając tydzień na to jeden więcej.

Wszystko, jak powiedzieliśmy, zależy od grup Z. N. P. w Baltimore. Oświadczą oni, że dziękują za zaszczyt, Zarząd Związku będzie miał ręce rozwiązane i bez powszechnego głosowania będzie mógł zwołać sejm do Milwaukee, które to miasto otrzymało kilka głosów mniej od Baltimore na ostatnim Sejmie.

Ze sprawą budowy pomnika Kościuszki sympatyzowaliśmy od samego początku, gdyż uważamy ją za rzecz bardzo wielkiej wagi dla całej Polonii.

Obecnie, gdy już model na pomnik przyjął rząd washingtoński i w kasie komitetu pomnikowego znajduje się przeszło 18 tysięcy dolarów, trzebaby się zabrać na dobre do dalszej pracy, aby resztę potrzebnych pieniędzy zebrać i rozpoczęte dzieło doprowadzić do skutku.

Dotąd złożyli czytelnicy "Gazety Polskiej" przeszło $1.200 na ten cel, a ponieważ składki ostatnimi czasy prawie zupełnie ustały, a więc byłoby pożądaną rzeczą, aby każdy Polak na ziemi amerykańskiej zamieszkały, złożył choć centową ofiarę na ten cel, jeżeli tego dotąd nie uczynił. Wymaga tego od nas poczucie narodowe, wymaga tego honor polski.

Gdy w Warszawie zbierano pieniądze na pomnik Mickiewicza, w ciągu kilkudziesięciu dni kilkadziesiąt tysięcy rubli do kasy komitetu z samych drobnych składek.

Komitet warszawski wystosowując odezwę do całego narodu, zaznaczył, że nie przyjmie od nikogo sumy, przewyższającej 25 rubli. Uczyniono to dlatego, aby pomnik powstał z kopiejkowych ofiar, aby mógł być wzniesiony za pieniądze wszystkich obywateli polskich.

Dawali na ten pomnik i chłopi od pługa i szlachta, i magnaci i zebrano pieniądze na poczekaniu.

Swiadczy to wymownie o poczuciu obowiązku dla sprawy narodowej wszystkich warstw. A my w Ameryce jak się zachowujemy pod tym względem? Niechaj sobie na to pytanie każdy odpowie, a odpowiedź z pewnością wypadnie niepochlebnie o poczuciu naszem względem sprawy, ogół cały obchodzącej.

Pomnik Kościuszki ma być zbudowany za pieniądze całej emigracyi bez względu na obozy, bo to rzecz wszystkich jednakowo obchodząca. Zabierzmy się więc do wspólnej pracy i zbierajmy ofiary na wzór Królewiaków. Nie żałujmy parę centów na dzieło zaszczyt naszej Polonii przynoszące.

• • •

A teraz jeszcze parę słów o poruszonej sprawie zmiany miejsca przyszłego sejmu Związku Narodowego Polskiego.

Uchwała sejmu jest dla Związku prawem obowiązującem i żadnej uchwały sejmowej zmieniać nie wolno na mocy konstytucyi. Gdyby tu chodziło o jakieś ważne zmiany w ustroju Z. N. P., to sami bylibyśmy temu stanowczo przeciwni, ale gdy chodzi o miejsce sejmu, to przecież rzecz to całkiem podrzędna i nie robi to żadnej różnicy, czy sejm odbędzie się w Kalifornii czy w New Yorku, czy w stanie Maryland, czy Virginia.

Dla dobrej sprawy wszystko się czyni i czynić się powinno. Dziwnem by to rzeczywiście było, gdyby delegaci związkowi ze wschodnich stanów nie mieli się zgodzić na zmianę miejsca sejmu następnego.

Przecież dla Związkowców na Wschodzie zamieszkałych będzie to zaszczytem, gdy delegaci sejmowi udadzą się gremialnie na uroczystość odsłonięcia dwóch pomników polskich w Washingtonie i urządzą wspaniałą manifestacyę w stolicy Stanów Zjednoczonych.

Niechaj nad tą sprawą zastanowią się Związkowcy, bo to sprawa ważna. My powrócimy do niej jeszcze.

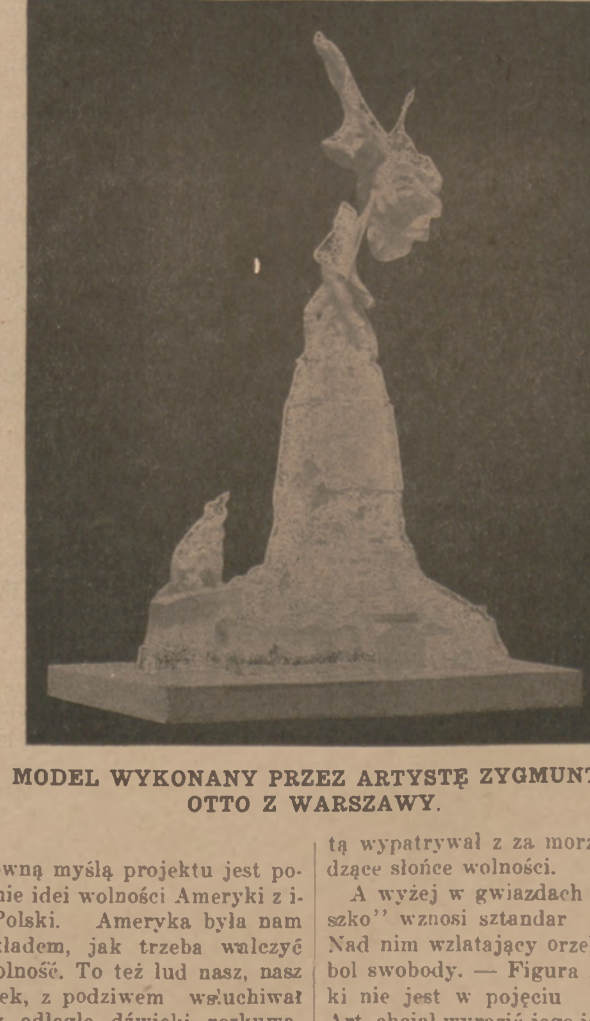
MODEL WYKONANY PRZEZ ANTONIEGO SZCZYGIELSKIEGO Z KRAKOWA.

Kościuszko w pełnym stroju generalskim, w postawie mężnej, jedną ręką trzyma szablę a drugą wskazuje w dal, gdzie Polska pod ciężarem nieszczęść upada, a jej dzieci w smutku pogrążone, co wyobraża kosynier siedzący na armacie w smutku pogrążony.

MODEL WYKONANY PRZEZ ARTYSTĘ WŁADYSŁAWA MAZURA Z WARSZAWY.

Alegorya fortu Kościuszko ze sztandarem zwycięskim stoi na baszcie, ręką kreśląc plan. U dołu dumny orzeł zwycięski z rozpostartemi skrzydłami strzeże zdobytych sztandarów. W około wały forteczne i woda oblewająca fortecę.

MODEL WYKONANY PRZEZ ARTYSTĘ ZYGMUNTA OTTO Z WARSZAWY.

Główną myślą projektu jest połączenie idei wolności Ameryki z ideą Polski. Ameryka była nam przykładem, jak trzeba walczyć za wolność. To też lud nasz, nasz chłopek, z podziwem wsłuchiwał się w odgłe dźwięki rozkuwanych kajdan niewoli, i z tęsknotą wypatrywał z za morza wschodzące słońce wolności.

A wyżej w gwiazdach "Kościuszko" wznosi sztandar wolności. Nad nim wzlatujący orzeł — symbol swobody. — Figura Kościuszki nie jest w pojęciu realnem. Art. chciał wyrazić jego ideę i jego orle porywy w walce za wolność.

Wiadomości z Polski.

Ziemie Polskie pod Moskalem.

Rozporządzenie biskupie.

Ks. biskup płocki, jak podaje "Przegląd Katolicki", wydał rozporządzenie, zabraniające podległym mu kapłanom, pod groźbą suspensy, należenia do jakichkolwiek stronnictw politycznych, bez pozwolenia zwierzchności.

Zabicie bandyty.

Dnia 27 kwietnia w pobliżu Kucharzowa, w pow. koneckim, gub. radomskiej, dwaj strażnicy ziemscy, spotkawszy znanego i niebezpiecznego bandytę Musiołka, który od dawna był poszukiwany przez policyę, kazali mu się zatrzymać i podnieść ręce do góry, a gdy ten nie posłuchał i począł uciekać, wystrzałami z karabinów położyli go trupem na miejscu. Musiołek brał udział w zabójstwie śp. Szymanowskiego, podleśnego w Chlewiskach.

Z Chełmszczyzny.

Na mocy przepisów o zmianie wyznania prawosławnego na inne, duchowni prawosławni robią upomnienie w celu skłonienia petenta w porzuceniu zamiaru. Otóż niektórzy parochowie na Chełmszczyźnie, w razie złożenia przez b. unistów lub prawosławnych podania o zmianę wyznania na katolickie, udają się z napomnieniem w towarzystwie strażnika ziemskiego lub wójta, albo pisarza gminnego, zwłaszcza jeśli ci są prawosławni, a to w tym celu, ażeby w obecności tych osób urzędowych dowiedzieć się, czy kto z księży lub katolików nie namawia petenta do porzucenia wyznania i namawiających pociągnąć do odpowiedzialności sądowej. Pojawienie się policyi wywiera przygnębiające na petentów wrażenie, o co głównie chodzi parochom.

Piśmiennictwo litewskie.

W roku 1909 w obrębie państwa rosyjskiego wyszło z pod prasy 155 książek litewskich 437,712 egzemplarzy za 99,866 rb. 20 kop.; w tem 125 książek treści religijnej; 7 podręczników. Od roku 1545 do roku 1864, czyli w ciągu lat 320 wyszło z pod prasy 633 książki w tej liczbie 80 proc. treści religijnej. Od roku 1864 do 1904 gdy druki litewskie w Rosyi były wzbronione, książek treści religijnej wyszło tylko 37 proc.

Rodzice — tyrani.

Syn sołtysa z Łaz, Antoni Kokociński, który od kilku lat pracował w fabryce w Sosnowcu, powrócił przed paru tygodniami do domu rodzicielskiego chory na wycieńczenie nerwowe. Rodzice, widząc, że im syn przestał być pożytecznym, poczęli go najpierw biciem napędzać do zdrowia, a gdy to nie pomogło, zaprowadzili go do znachora, który mu krwi upuścił, powodując jeszcze większe wycieńczenie. Sterroryzowany przez rodziców i wycieńczony Antoni K. zaczął objawiać oznaki obłędu, wtedy rodzice zbitego i poranionego syna wrzucili do piwnicy wilgotnej, w której woda poza kostki sięgała. Tam nieszczęśliwy czternaście nocy przepędził, często nawet we dnie nie będąc wypuszczanym. Prawie całe święta wielkanocne chłopak przepędził w tem więzieniu. Żeby ludzie nie usłyszeli jęków syna, ojciec okienko do owej piwnicy zabił deskami. Nie uszło to jednak uwagi sąsiadów, którzy o powyższem zawiadomili wójta gminy, ten jednak odmówił swej interwencyi. Dopiero — jak donosi "Kur. Zagł." — zawiadomiony o wszystkiem sędzia śledczy zjechał na miejsce i wraz z doktorem kolejowym, p. Boguckim, zbadał sprawę na miejscu i zajął się ofiarą ciemnoty i zdziczenia.

Piśmienność dygnitarzy gminnych.

Ze statystyki pow. tomaszowskiego w gub. lubelskiej okazuje się, iż na 12 funkcyonujących w obrębie powiatu wójtów, i tyluż kandydatów na te stanowiska, na 177 sołtysów i 166 ich pomocników — jest zaledwie 8 posiadających sztukę czytania i pisania, w pełnym zakresie tej umiejętności. Dalej — słabo piśmiennych jest w tej liczbie 161 osób, a niepiśmiennych całkowicie aż 198. Z tego można miarkować jak słabymi krokiem u nas idzie oświata.

Biskup Eulogiusz o Chełmszczyźnie.

W klubie nacyonalistów w Petersburgu biskup Eulogiusz wygłosił odczyt o Chełmszczyźnie. Zdaniem Eulogiusza, Chełmszczyzna jest niewolnicą Polaków i jęczy w niewoli polskiej. Polacy, mszcząc się za zgubę rzeczypospolitej, postanowili zniszczyć naród rosyjski. Epokę odrodzenia zapoczątkowali Milutin i Czerkaskij, ale ich następcy, nie rozumiejąc dobrze sprawy, zepsuli robotę wywołując zaburzenia na gruncie jeszcze nie zupełnie przygotowanym. Polska szlachta, księża i rzemieślnicy, kierowani przez Rzym, straszyli Chełmszczyznę przemocą polską.

Mówca mówił dużo o rzekomych gwałtach popełnionych przez Polaków nad sumieniem Rosyan, i na zakończenie oświadczył, że chociaż projekt wyłączenia Chełmszczyzny został wniesiony do Dumy, jednak niema pewności, iż wejdzie on prędko pod obrady.

Ładyżewskij dowodzi, że prędkie wyłączenie Chełmszczyzny wywrze dobroczynny wpływ i na emigrantów z Galicyi w Ameryce, którzy mają zamiar przyłączyć się do prawosławia. Tołstoj żądał, żeby od Królestwa oderwano również powiaty, zaludnione przez Litwinów. Kulikowskij twierdząc, że Polacy zatrzymują za pomocą rozpraw historycznych projekt wydzielenia Chełmszczyzny w komisyi, zażądał rozdania posłom odezwy, wzywające do prędkiego załatwienia kwestyi.

Zebranie postanowiło przedstawić to żądanie rządowi klubu z poleceniem wykonania.

Ziemie Polskie pod Austryakiem.

Wóz Drzymały w Krakowie.

Do Muzeum narodowego przybył, jako dar, wóz Drzymały. Będzie on wystawiony w barbakanie bramy floryańskiej przez dwa tygodnie.

Ofiary nieprzezorności.

Prawie ciągle słyszy się o wypadkach okradania emigrantów podczas podróży przez rozmaitych rzezimieszków. Najczęściej ofiarą podobnych kradzieży padają wychodźcy, powracający do kraju z poczynionemi oszczędnościami, nie brak atoli ofiar także wśród tych, którzy dopiero dążą za granicę, by tam szukać poprawy bytu. Niestety smutne doświadczenia, jakie czynią jedni, nie służą za przestrogę dla innych i nie uczą ich przezorności. Dowodem tego wypadek, jaki świeżo opisywały wszystkie dzienniki.

Piotr Makowski, gospodarz z Burdakowiec w powiecie borszczowskim, sprzedał swoje gospodarstwo za cztery tysiące koron i wybrał się z całą rodziną w podróż do Ameryki, aby za morzem popróbować szczęścia. Różne okpiświaty obiecywali mu prawdziwy raj za Oceanem. To też dał wiarę ich namowom i wyjechał z żoną i dwiema córkami z wioski rodzinnej. Po nabyciu biletów posiadał jeszcze trzy tysiące koron gotówki, którą umieścił w skórzanym worku i ukrył go na piersiach pod ubraniem.

W drodze pomiędzy Przemyślem a Jarosławiem przysiadł się do niego jakiś mężczyzna i wszczął rozmowę, przyczem dowiedział się, że Makowski jedzie do Ameryki i ma przy sobie pieniądze. Rodzina Makowskiego drzemała podówczas w wagonie. Nieznajomy zapalił cygaro opiumowane i puszczając dym na Makowskiego uśpił go, poczem rozpiął mu ubranie, przeciął worek i wyciągnąwszy 3 tysiące koron, wysiadł na najbliższej stacyi. Przed Jarosławiem Makowski przyszedł do przytomności, a spostrzegłszy co go spotkało, rozpaczliwie począł wołać ratunku. Na stacyi w Jarosławiu zawiadomiono o kradzieży żandarma, który wdrożył bezskuteczne poszukiwanie. Wysłano telegramy na różne strony. Makowskiego z rodziną odesłano w nocy do Lwowa i tu zgłosił się biedak do komisarza policyi Łysakowskiego. Ze Lwowa odesłany będzie Makowski jako nędzarz szupasem do Burdakowiec.

Oby przynajmniej jego smutny przykład posłużył za przestrogę dla innych!

Wielki Kraków.

Rada miasta Krakowa urządziła w niedzielę dnia 17 kwietnia uroczystość wcielenia do jego terytoryum całego szeregu gmin podmiejskich. To, co było warunkiem dalszego rozwoju dawnej stolicy Piastów i Jagiellonów, znaczne zwiększenie jej obszaru, stało się faktem. Długie usiłowania, skierowane ku przesunięciu rogatek miejskich po za przedmieścia, historycznie z miastem złączone, odniosły wreszcie pożądany skutek i od 1 kwietnia Kraków rozszerzać się może swobodnie na nowo uzyskanych obszarach. Najgęściej w całem państwie austryackiem zaludnione miasto, ścieśnione w danym obrębie fortyfikacyjnym, zyskuje nowe warunki egzystencyi.

Dla uczczenia tego faktu rada miasta Krakowa uchwaliła jednogłośnie:

1. Wydać książkę pamiątkową, zawierającą obok wstępu historycznego opis na podstawie aktów rządowych przebiegu sprawy rozszerzenia królew. stoł. m. Krakowa. Na koszta wydawnictwa przyznaje się kredyt do wysokości 10,000 koron.

2. Pod budowę nowego parafialnego kościoła dla dzielnic miasta, położonych na prawym brzegu Wisły, odstąpić bezpłatnie odpowiedni plac budowlany, oraz przyczynić się do kosztów budowy jednorazową subwencyą 100 tysięcy koron.

3. Zbudować na jednym z gruntów miejskich Dom Ludowy przeznaczony na cele popularyzacyi oświaty i sztuki narodowej wśród najszerszych warstw ludowych.

4. Wybić medal pamiątkowy i w tym roku rozpisać ograniczony konkurs, do którego zaprosić najwybitniejszych artystów polskich. Na koszty z tem połączone przyznaje się kredyt do wysokości 3 tysięcy koron.

Granica władzy rodzicielskiej.

Sąd Krakowski zajmować się będzie w tych dniach interesującą sprawą: Przed kilku miesiącami uciekły z domu rodziców w Podgórzu dwie młode żydówki, Anna i Eleonora K. Jedna z nich była zwyczajną słuchaczką uniwersytetu, druga przygotowywała się do matury. Rodzice, żydzi ortodoksyjni, zabraniali im uczyć się, palili książki, a wreszcie postanowili obie zmusić do małżeństwa. Sąd podgórski zezwolił dziewczętom mieszkać poza domem rodzicielskim, a równocześnie prowadził dochodzenia. Stwierdzono jaskrawe fakty nadużywania władzy rodzicielskiej. Obecnie sąd krakowski ma zadecydować, jak daleko sięgać może władza ojcowska, i czy wolno ojcu wiązać swe dzieci małżeństwem i zmuszać je do pożycia małżeńskiego. Dziewczęta z obawy przed rodzicami ukrywają się na razie w jednym z klasztorów niemieckich.

Aresztowanie szpiegów

Pod Sokalem i we Lwowie, jak już donosiliśmy, aresztowano znowu dwóch Rosyaninów pod zarzutem szpiegostwa. Znane z telegramów opisy aresztowań, uzupełniają pisma lwowskie szeregiem szczegółów, brzmiących jak następuje: We wsi Baranie Peretoki, w pobliżu Sokala, aresztowano dezertera rosyjskiego w mundurze żołnierza granicznego i zamknięto go w gminnym areszcie. Podał on, że nazywa się Piotr Kuzow. Plutonowy żandarmeryi, pan Bol. Grochal, którego specyalnością jest śledzenie szpiegów, uwijających się często w tych okolicach, począł go bliżej badać i powziąwszy podejrzenie, że to nie żołnierz, lecz oficer rosyjski, rozpoczął badanie. Kuzow przyznał się, że jest oficerem, a dalej że został wysłany przez pułkownika Masełkowcowa do Galicyi z 151 pułku piechoty w Kowlu. Wpierw udał się na polecenie Masełkowcowa do Warszawy i tam wprost od Skałłona otrzymał stosowne wskazówki. W mundurze żołnierza przekroczył Kuzow granicę w roku 1909. Bawił w tym czasie we Lwowie, gdzie utrzymywał stosunki z niejakim Fedorem Bordukiem, który wysyłał wskazówki co do szpiegowskich kroków Kuzowa wprost do Warszawy. We Lwowie aresztowano Kuzowa jako dezertera, ale za wstawieniem się jednego z adwokatów został Kuzow wypuszczony na wolność i wyjechał do Borysławia, gdzie pewien czas pracował. Ztąd wyjechał przez Ławoczne do Munkacza gdzie trudnił się też szpiegostwem. Następnie przybył do fabryki w Sanoku i pracował tam jako kaflarz. Potem był w Jaśle i tu aresztowano go za włóczęgostwo i odstawiono do Będzina. Obecnie znowu przekroczył granicę Galicyi w mundurze żołnierza. Przy Kuzowie, który zdradził się, że włada doskonale językiem polskim — znaleziono kompromitujące dokumenty szpiegowskie. Dalsze śledztwo w toku.

W piątek aresztowano znów we Lwowie emigranta rosyjskiego Mikołaja Semionowa, zamieszkałego we Lwowie od lat kilku. Koło dworca przy wsiadaniu do tramwaju, aresztował go komisarz Tauer, który pojechał z nim do jego mieszkania przy ul. Pełczyńskiej, gdzie przeprowadził szczegółową rewizyę. Zabrano korespondencyę w języku rosyjskim i wiele planów, rysunków technicznych i szkiców z pomiarów. Całą sobotę i niedzielę trwało przesłuchywanie aresztowanego, odczytywanie i tłomaczenie korespondencyi, i badanie rysunków. Mikołaj Siemionow jest z zawodu technikiem, dobrym rysownikiem i kartografem; był rosyjskim oficerem piechoty i pracować miał w kartograficznym instytucie wojskowym w Petersburgu.

W kołach znajomych, wśród których obracał się we Lwowie, uważano go za rewolucyonistę i wiedziano o tem, że siedział 11 miesięcy w kijowskiem więzieniu wojskowem, opowiadano też, że zesłany był na Syberyę do kraju Turahańskiego, skąd zbiegł. Do żadnej organizacyi politycznej nie należał, co do przekonań politycznych uchodził za niezdeklarowanego i 'nie bardzo uświadomionego'. Przybył do Lwowa w roku 1906; początkowo żył w warunkach ciężkich, z lekcyi języka rosyjskiego i z pożyczek. W tym czasie wszedł w stosunki z moskalofilami. Zajmował się dość gorliwie wydawaniem pisma "Nowaja Żiźń", wydawanego nieperyodycznie przez odłam młodszych moskalofilów. Stosunki z tem pismem zerwał jednak Semionow. Dzięki poparciu znajomych otrzymywać począł roboty techniczne i rysunkowe od kilku inżynierów i budowniczych. Dla inżyniera Libańskiego robił pomiary i zdjęcia kopalń Schutzmana w Borysławiu i Tustanowicach. Przed paru tygodniami otrzymał stałe zajęcie w firmie Wójcicki i Chylewski. Wedle zeznań swych w policyi zarabiał miesięcznie około 200 koron.

Semionow wypiera się wszelkiej winy. Policya przy rewizyi zabrała wiele listów, których treść wedle zdania policyi, jest kompromitująca Semionowa i wskazuje na zajmowanie się szpiegowstwem. Wśród znalezionych wielu map, rysunków, szkiców pomiarowych, wojskowość zakwalifikowała niektóre zwłaszcza w Podkarpaciach pochodzące, jako robione dla celów wojskowych szpiegowskich. Semionow zaraz po aresztowaniu był bardzo podrażniony i zdenerwowany, później opanował się, zachowywał się spokojnie i apatycznie. Semionowa odstawiono do więzienia sądu karnego. a dalszem badaniem sprawy zajął się sędzia śledczy.

Dokonane również aresztowania w Czerniowcach, gdzie po wykryciu szpiegowskiej działalności, Bendaka, który zmarł w więzieniu, bukowińskie władze graniczne zwracają baczniejszą uwagę na podróżnych, przybywających z Rosyi. Wogóle surowa kontrola okazuje się coraz bardziej potrzebną, albowiem rosyjscy szpiegowie wybrali sobie Bukowinę na główne pole swych operacyj a są między nimi tak rosyjscy poddani, jak i austryaccy, nad któremi władze bukowińskie roztoczyły w ostatnich czasach baczną kontrolę. Obecnie nadeszła z Nowosielicy austryackiej wieść, że aresztowano tam trzech Rosyan, w chwili, gdy chcieli przekroczyc granicę w powrocie do Rosyi. Już przed kilku tygodniami gdy przybyli z Rosyi, ludzie ci wydali się władzom granicznym podejrzanymi. W czasie pobytu w Czerniowicach byli też pilnie przez policyę obserwowani. Skonstatowano, że objeżdżali w rozmaitych kierunkach całą Bukowinę celem zbadania granic, a dłużej zatrzymywali się w północnej Bukowinie. Przy aresztowaniu znaleziono przy nich wojskowe dokumenty i stwierdzono, że są to oficerowie rosyjscy. Zapytani, jaki był cel ich podróży, odpowiedzieli, że przybyli dla zasięgnięcia porady lekarskiej i poczynienia zakupów, ale przy tej sposobności chcieli także zwiedzić okolice, słynące z piękności. Gdy zapytano ich, do jakich celów mają służyć rysunki i zdjęcia, jakie w drodze porobili, nie dawali jasnych odpowiedzi i popadli w sprzeczności. Przyznali tylko, że są rosyjskimi oficerami i przybyli do Bukowiny w ubraniu cywilnem aby nie zwracać na siebie uwagi. Wszystkich trzech oficerów odstawiono jako podejrzanych o szpiegostwo, do Czerniowic, gdzie obecnie znajdują się w więzieniu policyjnem.

Ziemie Polskie pod Prusakiem.

Kościół Panny Maryi w Inowrocławiu ocalony.

W sprawie kościoła Panny Maryi w Inowrocławiu, w Wielkopolsce, zburzonego częściowo przez spowodowane zalewem kopalni tamtejszych zapadnięcie się ziemi, donosi z okazyi rocznicy tej katastrofy "Dziennik Kujawski:"

"W obecnych warunkach kościołowi temu żadne niebezpieczeństwo nie zagraża, a jeśli nic nowego nie zajdzie, odbudowanie świątyni jest tylko kwestyą czasu. Na razie myśleć o tem jeszcze nie można, ale tymczasowe urządzenie kościoła do użytku parafialnego nie jest wykluczonem. Zapytana o to dyrekcya akademii górniczej w Berlinie oświadczyła w tych dniach, że ze stanowiska geologicznego ani obaw, ani trudności nie ma żadnych. W zależności od stanowiska, jakie zajmą władze policyjne i fiskalny patronat, w krótkim już czasie zapadnie w tym względzie stanowcze postanowienie. Sprawa odszkodowania parafii za powstałe szkody dotąd nie wyjaśniona. Minister handlu, jako naczelnik całego górnictwa fiskalnego, nadesłał w ostatnich tygodniach odpowiedź odmowną; przyczynowego związku pomiędzy zalewem kopalni a zresztą katastrofą nie uznaje."

Polscy kandydaci na radców miejskich w Berlinie

Berlińskie dzienniki niemieckie bradzo się zaniepokoiły, ponieważ polskie Towarzystwo wyborcze w Berlinie postanowiło, aby w przyszłych wyborach do rady miejskiej tamtejsi polacy głosowali na własnych kandydatów do rady miejskiej. "National Zeitung" twierdzi, że polscy przywódcy mogliby w trzech dzielnicach fabrycznych przeprowadzić swoją kandydaturę. W innych natomiast okręgach prowadzona w tym kierunku agitacya mogłaby tylko wykazać polskie siły wyborcze.

Przemytnik mordercą.

Powracający z Ameryki włościanin ze Straszewa, pow. nieszawskiego, Antoni Nowakowski lat 32, chcąc uniknąć kontrybucyi za przejścia przez granicę bez paszportu, 18 marca stanął w Otłoczynie, ostatniej stacyi po stronie pruskiej przed Aleksandrowem, gdzie w lasku znajduje się karczma zwana "Rożnem", siedlisko przemytników. Tą drogą też Nowakowski chciał powrócić do domu; umówił się więc z jednym z przemytników i w ciemną noc poszli przez las, w którym na drugi dzień okoliczni mieszkańcy znaleźli Nowakowskiego, leżącego w krzakach, obdartego, z kilku ranami nożem w piersi.

Odstawiony do szpitala w Toruniu dopiero teraz po kilku tygodniach wrócił do przytomności i opisawszy, jak wygląda ów przemytnik opowiedział, że ten w lesie uderzył go w głowę jakimś tępem żelazem, wskutek czego stracił on przytomność i już nie wie co się z nim dalej stało.

Przeprowadzone śledztwo przez władze sądowe stwierdziło, że przemytnikiem tym był Władysław Skonieczny, lat 36, pruski poddany, mieszkający stale w Aleksandrowie.

Skonieczny, sądząc, że zabił Nowakowskiego, zdarł z niego ubranie, zabrał 80 dolarów i walizkę z rzeczami, które spieniężył w Toruniu. Następnej nocy przeszedł on granicę i przybył do Aleksandrowa, do narzeczonej swej Pauliny A., lat 19, służącej, z którą się pożegnał i wrócił z powrotem za granicę, gdzie na razie ślad jego zaginął. Obecnie jednak dokonana rewizya u Pauliny A., stwierdziła, że Skonieczny pisał do niej z Hamburga kilka listów, a w ostatnim zawiadomił, że na jednym z okrętów odpłynie do Ameryki.

Nowy pomnik w Washingtonie.

Właśnie wykończony, na cmentarzu Arlingtońskim ku czci porucznika T. E. Selfridge, który stracił życie w katastrofie z aeroplanem Wrighta dnia 17 września 1908 roku. Pomnik ma 40 stóp wysokości i góruje nad wszystkiemi na tym cmentarzu.

Telegramy z Ameryki.

Z KANADY.

Odroczenie parlamentu. Co zdziałał. Przyszłość Kanady.

OTTAWA, Ont. — Druga sesya jedenastego parlamentu Kanady została odroczona dnia 4 maja po południu przez lorda Grey, namiestnika Kanady, ze zwykłą pompą i ceremoniami. Lord przeczytał mowę od tronu najprzód w angielskim, a potem we francuskim języku, dającą pogląd na sześciomiesięczne prace parlamentu. Za najważniejszą uchwałę parlamentu ostatniego uważać należy ustanowienie wojennej kanadyjskiej marynarki.

Członkowie parlamentu wręczyli lordowi Grey odpowiedni adres. W odpowiedzi na doręczenie adresu, lord Grey zaznaczył, że po pięcioletnim pobycie w Kanadzie, po poznaniu ludu i bogactw kraju, przyszedł do przekonania, że jeszcze w tym wieku Kanada stanie się sercem, duszą i sterem i dostarczycielką zboża dla całego angielskiego cesarstwa.

ZJAZD FARMERÓW.

Dwie wielkie organizacye farmerskie mają się połączyć. Łączność z robotnikami.

ST. LOUIS, Mo. — Odbywa się tutaj konwencya organizacyi Farmers Union i są wszelkie widoki po temu iż z organizacyą tą zleje się inna organizacya, mianowicie American Society of Equity, przytem organizacya Farmers Union nie ulegnie pod względem administracyjnym i ideowym prawie żadnej zmianie.

Są także już poczynione propozycye zawarcia ugody z American Federation of Labor. Ugoda ta będzie to raczej przymierze zaczepno-odporne, mające na celu obronę obu stron. W sprawie tej ugody odbywają się bezustanne konferencye pomiędzy Gomperesem i prezesem organizacyi Barrettem.

Połączona organizacya Farmers Union do współki z Federacyą Pracy dążyć będą do przeprowadzenia następujących spraw.

1. Skasowanie spekulacyi i rujnującej gry giełdowej na produkty farmerskie.
2. Ustanowienie pocztowych banków oszczędnościowych.
3. Zwalczanie i usunięcie z projektu proponowanego centralnego banku.
4. Obostrzenie i ścisłość w przepisach, zapobiegających wielkiemu napływowi emigrantów.
5. Zwiększenie hojności w asygnowaniu pieniędzy przez kongres na narodowe projekty udoskonaleń i reform.

Prezydent organizacyi Barrett wysłał listy do wszystkich senatorów i kongresmanów, prosząc ich o popieranie powyższych punktów. Niektórzy senatorzy i kongresmani wprost odmówili Barrettowi swego poparcia i przeciwko ponownemu wyborowi do Kongresu. Farmers Union ma rozpocząć niebawem bardzo ożywioną agitacyę.

DZIELNY KONDUKTOR.

Uratował życie dziewczyny, która wpadła do wody.

NEW YORK. — Bohaterskiego czynu dokonał konduktor pociągu pasażerskiego Robert Cannon. Gdy pociąg przejeżdżał przez zatokę Jamaica, przy nagłem skręceniu tak się przechylił, że stojąca na platformie panna Marya Freda spadła z niej wprost na głowę do wody. Gdy konduktor wskoczył do wody za nią. Silny prąd unosił dziewczynę, którą unosiły na powierzchni wody przez wiatr rozwiane szaty. Konduktor to zauważył, zatrzymał pociąg i podpłynął do niej, gdy się uczepiła w śmiertelnym strachu sterczącego słupa i wyciągnął ją z toni. Pasażerowie patrząc na bohaterski czyn konduktora, urządzili na prędce składkę, i uzbierawszy $50, zaraz mu je wręczyli.

WYZYSK ROBOTNIKÓW.

Pracują po dwanaście godzin za marną płacę.

WASHINGTON, D. C. — Rządowe biuro pracy po przeprowadzeniu śledztwa w fabryce stali Bethlehem Steel Works w South Bethlehem, Pa., w sprawie stosunków robotniczych tam panujących, ogłasza obecnie, że stosunki te były haniebne i złodziejskie. Stwierdzono, że 2,322 robotników musiało tam pracować po 12 godzin dziennie i dłużej przez siedm dni w tygodniu za lichą płacę, bo zaledwie po 12½ cent. na godzinę. Nawet starsi robotnicy musieli pracować po 11 godzin i pół przez 6 dni, zarabiając przytem nieszczególnie. Obecnie trwa tam strajk nawet niezorganizowanych robotników.

BANKI POCZTOWE.

Bil odnośny przedłożył Kongresman Gardner w New Jersey.

WASHINGTON.— Nowy bil o pocztowych bankach oszczędności onegdaj przedłożył w kongresie kongresman Gardner z New Jersey. Zmienia on pod wieloma względami radykalnie to, co uchwalił senat. Główna różnica polega na tem, że Gardner proponuje, aby pocztowe banki oszczędnościowe były założone tylko tam, gdzie rada trustów uważałaby za pożądane, aby tylko w bankach narodowych mogły być składane fundusze banków pocztowych i aby te płaciły rządowi dwa i pół procent, aby rząd mógł podjąć z banków narodowych 85 pr. złożonych funduszów, gdyby się ich uzbierało na dwa miliony dolarów i aby owe podjęte sumy były zawsze przesyłane do Washingtonu i lokowane w bankach rządowych lub innych państwowych papierach lokacyjnych, według uznania rady trustów.

Rada zaś trustów według bilu przyjętego w senacie, ma się składać z poczmistrza generalnego, sekretarza skarbu państwa i prokuratora generalnego.

Gardner jest członkiem komitetu poczt i dróg pocztowych, który obecnie uważa bil w tej formie, w jakiej przeszedł w senacie. Jest również prezesem subkomitetu, który ostatnio zrobił raport, że nie może przyjść do porozumienia, jakiego rodzaju banki ostatecznie rekomendować.

Gardner, wyjaśniając bil przedłożony, tak mówi: "Jest to jedyny i możliwy czysty bil o bankach pocztowych. Bil przyjęty w senacie, wzoruje się na systemie australijskim, zawiera w sobie również wiele pierwiastka socyalistycznego."

Tłómaczył dalej Gardner, że istnieją dwa systemy takich banków. Według jednego, przyjmuje się depozyty dla użytku rządu, a według drugiego, zebrane depozyty napowrót wypożycza się ludziom, już to za pośrednictwem banku, już też innymi sposobami. Ostatni system zcharakteryzował jako socyalistyczny. Jego zaś bil— powiada— jest pierwszego rodzaju.

UMIERAJĄCY MILIONER.

105 członków rodziny gromadzi się u jego łoża.

GALVESTON, Texas. — Senor Evariso Medero, jeden z najbogatszych ludzi w Meksyku, posiadający majątku około $30.000.000, b. gubernator prowincyi Caahnila, od kilku tygodni złożony chorobą w San Antonio, czując bliski koniec, okazał chęć zobaczenia przed śmiercią wszystkich członków rodziny. Przybyło więc do łoża schorzałego starca kilku synów i córek, 52 wnuków i 39 prawnuków, czyli razem wszystkich członków rodziny około 105.

Chory tak się ucieszył widokiem tak licznie rozrodzonego potomstwa, że zamiast umrzeć, zaczął czuć się coraz lepiej. Lekarze ku zdziwieniu przekonali się, że powoli pacyent przychodzi do zdrowia. Milioner oświadczył, że skoro się po chorobie podniesie, co najmniej zabierze 50 najmłodszych członków swojej rodziny i obwiezie ich po całych Stanach Zjednoczonych.

Z PODRÓŻY TAFTA.

Prezydent w dalszym ciągu objeżdża kraj. — Wizyta miasta rodzinnego.

CINCINNATI, O. — Prezydent Stanów Zjednoczonych kontynując swą podróż objazdową, zawadził onegdaj o swoje miasto rodzinne.

Punktem kulminacyjnym owacyi dla niego urządzonych, było przyjęcie entuzyastyczne w hali koncertowej, gdzie zgromadziły się tłumy publiczności z okazyi odsłonięcia pomnika Thomasa, organizatora sławnej orkiestry Thomasa w Chicago i założyciela muzycznych koncertów w Cincinnati.

Chór z 800 osób złożony odśpiewał pieśni umyślnie na tę uroczystość przygotowane. Gdy Taft zjawił się w hali koncertowej, przyjęto go niemilknącymi oklaskami.

Po koncercie prezydent udał się do lokalu klubu Queen City, poczem o północy wyjechał do St. Louis.

KATASTROFA W KOPALNI.

Eksplozya gazów powoduje śmierć przeszło stu górników.

BRIMINGHAM, Ala. — Czterdziestu pięciu białych górników, a 130 do 140 murzynów znajduje się w kopalni węgla nr. 3 w Palos najprawdopodobniej bez życia wskutek wybuchu gazu, jaki zaszedł w czwartek przed południem. Niema najmniejszej nadziei ocalenia nieszczęśliwych. Kto nie zginął zaraz skutkiem wybuchu, tego zadusił czarny dym.

Palos leży o czterdzieści mil na zachód od Birmingham. Płomienie po wybuchu buchały szybu na wysokość dwustu prawie stóp a wstrząśnienie odczuto w odległości wielu mil.

Siła wybuchu zepsuła wejście do szybu a płomienie buchające z wielu stron z wielką siłą nie dozwalały na zbliżenie się do szybu.

Po uciążliwej pracy, kiedy już płomienie opadły, udało się załodze ratunkowej napompować powietrza do kopalni i spuścić się na głębokość 1.400 stóp. Tam znaleziono nad ranem zwłoki siedmiu górników.

Zaskoczeni katastrofą pracowali prawie wszyscy w głębokości 2,-300 stóp. Władze mają cokolwiek nadziei, że nie wszyscy zginęli.

Jak straszną była siła wybuchu, świadczy i to, że niejaki James Gonsby, listonosz, został zabity w oddaleniu 30 stóp od otworu szybowego na powierzchni kopalni, a jego ciało zostało odrzucone na odległość drugich trzydziestu stóp w rzekę Warrior. Szedł on torami kolejowemi, o trzydzieści stóp był oddalony od szybu, kiedy właśnie wybuch się wydarzył.

Skoro tylko silne wstrząśnienie w osadzie górniczej odczuto, zaraz nad kopalnią poczęły się zbierać żony i dzieci górników. Wszczął się straszny płacz i lament, gdy ujrzano płomienie i czarny dym, buchające z otworu szybowego. Prawie wszyscy w kopalni zamknięci górnicy, z bardzo małymi wyjątkami, byli żonaci i liczne mieli rodziny.

KONDOLENCYA.

Prezydent Taft wysłał telegram do Londynu.

WASHINGTON. — Prezydent Taft zaraz po otrzymaniu wiadomości o śmierci króla Edwarda, wysłał do królowej Aleksandry depeszę następującej treści: "Z okazyi zgonu króla Edwarda, wyrażam Waszej Królewskiej Mości i jej synowi, a dostojnemu następcy zmarłego, wyrazy najgłębszej sympatyi imieniem rządu i ludu Stanów Zjednoczonych, których serca współczują z pokrewnym ludem angielskim z powodu tego nieszczęścia, jakie go dotknęło. Wyrażam przytem moją osobistą sympatyę i cześć dla niezwykłych zalet, które imię przedwcześnie zmarłego króla z powodu jego starań o utrzymanie pokoju światowego, uczyniły głośnem wśród narodów."

ŻAŁOBA W PALOS.

Połowa ludności znalazła śmierć w kopalni.

PALOS, ALA., 7 maja. — Mała osada górnicza Palos pogrążona jest cała w żałobie i smutku. Połowa niemal mieszkańców męskich zginęła podczas eksplozyi, która wydarzyła się przedwczoraj w szybie nr. 3; należącym do "Palos Coal and Coke Co."

Około 200 górników zginęło, a w tem 45 białych, a 150 murzynów. Wydobyto dotąd 20 zwłok strasznie zeszpeconych. Nie dotarto jeszcze do spodu szybu 2.-300 stóp głębokiego, gdzie pracowało najwięcej górników.

Katastrofa ta, która nastąpiła, niedługo po eksplozyi w kopalni Muelga, gdzie 40 osób zginęło, wywołała przerażenie i przestrach. Wielu górników, którzy ocaleli w Muelga, przybyli tu by zapracować na swe utrzymanie i spotkał ich ten sam los, co ich towarzyszy. Czad, jaki pozostał w kopalni, zaraz po wybuchu, zabił niewątpliwie górników pracujących w podziemiach; ulatuje on z kopalni i zdaje się, że oddział ratunkowy, uzbrojony w hełmy będzie mógł wtargnąć do sztolni. Rodziny zasypanych w szybie, pocieszają się jeszcze nadzieją, że są oni jeszcze tam przyż yciu, gdyż przez wzniesienie wałów z kamienia, mogli się ocalić od zabójczych gazów; urzędnicy jednak górniczy i fachowcy są wprost przeciwnego zdania. Podpory w sztolniach musiano powzmacniać, by zapobiedz usuwaniu się dalszemu sztolni.

AWANTURY W KOPALNI.

Górnicy nie chcą dopuścić nowych robotników na miejsce.

TERRE HAUTE, Ind. — Dnia 7 maja 500 górników zagranicznych (?) pomaszerowało do kopalni Clinton. Przywódcy twierdzą, że w kopalni tej nie powinien nikt pracować. Urzędnicy powiatowi pospieszyli na miejsce awantur. Robotnicy zorganizowani nie rozumieją, że górnicy tamtejsi zawarli ugodę z właścicielami kopalń i pracować muszą. Górnicy zagraniczni zatrzymali kilka pociągów kolejowych i z rewolwerami w ręku, zmusili górników amerykańskich do opuszczenia wagonów.

POLKA ZŁODZIEJKĄ.

W Grand Rapids skazano ją na pół roku więzienia. – Smutne zakończenie wesela.

GRAND RAPIDS. — Przed sądem tutejszym stawała niedawno Polka Maryanna Manikowska, którą sąd wyższy uznał winną popełnienia kradzieży w składach departamentowych. Stanęła ona przed sędzią Stuart, ażeby usłyszeć swój wyrok. Manikowską przyprowadzono przed sędziego i wtenczas chcąc zmiękczyć serce sędziego, rzewnie płakała i padłszy na kolana całowała rękę sędziego, błagając go o litość. Sędzia kazał jej przyjść ponownie za parę dni.

Manikowska przybyła następnie z córką Weroniką Ignasiakową, która została uwolnioną za zawieszonym wyrokiem gdy jej matka została pierwszy raz aresztowaną. Już dawniej Manikowska raz została uwolnioną z braku dowodów, a kradzieże popełniała ona w biały dzień z różnych składów przy Monroe ulicy. Gdy ją powtórnie aresztowano, obarczona była jedwabiami i innemi rzeczami skradzionemi z wielkich departamentowych składów. Było to na Monroe ulicy i pewni przechodnie długo pamiętać będą jej walkę z policyą zanim ją wpakowano na wóz policyjny. Gdy obecnie stanęła przed sędzią, łzy spływały jej po twarzy i łkanie jej było można słyszeć na całej sali. Sędzia mając wzgląd na jej podeszły wiek, skazał ją na więzienie w Ionia na czas od sześciu miesięcy do pięciu lat, z rekomendacyą, by termin jej nie był dłuższy nad jeden rok.

Smutne zakończenie wesela.

Smutnie zakończyło się wesele które odbyło się tutaj w sali litewskiej św. Grzegorza parę dni temu.

Około 1:30 rano partya weselników rozpoczęła bójkę na narożniku ulic Hamilton i Crosby i krzyki bijących się sprowadziły na miejsce policyanta Normana Martina. Na jego widok mężczyźni się rozbiegli, ale policyant aresztował trzech, którzy nie dość prędko powstali na nogi. Ci trzej podali swe nazwiska jako: Bert Bezires, Jan Moroski i August Bandaiter. Bezines był pokryty krwią własną, gdyż otrzymał liczne rany nożem, ale żadna z nich nie była ciężka. Surdut jego pocięty został na kawałki. Moroskiego powalił ktoś uderzeniem w głowę. Rany Bandaitera są nieznaczne. Aresztowani nie chcieli wyjawić nazwisk swych przyjaciół czy nieprzyjaciół, którzy tak ich pokieresowali. Hess skazał każdego z nich na zapłacenie $25 kary i koszta, albo na spędzeni 30 dni w więzieniu. Bandaiter i Bezires powędrowali do więzienia a Moroskiego karę zapłaciła pani Maryanna Endritis.

VIEW OF PATIO, NEW BUILDING OF THE INTERNATIONAL BUREAU OF THE AMERICAN REPUBLICS, WASHINGTON, D.C.

WNĘTRZE "PAŁACU POKOJU."

Republik amerykański, w Washingtonie, o którym pisaliśmy w zeszłym numerze. Jest on zbudowany, jak widać z ryciny powyższej w stylu Ameryki łacińskiej i jako taki budzi powszechne zaciekawienie.

TRZĘSIENIE ZIEMI.

W Kalifornii ludność żyje w przerażeniu. Nowe wstrząśnienia.

FRESNO, CAL. — W całym niemal stanie California dało się odczuć wczoraj po południu trzęsienie ziemi. W jednych miejscach było ono silniejsze, a w drugich lżejsze i wszędzie wywołało panikę. Najsilniej odczuto trzęsienie w Fresno, Berkley, Visalia i Bakersfield. Szkód materyalnych ani w ludziach nie było.

SKROMNY ANIOŁEK.

Na wsi.

Pod cieniem rosohatej.gruszy... W muślinowej jasnej sukience... Siedział aniołek skromny...

Maleńką dłonią gładziła biały, jak puch śnieżny grzbiet gołąbka i — patrząc w mroczną przyszłość swego życia, wołała:

— Przyjdź, o przyjdź i zabierz mię ty, którego mi los przeznaczył. Ty wyśniony mój...

I przyszedł.

Był młody, piękny, ukląkł przed nią i wsparłszy głowę na jej kolanach, rzekł:

— Kocham!

Milczała, wsłuchana w bicie własnego serca.

— Kocham! — powtórzył — a ty?

— Tak! — wyszeptała.

— Więc pójdziesz ze mną? Idziesz na nędzę i niedolę, na głód i niedostatek? bo ja nic nie mam, prócz przepełnionej miłością duszy... ale kocham cię... Czy chcesz iść ze mną przez życie?

— Nie wiem.. daj mi pomyśleć...

Objął ją ramieniem i przycisnął usta do jej ust.

Pozostała nieruchoma — upojona pierwszym pocałunkiem miłości...

. . . .

A gdy otworzyła oczy po raz drugi, młodzieńca już nie było, ale za to stał ohydny, kościsty starzec i, pochylając się nad nią — szeptał przytłumionym głosem:

— Pożądam. . kocham... Dam ci pałace i cugi... obsypię brylantami... otoczę przepychem, dam wszystkie cuda świata... tarzać się będziesz na złocie, a złoto — to potęga, to szczęście, złoto to wszystko! Czy chcesz być moją?

— Nie wiem, nie wiem..!, szepnęła.

Chwycił jej rękę, włożył pierścień z olbrzymim brylantem na palec i zniknął...

Brylant lśnił tak dziwnie...

Pod cieniem rosohatej gruszy, w muślinowej jasnej sukience siedział aniołek skromny i myślał, myślał długo...

Nagle — uśmiech wesoły zaigrał na jej maleńkich usteczkach.

— Wiem co zrobię! — szepnęła — ten będzie mężem moim, a tamtego — tamtego będę kochała!

I patrząc na cudnie błyszczący brylant, myślała o pierwszym pocałunku kochanka...

Na kolankach jej ze smutnie zwieszoną główką siedział gołąbek biały...

Bobuś.

NIE DAWAJCIE DZIECIOM NAPOJÓW UPAJAJĄCYCH.

Wielka część rodziców naszych mimo wszelkich przestróg i upomnień, częstuje dzieci swoje napojami alkoholowymi. Ta źle zrozumiana troskliwość ogromnie dzieciom szkodzi. Jeśli alkohol dla organizmu dorosłego jest prawdziwą trucizną, o ileż silniej działać musi na słabe, nierozwinięte ciało dziecka. W sprawie tej wypowiedziały się już tysiące lekarzy, a niema chyba żadnego lekarza, któryby nie uznawał szkodliwego alkoholu dla dzieci. Prof. Paulsen z Berlina np.. mówi: "Jeśli pragniesz, aby twe dzieci pozostały rzeczywiście dziećmi, to dawaj im mleka; jeśli zaś chcesz wychować dzieci nerwowe i krnąbrne, przejrzałych i przeżytych młodych starców, to dawaj im suto alkoholu."

W broszurze zaś pod tytułem: "Książeczka zdrowia", wydanej przez niemiecki państwowy urząd zdrowia, czytamy co następuje: "Dla dzieci alkohol jest straszną trucizną; piwa, wina a szczególniej wódki nie powinno się dzieciom i młodzieży wcale dawać, co najmniej do 16-go roku życia." Jeśli więc sami nie umiemy się obyć bez napojów upajających, nie zatruwajmy nimi przynajmniej naszych dzieci, bo młodzież, to nasza przyszłość.

Konie prezydenta Tafta.

Trzy wyżej przedstawione wierzchowce, są jego ulubieńcami. Są to silnie zbudowane zwierzęta, gdyż nasz prezydent, jak wiadomo, nie jest wcale lekkim człowiekiem.

GAZETA POLSKA W CHICAGO

Oldest Polish Newspaper in America

APPEARING EVERY THURSDAY

ESTABLISHED 1873 by W. Dyniewicz.

Represents the interests of over 2,000,000 Poles residing throughout the United States & Canada

Subscription Two Dollars per Year.

Rates of advertising on application.

Gazeta Polska w Chicago, read in all the States and Territories of the Union, in Canada, Mexico, Central America, South America, in Great Britain, Ireland, France, Germany, Austria, Servia, Switzerland, Turkey in Asia, Africa, Australia, and in all the provinces of ancient Poland, is really a *First Class Advertising Medium*.

All communications ought to be addressed:

W. DYNIEWICZ PUBLISHING CO.
Publisher "Gazeta Polska",
1113 Noble str., Chicago, Ill.

We have over 1000 works of our own Publication and Edition, and Imported Books.

GAZETA POLSKA W CHICAGO.

Najstarsze czasopismo polskie w Ameryce.

Wychodzi co czwartek każdego tygodnia

PRENUMERATA ROCZNA:
W Stanach Zjednoczonych $2.00
W Europie, Ameryce Środkowej i Południowej, Azyi, Afryce, Australii i Kanadzie $2.00

POSZUKIWIANIA krewnych i znajomych nie wynoszące jednego cala druku na jeden raz 50 centów, następnie połowę ceny.
POSZUKIWANIA na jeden raz jak i ogłoszenia o założeniu jakiego przedsiębiorstwa dla abonentów naprzód płatnych, bezpłatnie.
ABONENCI zmieniający pomieszkanie, powinni podać stary adres i dołączyć 10ct w znaczkach pocztowych, na opłatę zmiany adresu.
PIENIĄDZE należy przesyłać przez Money Order, Express lub w liście registrowanym. Kwoty niższe od dolara można przesyłać w znaczkach pocztowych.

Rękopisów nie zwracamy.

Wszelkie listy i pieniądze adresować należy:
W. DYNIEWICZ PUBLISHING CO.
1113 Noble str., Chicago, Ill.

TELEFON: MONROE 1256.

Chicago, Ill., 12 maja 1910 roku.

Kalendarzyk Tygodniowy.

MAJ.

13 P Serwacego,
14 S Bonifacego Wig.
15 **N Ziel. Święta.**
16 **P Pon. Ziel. Świąt.**
17 W Paschalisa,
18 Ś Szczęs. Sd.
19 C Piotra Celest.

UROCZYSTA CHWILA.

Serca Polaków w Stanach Zjednoczonych żywiej zabiły.

W najśmielszych snach pierwszych polskich osadników niewymarzona uroczystość odbywa się w Washingtonie.

Wolny i wspaniały naród oddaje cześć bohaterom naszym, imię polskie na ustach wszystkich, sprawa polska przed oczyma świata, świeci dawno niewidzianym blaskiem...

Ożyli na nowo wielcy bohaterowie nasi!

Zmartwychwstały przed oczyma milionów wiekopomne ich czyny i przypomniały się zasługi, o których, kiedy żyli, mało kto wiedział, aż dopiero korzystająca z nich potomność hołd składa zasłudze.

I śnią się w wyobraźni dusz naszych niejasne drogi przeznaczeń, o których nie wiedząc, szli wieńczeni dziś bohaterowie nasi, a po których w dalszym ciągu kroczy dziś Lud Polski w miliony rozmnażający się na krwią ich użyźnionej glebie.

Milionowe gromady tego ludu z radością wsłuchujące się w tryumfalne echa przeszłości z niepokojem atoli myślą, co też uczynią ich dzisiejsi wodzowie...

Odjadąli — jak przyjechali w niezgodzie, czy też podadzą sobie dłoń bratnią, by nadal wspólnie pracować...

W blasku chwili tak radosnej, tak wielkiej i tak pamiętnej, niezgoda stronnictw, dzięki nietaktowi jednostek wywołana i podtrzymywana cieniem zapada w duszę, i — jedną tylko budzi nadzieję, że blask chwili tak tę niezgodę oświetli, że ten rozdźwięk niezgodny będzie w dziejach naszych rozdźwiękiem ostatnim.

Daj to Bóg!

UWAGI REDAKCYI.

Polacy w Ameryce dożyli wielkiego dnia, w którym uwaga całych Stanów Zjednoczonych, wszystkich mieszkańców tego kraju, zwróconą została na nasz naród.

* * *

Nie przydały się na nic zabiegi dyplomatyczne mocarstw rozbiorczych, które robiły i robią wszystko co tylko mogą, aby Polskę i pamięć o niej zagrzebać w pyle zapomnienia. Duch zbrodniczo zamordowanej, jawi się obecnie tu, na drugiej półkuli, wśród najwspanialszego ludu na ziemi, w najpotężniejszej wolnej rzeczypospolitej i ustami 90 milionów wolnych obywateli woła do całego świata: oto jestem jakim byłem przed wiekiem, żyję, i czekam wymiaru sprawiedliwości!

* * *

Dla niewolnych, o których przed niewielu jeszcze laty, w tym kraju mało kto wiedział, jest to tryumf wspaniały. Dzięki temu, że bohaterowie nasi wzięli udział w walce o wolność tego potężnego dziś ludu, dzięki temu, że z biegiem lat zgromadziło się nas pod tym sztandarem przeszło trzy miliony, **zdobyliśmy nareszcie prawo bytu, wydarte nam przez rozbiór Ojczyzny.**

* * *

W tych dniach i stolica, [illegible] Stany Zjednoczone, urzędownie, w obec całego świata, stwierdzają, że Polska żyje, składają jawne i wyraźne świadectwo uznania naszych nigdy nieprzedawnionych praw do niepodległego bytu.

* * *

Takie jest **znaczenie polityczne** obecnie odbywających się w Washingtonie uroczystości.

* * *

Mają one jednak nie tylko owo szczerze polityczne znaczenie, będące niewątpliwie olbrzymiem zwycięstwem naszej sprawy narodowej w obliczu całego świata; mają one jeszcze specyalnie dla nas, Polaków w Ameryce ogromne **znaczenie społeczne.** Stawiają nas od razu na równi z wychodźtwami z innych, wolnych krajów europejskich, dają podstawę, do **dalszego pełniejszego rozwoju naszej odrębności narodowej,** naszej polskiej organizacyi społecznej w tym kraju, **która również urzędownie przez rząd tej rzeczypospolitej została uznaną** i przez fakt przyjęcia z rąk naszych reprezentantów pomnika, Kościuszki, i przez udział urzędowy w naszych uroczystościach.

* * *

Jedno tylko smutkiem napełnia serca ludzi głębiej myślących, że wszystkie te podniosłe i ważne uroczystości zastały nas rozbitych, podzielonych na dwa wrogie sobie obozy i **niezdolnych do całkowitego wyzyskania tego niewątpliwie** najpiękniejszego ze zwycięstw jakie sprawa nasza polska odnosi od czasu Kongresu wiedeńskiego.

* * *

Ale — miejmy nadzieję, że to tak wyraźne, niełedwie manifestacyjne, zaznaczenie się rozłamu, **będzie w historyi Polaków w Ameryce ostatnim aktem kończącej się walki stronnictw,** które przez długie lata łudziły się tem, że jedno potrafi pochłonąć drugie.

* * *

Tam w Washingtonie u stóp pomnika Kościuszki i Pułaskiego, powinni przekonać się **i przekonają się,** oba stronnictwa, **że jedno drugiego nie pokona i nie pochłonie nigdy,** że jedno bez drugiego obejść się nie może, że **oba dopiero, razem połączone, reprezentują ogół** i że na przyszłość, jeżeli chcą skutecznie dla sprawy ogólnej pracować, **muszą podjąć się załatwienia pewnej sumy spraw naszych wspólnymi siłami.**

* * *

I z tego przeto względu uroczystości Washingtońskie mają dla nas Polaków w Ameryce wielkie, wprost nieobliczalne w skutkach znaczenie.

* * *

Przeto — w górę serca Rodacy! Sprawa nasza — święci dziś tryumf wielki i z piersi polskich buchnąć dziś może z wiarą i nadzieją okrzyk radosny: **Żyjemy! Jeszcze Polska nie zginęła!**

* * *

Z Korespondencyi przesłanej z Krakowa warszawskiemu "Słowu" dowiadujemy się, że dr. Adam Doboczyński, na kongresie narodowym w Washingtonie ma nakłaniać Polaków, aby zaniechali "demonstracyjnego wyjazdu" na obchód do Krakowa, bo... ekscelencya Wodzicki sobie tego nie życzy. Wygląda to trochę na złośliwe przypięcie łatki drowi D., chociaż — z drugiej strony, nie ma obawy, aby Polacy z Ameryki zbyt wielką przykrość wyrządzili galicyjskiemu ekscelencyi. Wyjazd do Krakowa zapowiada się... wcale nie demonstracyjnie.

* * *

Kazimierz Chodziński
Twórca pomnika Kazimierza Pułaskiego w Washingtonie.

Powiadali ludzie: nie trzeba nam pomników, od czci i wiary odsądzali tych, co Lud Polski nawoływali do ofiarności na ten cel. Nędzarzami jesteśmy — wołali. Na co nam pomników! Obróćmy te pieniądze na szkoły, na przytułki... Zobaczymy dzisiaj! Uprzytomnijmy sobie te doroczne uroczystości u stóp spiżowych bohaterów w Chicago, Cleveland, Milwaukee, te dziesiątki tysięcy dziatwy, którym ciągle przed oczyma świecą te potężne bohaterów powstanie, i świecić będą zawsze, co rok uroczyściej się przypominając, aż w najpóźniejsze pokolenia. Uprzytomnijmy sobie ten potężny wpływ — na całe szeregi pokoleń polskich, to wrażenie, jakie już nie pomniki, ale nasz dla nich pietyzm wywiera na Amerykanów, porównajmy to wszystko z wydatkiem i wysiłkiem, którymi stanęły, a przestaniemy krzyczeć: "nie trzeba nam pomników."

* * *

Dzisiejszy numer "Gazety Polskiej" poświęcony uroczystościom washingtońskim — mamy nadzieję — będzie trwałą pamiątką dla wszystkich czytelników, którzy, zachowają go sobie jako dokument, świadczący o tych dniach chwały, jakich nam Bóg doczekać pozwolił. Nasz dział "O Polsce po Angielsku," za pośrednictwem którego wielu czytelników naszych stale zaznajamia swoich amerykańskich przyjaciół o naszych sprawach, z rozmysłem rozszerzyliśmy, wysunąwszy go nawet na pierwszą stronę, aby tym, którym on służy do powyżej wyszczególnionego zadania, zadanie to ułatwić. Numer ten, ma być zresztą w kilkunastu tysiącach egzemplarzy rozrzucony w Washingtonie i ułatwić właściwe zrozumienie tej uroczystości Amerykanom. Ozdobiliśmy go całym szeregiem pięknych rycin, odnoszących się do obu pomników; podajemy też w obrazkach cały bogaty plon rozpisanego na pomnik Kościuszki konkursu, który był jednym z najwspanialszych tryumfów sztuki polskiej. Klisz potrzebnych, dostarczył nam łaskawie Zarząd Związku Narodowego Polskiego, za co mu na tem miejscu składamy należne podziękowanie.

* * *

"Gazeta Polska" i jej fundator, Nestor dziennikarstwa polskiego w Ameryce, sędziwy dziś starzec p. Władysław Dyniewicz, dołożył też parę cegiełek pod budowę, na której opiera się nasz tryumf dzisiejszy, o czem piszemy w osobnym artykule. Wiek podeszły niepozwala sędziwemu p. Władysławowi na podjęcie długiej i męczącej podróży do Washingtonu, mimo to dziś szczęśliwym się czuje, że owoc zabiegów, do których i on ręki dołożył wygląda tak okazale i tak się pożytecznym okazał. Miejsce jego w uroczystościach washingtońskich zajął jeden ze synów p. Edwin M. Dyniewicz, który też jest tam reprezentantem naszego wydawnictwa.

* * *

Numer niniejszy opuszcza prasę ze względu na uroczystości Washingtońskie o dwa dni wcześniej niż zwykle.

OSTATNI APEL DO ZGODY.

Na łamach dziennika dla Wszystkich z Buffalo, pojawił się onegdaj "Manifest" ks. A. Górskiego z Amsterdam, N. Y. "Naczelnika wojsk ochotniczych polskich' i kapelana Zjednoczenia na wschodzie, w którym odzywa się do duchowieństwa i organizacyi polsko katolickich, aby się nie odsuwały od udziału w Kongresie Narodowym.

W "Manifeście" znamiennie brzmi ustęp następujący:

"Staniemy niebawem u stóp tych, którzy, nie zważając na nic, ratowali wolność ludów i nie żałując krwi i życia, którzy zapewnili nam wstęp, opiekę i uznanie tutejszego kraju i rządu, — czyż więc obojętni będziemy na to wszystko, czy dalej złowrogo będziemy patrzeć na siebie, czy będziemy w dalszym ciągu kłócić się, bezcześcić i sobie złorzeczyć?! — Nie, Panowie! Pułaski i Kościuszko z grobu do nas wołają: podajcie sobie ręce, pracujcie razem i zgodnie dla dobra narodu i Ojczyzny Matki waszej zmartwionej, dopomóżcie Jej, pocieszcie Ją pracujcie właśnie tu, na ziemi Washingtona, gdzie wam jeszcze wolno!

Podajmyż więc bratnie dłonie u stóp pomników i pójdźmy ręka w rękę w dalszą pracę, a będzie to wykwit najpiękniejszej chwili w Historyi Polski Amerykańskiej, będzie to początek naszego odrodzenia, naszej dojrzałości i najwspanialszy wynik zjazdu Polaków w Washingtonie. Wykrzyknijmy, jak niegdyś Moskale Minim i Pożarski: "poświęcimy wszystko, sprzedamy żony i dzieci i wykupimy Ojczyznę!" Zaprzysięgnijmy u stóp pomnika Kościuszki, jak on na rynku Krakowskim, że nie złoży oręża, aż wybawi Ojczyznę od wrogów, albo padnie! Uczyniwszy podobnie damy dowód, że Ojczyznę miłujemy, że mamy umysły poczciwe.

Nie patrzmy na przekonania religijne, partyjne i polityczne, bo to są rzeczy indywidualne, rzeczy sumienia każdej jednostki. Bez religii żyć trudno, wyznać ją prędzej czy później każdy musi, bo ona jest w naturze człowieka, i w chwilach ciężkich, w chwilach poważnego zastanowienia się — musi każdy uznać Stwórcę swego Boga i doń szczerze westchnąć. Zresztą w sprawach narodowych, w sprawach politycznych — zostawmy religię w spokoju, zostawmy ją tym, którzy na czele jej stoją. Ale też nie zaczepiajmy religii św., nie rzucajmy na jej przewodników i wyznawców kamienia obrazy, z tego bowiem pochodzą te okropne rozdziały w narodach. Nie odsuwajmy też od brania udziału w sprawach publicznych, w sprawach narodu — duchownych przewodników, bo ci są z tegoż narodu wzięci, i dali i dają dowody, że chcą służyć szczerze sprawom Ojczystym.

Tymi myślami przejęty, staję śmiało na czele Wojsk ochotn. Polskich, chcę stanąć na Kongresie, aby dać dowód, że nie zrażam się niczem i do obozu dzisiaj jeszcze może przeciwnego nie mam nic, a od spraw, obchodzących Ojczyznę moją, nie uchylam się nigdy, bo mam do tego prawo."

SKARB NARODOWY.

Nadesłano nam z Szwajcaryi siedemnaste z rzędu sprawozdanie Skarbu Narodowego.

Jest to mała broszurka o 15 stronicach druku.

Sprawozdanie obejmuje działalność tej instytucyi za rok 1909. Prezes komisyi dr. Zygmunt Laskowski w Genewie, zaznacza — jak powiada sprawozdanie — "z żalem fakt, obojętność społeczeństwa polskiego dla instytucyi Skarbu, albowiem nie jest ona zasilana tak, jak na to zasługuje.'

Z pośród zmian w administracyi funduszami Skarbu narodowego, wymienić należy rozszerzenie autonomii amerykańskiej grupy członków. Uwzględniając objawione przez delegata Związku Narodowego Polskiego w Ameryce Północnej życzenie, zgodziła się komisya nadzorcza Skarbu, ażeby zbierane przez Skarb w Ameryce składki lokowane były w Ameryce, zastrzegając jednak, by procenty z tej lokacyi przesyłane były całkowicie do komisyi nadzorczej Skarbu.

Na podaną wiadomość, jakoby istniał zamiar wśród kolonii polskiej w Ameryce powołania do życia osobnej instytucyi amerykańskiej, która miałaby mieć nazwę 'Skarb Narodowy Polski', oświadczyła komisya, że takiemu wprowadzeniu w życie instytucyi pod nazwą "Skarb Narodowy Polski' w Ameryce stanowczo się sprzeciwia.

Fundusze Skarbu narodowego, wedle sprawozdania z roku 1909, przedstawiają się następująco:

Składki do dnia 31 stycznia dały ogółem 4,477.50 fr., procenty 11,774.80 fr. czyli suma dochodów wyniosła razem 16,252.39 fr. Ponieważ wydatki za rok ubiegły wyniosły 396.25 fr. fundusze skarbu narodowego z dniem 1 lutego 1910 wynosiły 290,394.82 fr. z tego w walorach 279,905.55 fr., w gotówce 5,844.96 fr., w depozycie komisarza skarbu w Ameryce 4,664.31 fr. Chcąc zasilić wątły napływ wkładek, uchwaliła komisya nadzorcza wezwać osoby, powołane do krajowych komitetów, ażeby jak najrychlej zaczęły zbierać fundusze w kraju. Jaki będzie skutek, przyszłość okaże.

Antoni Popiel
Twórca pomnika Kościuszki w Washingtonie.

Co inni piszą.

Znany i u nas w koloniach polskich w Ameryce prof. Wincenty Lutosławski, rozesłał prasie polskiej niesłychanie charakterystyczne "oświadczenie" że **nie będzie nadal nic pisał ani mówił o religii.** Jest to odpowiedź, na zarzuty stawiane mu w prasie przez duchowieństwo co do jego poglądów, niezupełnie jakoby zgodnych z dogmatami wiary katolickiej.

Prof. Lutosławski powiada tak:

"Widząc u nas upadek wiary i moralności, wziąłem się przed 10 laty do pracy społecznej, a nawet religijnej, nie mając do tych prac istotnie uzdolnienia, ani nawet prawdziwego powołania. Z wyżyn nauki zstąpiłem na padół walk społecznych i religijnych, chcąc Kościołowi dopomódz. Ale nie udało mi się: naraziłem się na wiele oszczerstw, a nie wskórałem nic prawie. Na wiarę katolicką w ciągu 10 lat nawróciłem zaledwie kilkadziesiąt osób wykształconych i inteligentnych — co jest bardzo słabym ekwiwalentem za tyle wysiłków, u duchowieństwa poparcia nie doznałem, więc muszę uznać całą tę praktyczną działalność za chybioną i powracam na szczyt teoryi — do moich badań, rozmyślań i prac naukowych. Nie będę nadal pisał, ani mówił o religi, ani też nikogo nawracał na moje przekonania religijne, chyba jeśli wyraźnie przez Kościół zostanę do takiej pracy powołany...

"Ks. Majewski, ks. Kłopotowski, ks. Smolikowski mogą się pochwalić, że osiągnęli to, czego chcieli. Przekonali mnie, że broniłem wiary i Kościoła nieudolnie skoro nie zostałem zrozumiały przez księży. A wbrew duchowieństwu nie można służyć Kościołowi, ani bronić wiary. Więc, aby nie gorszyć tych, których nawróciłem i skłoniłem do przyjmowania Sakramentów powinienem zamilknąć. Bo wszystkie te napaści i oskarżenia mnie o herezyę mogą zachwiać w nawróconych z trudem zdobytą wiarę. Gotowi pomyśleć, że ja ich nie na wiarę katolicką nawróciłem tylko na jakąś moją wiarę osobistą. Tego nie chcę i, aby o mnie w kołach klerykalnych nie mówiono, sam zamilknę."

Z powyższego wynika, że mają racyę ci, co przestrzegają zasady, a i innych do przestrzegania jej zachęcają, by ludzie cywilni, piórem słowiący narodowi sprawy wiary dogmatów itp., pozostawili duchowieństwu, jako przedewszystkiem do tego powołanemu.

* * *

"Polak Amerykański" z Buffalo, ukazuje się od dnia 3 maja pod zmienioną nazwą "Dziennik dla Wszystkich."

Redakcya mówi:

"Pierwotny tytuł: "Polak Amerykański" pobudzał do krytyki i to zupełnie słusznie, bo bez potrzeby dawał sankcye jakiemuś zupełnie nowemu tworowi Polaka — Polaka Amerykańskiego W rzeczywistości nie można mówic o Polaku europ. lub amerykańskim, a niedorzeczność taka staje się jeszcze widoczniejszą, gdy ktoś wspomni o Polaku niemieckim, austryackim lub rosyjskim. Jak takich Polaków niema, tak też nie ma Polaków amerykańskich. Powinien być tylko jeden typ Polaka bez względu na miejsce zamieszkania lub przynależność państwową.

"Dziennik dla Wszystkich." Jest to zdaniem naszem nazwa która najlepiej odpowie zadaniu pisma. Celem jego bowiem jest, aby oddawało usługi każdemu członkowi społeczeństwa naszego, aby przez służbę dla jednostek służyło ogółowi, całemu społeczeństwu naszemu.

"Dziennik dla Wszystkich" nie ma jednak być pismem bezprogramowem, jak to już niektórzy "bystrzy spostrzegacze i statyści" przewidowali. Program nasz jest ten sam, który redakcya już dawniej sobie ułożyła. Dziś przy zmianie wydawców, nowy wydawca ten energiczniej obstawać będzie przy tym programie i popierać będzie redakcyę, aby programowi sprostać mogła."

JUBILEUSZ GRUNWALDZKI.

(Urzędowy biuletyn.)

V.

Czytelniku!

Czy spełniłeś już swój obowiązek patryotyczny i obywatelski?... Czy poparłeś na ostatniem posiedzeniu swego Towarzystwa głosem swym i wpływem odezwę Komitetu Obchodu Grunwaldzkiego, wzywającą towarzystwo Twoje do udziału w tym obchodzie i proszącą o ofiarę na Dar Grunwaldzki?...

Jeżeli nie, jeżeli posiedzenie majowe Twego towarzystwa już się odbyło, a odezwa czytaną nie była, **upomnij się o to na pierwszem posiedzeniu w miesiącu czerwcu.**

Ci wszyscy, których posiedzenia majowe towarzystw odbywać się będą w dniach następnych, pamiętać winni, że najbliższym obowiązkiem obywatelskim, spełnienia którego oczekuje i spodziewa się po nich **Sprawa Narodowa,** to upomnienie się o czytanie odezwy od Komitetu Obchodu Grunwaldzkiego, to poparcie gorące i serdeczne tej odezwy, tak, **abyśmy w dniu 17 lipca, zgromadzili się rzeczywiście wszyscy Polacy i Polki ile nas jest w Chicago, w Chicago, w parku obchodowym,** by w ten właśnie sposób uczcić tę wielką rocznicę.

Czytelniku! Pamiętaj, że może tylko tobie jednemu z całego grona członków Twojego Towarzystwa w oko wpadło to pisanie nasze, i że Ty jeden, przypominając tę sprawę na najbliższem posiedzeniu uratujesz jego honor, gdy stawi się **in corpore** tam, gdzie go wzywa obowiązek narodowy.

* * *

Dnia 4 kwietnia, odbyło się w domu Związku N. P. bardzo ważne posiedzenie Komitetu Prasy na którem subkomitet redakcyjny, złożony z ob. Dra J. Zielińskiego, S. Orpiszewskiego i J. Kosmowskiego, przedstawił ułożony przez siebie plan "jednodniówki grunwaldzkiej" a raczej księgi pamiątkowej, którą komitet ma wydać z okazyi obchodu.

Plan ten, po uzupełnieniu go na posiedzeniu plenarnem Komitetu prasy, przedstawia się jak następuje:

Księga dużego formatu, obejmować będzie (razem z ogłoszeniami) około 300 stron druku bogato ilustrowana.

Komitet redakcyjny przyjął na siebie obowiązek opracowania 3 tematów: 1 historycznego o bitwie grunwaldzkiej, (dr. Zieliński), 2 antologia myśli grunwaldzkiej (Orpiszewski) i 3 martyrologię polską pod Prusakiem doby ostatniej (J. Kosmowski) oraz doboru innego materyału w przedrukach.

O opracowanie tematów dalszych postanowiono poprosić: 1 historyczny o krzyżakach i ich stosunkach do Polski, prof. T. Siemiradzkiego. 2. Stosunek Polski, Litwy i Rusi, pani S. Laudyn. 3. O sierocińcu, ks. W. Zapała. 4. O darze Grunwaldzkim, p. H. Lokański. 5 Nowela na dowolny grunwaldzki temat, p. K. Wachtel. 6. Wiersze na ten sam temat pp. S. Zahajkiewicz, K. Wachtel i S. Orpiszewski.

Oprócz tego Komitet redakcyjny rozeszle kilkudziesięciu innym osobom zaproszenia do współ pracownictwa na temat dowolny.

Już z tego co wyżej powiedziano wynika, że zamierzone wydawnictwo będzie dziełem zbiorowem, poważnem i bardzo cennem, stanowiąc równocześnie pamiątkę wielkiej wspólnej i poważnej uroczystości na zawsze.

* * *

Główna uroczystość grunwaldzka, dla całej Polski i wychodźtwa, odbędzie się jak wiadomo w Krakowie w dniach 15, 16 i 17 lipca, naco sama kasa miasta Krakowa wyznaczyła 72,200 koron.

Rada miejska na jednem z ostatnich posiedzeń obszernie omówiła tę sprawę.

Niezależnie od sumy wyżej wymienionej przedstawiła komisya brukowa koszta przebrukowania placu Matejki, w zastosowaniu do pomnika Jagiełły, który stanie na tym placu, jako hojny dar Ignacego Paderewskiego. Koszta te, obliczone na 65,000 koron, pokryte będą w zwykłej drodze budżetowej.

Na pokrycie tych kosztów proponowano nałożyć 5 procentowe podatki gminne od podatków bezpośrednich, wyjątkowo na rok bieżący. Sekcya skarbowa natomiast proponowała zredukowanie komisyi budżetowej sprawy ich pokrycia.

Ostatecznie uchwalono wniosek kompromisowy, aby gmina miasta Krakowa na koszta obchodu grunwaldzkiego przeznaczyła 60,000 koron, które pokryte będą w drodze pożyczki wewnętrznej. Wyrażono też nadzieję, że resztę kosztów pokryją subwencye kra-

(Dokończenie na następnj stronie).

MODEL WYKONANY PRZEZ ARTYSTĘ GRZEGORZA KUŹNIEWICZA ZE LWOWA.

Kościuszko z podniesioną szablą ślubuje walczyć za wolność.

Po jednej stronie historya przekazuje imię Kościuszki potomności, po drugiej sława wieńczy jego czyny bohaterskie. Na froncie statua wolności, a z tyłu lew spokojny, symbol Anglii pokonanej przez Stany Zjednoczone i obecnie utrzymującej stosunki przyjazne ze Stanami Zjednoczonemi.

(Dokończenie z poprzedniej strony).

jowe i dobrowolne datki reprezentacyi miejskich, powiatowych, instytucyi publicznych itp.

* * *

A teraz w krótkości przynajmniej należy zdać sprawę postępu przygotowań do obchodów w innych koloniach.

W Filadelfii, jak dotąd, współudział w obchodzie przyrzekło 58 narodowych towarzystw. Komitet pracuje nad ułożeniem i przeprowadzeniem programu obchodu, który odbędzie się w dniu 17 lipca.

— W sąsiadującem z Chicago mieście Hammond, Ind., odbędzie się również obchód Grunwaldzki. Sprawa postąpiła o tyle naprzód, że "Gmina Polska" czyli 114 gr. Z. N. P. w Hammond ofiarowała $10.00 ze swojej szkatuły na pokrycie kosztów obchodu.

— W mieście Cleveland, jak nam donosi sekretarz komitetu ob. B. Filipiak, obchód będzie bardzo wspaniały.

Podczas pierwszego posiedzenia komitetu Grunwaldzkiego, **Wiel. ks. Redmer podniósł myśl Mszy św. polowej. Propozycyę z zapałem przyjęto. Spisano prośbę do Najprzew. Ks. Biskupa, którą wszyscy miejscowi księża podpisali, zaś ks. Biskup chętnie na Mszą polową zezwolił i wyznaczył Garfield Park.**

Msza polowa skupi wszystkich Polaków w uroczystości narodowej, jakiej jeszcze nigdy nie bywało.

Wszyscy Polacy z Cleveland wezmą udział — każda parafia ma swój komitet Grunwaldzki, zaś wszystkie te komitety zgodnie pracują, aby dzień 17 lipca wypadł jak najwspanialej.

Komitet uroczystości kościelnej tworzą Wiel. ks. Kałamaja, franciszkanin i W. ks. Redmer, prob. parafii św. Jacka. Pierwotnie myślano, że jeden z nich odprawi solenną Mszę św. zaś drugi kazanie. Tymczasem oni dla siebie zaszczytów nie pragną i inaczej zadecydowali. Otóż ks. Doppke ma odprawić Mszę św. w asystencyi ks. Szyrockiego i ks. Darowskiego. Ks. Krakowiak i ks. Kociński będą ceremoniarzami Kazanie zaś wygłosi ks. Piotrowski.

W niedzielę tę pamiętną wszystkie Msze św. w kościołach katolickich odprawią się o 2 godziny wcześniej. — Suma zaś dla wszystkich w Garfield Parku.

Wszystkie komitety świeckie także pracują — towarzystwa żeńskie zajmią się udekorowaniem ołtarza, towarzystwa wojskowe ustawieniem ołtarza, a świeckie dekoracyami.

Ma się rozumieć, że po nabożeństwie będzie obchód cywilny — z deklamacyami i mowami. Podczas Mszy św. połączone chóry wszystkich kościołów śpiewać będą. Liczymy na chór złożony z 400 śpiewaków. — Będzie to prawdziwy dzień, pod hasłem staropolskiem: Bóg i Ojczyzna.

* * *

Sprawozdanie z innych kolonii odkładamy do następnego biuletynu.

Stanisław Osada,
Sekr. Kom. Prasy i Koresp.
1113 Noble str.

Komitet Wykonawczy Budowy Pomnika Tadeusza Kościuszki w Washingtonie.

KILKA SŁÓW
o pomniku Tadeusza Kościuszki w stolicy Stanów Zjednoczonych.

Kiedy powołany uchwałą Kongresu Stanów Zjednoczonych do Komisyi rządowej pomnika Kazimierza Pułaskiego byłem obecny na pierwszem posiedzeniu tejże, musiała być zadecydowana kwestya czy pomnik Pułaskiego ma być konny czy pieszy. Komitet centralny polski pomnika Pułaskiego polecił mi, jako swemu prezesowi, opierając się na ogólnej opinii Polonii amerykańskiej, zażądać stanowczo, aby rząd Stanów Zjednoczonych wystawił pomnik konny Pułaskiego. To wykluczyło możność wystawienia tego pomnika w czworoboku zwanym La Fayette Square, znajdującym się naprzeciwko Białego Domu, rezydencyi prezydenta Stanów Zjednoczonych.

Po wielu zabiegach udało mi się pozyskać trójkąt na Pennsylvania ave., pod konny pomnik Pułaskiego.

Zrzec się zupełnie prawa do ofiarowanego nam miejsca na placu La Fayette byłoby błędem, którego popełnienie moglibyśmy później gorzko żałować. Że miejsce to przeznaczonoby wkrótce pod inny pomnik, o tem miałem pewność z wiarogodnego źródła. La Fayette Square jest przeznaczony pod pomniki bohaterów cudzoziemców którzy walczyli za wolność amerykańską. Walczył za nią oprócz Pułaskiego i nasz kochany Kościuszko. Dlatego trzymilionowa polonia amerykańska, nie mogłaby się zdobyć na zebranie $45.000, aby właśnie w tem miejscu wystawić i ofiarować Stanom Zjednoczonym pomnik naszego wodza w sukmanie. Przypomni to amerykanom, że Kościuszko swym geniuszem przyczynił się głównie do wygrania przez wojska amerykańskie jednej z decydujących bitew w walce za wolność.

Uprosiłem Komisyę Rządową, ażeby mi dała czas do porozumienia się z przedstawicielami Organizacyi Polskich w sprawie tego miejsca. Nie było minuty do stracenia. Powróciwszy do Chicago, zwołałem natychmiast posiedzenie Komitetu Pułaskiego i podałem projekt ofiarowania Stanom Zjednoczonym pomnika Kościuszki, który przyjęto z entuzyazmem. Polecono mi niezwłocznie powrócić do Washingtonu z upoważnieniem ofiarowania pomnika. Wówczas będący prezydentem Stanów Zjednoczonych Roosevelt przyjął dar Polaków z największem uznaniem i wkrótce nastąpiło formalne potwierdzenie przyjęcia tego daru przez Kongres i Senat St. Zjedn. Dalszy przebieg sprawy pomnika jest dostatecznie znany. Podając ten projekt, miałem nadzieję, że cała Polonia amerykańska nie odmówi swego współudziału, gdzie idzie o uczczenie naszego ulubionego bohatera narodowego i przypomnienia się światu, że żyjemy i pracujemy w zgodzie i jedności nad naszem odrodzeniem. Szkoda, że stało się inaczej.

Nie wątpię, że pomnik Tadeusza Kościuszki w stolicy potężnych i coraz potężniejszymi stających się Stanów Zjednoczonych przyniesie nam korzyści, o których dzisiaj nawet nie marzymy. Będzie to jednakowoż zależało od nas samych, jakie te korzyści będą. Ze słabymi nikt się nie liczy. A mamy przecie dziesiątki sposobności, aby wzróść na siłach, aby sobie przez godne i rozumne postępowanie wyrobić w tym wolnym kraju wpływ i znaczenie.

Czy będziemy rozumnymi, czy postaramy się o pozbycie tych wad, które nie pozwolą przyjść do porozumienia między sobą i wspólnie dla ogólnego dobra pracować, przyszłość pokaże.

T. M. Heliński.

KOPALNIA SREBRA.

Król Gustaw III przejeżdżał raz przez Dalekarlię. Było mu bardzo pilno, lubo konie pędziły jak strzały, wciąż naglił do szybkiej jazdy. Nic dziwnego też, że kiedy spuszczali się ze stromego wzgórza, dyszel pękł i król nie mógł jechać dalej. Dworzanie wyłajali wprawdzie woźnicę, ale to nie naprawiło szkody. Z obawy, żeby król się nie znudził długiem czekaniem, poradzili mu, żeby udał się do sąsiedniej wioski. Po nad lasem sterczała dzwonnica, a ponieważ była to niedziela, w kościele pewno odbywało się nabożeństwo. Okolica była tu weselsza, pola lepiej uprawne wśród gęstwin olszyn płynęła bystra rzeka.

W chwili, kiedy król zajechał przed kościół, nabożeństwo skończyło się i ludzie zaczęli wychodzić. Zdumiał się na ich widok, albowiem nigdy nie spotkał roślejszych młodzieńców, dorodniejszych dziewcząt. Kobiety miały tyle statku i powagi, że mogły były mieszkać w najokazalszym zamku.

— Z królem szwedzkim nie jest tak źle, jak mniemają wrogowie— pomyślał — dopóki mam takich poddanych, potrafię kraj obronić.

Kazał dworzanom oznajmić ludowi, że król przyjechał i pragnie do niego przemówić. Skoro zebrali się w około niego, mówił im o ciężkiem położeniu państwa, wplątanego w wojnę z Danią i Rosyą. Możemy im dać radę, ale w armii jest wielu zdrajców; król potrzebuje wiernego wojska, objeżdża więc sam prowincye, żądając od swoich poddanych, żeby mu dostarczyli ludzi i pieniędzy do wyswobodzenia kraju.

Wieśniacy wysłuchali go w milczeniu, nie okazując ani zadowolenia, ani niechęci. Wreszcie jeden z nich wystąpił i rzekł:

— Nie spodziewaliśmy się ciebie, królu Gustawie, i dlatego nie wiemy, co odpowiedzieć. Idź do zakrystyi i pomów z naszym proboszczem a my tymczasem uradzimy się.

Król usłuchał, ale w zakrystyi zastał tylko starego chłopa ze stwardniałymi do pracy rękoma, odzianego jak inni w długi biały kożuch.

— Myślałem, że zastanę tu proboszcza, rzekł król, rozglądając się.

Mniemany chłop zaczerwienił się i ukłonił nisko, ale nie śmiał się przyznać, że on to właśnie jest pasterzem dusz w tej parafii.

Król zasiadł w wielkim fotelu, który dotąd stoi w zakrystyi i ma teraz złotą koronę na oparciu.

— Czy macie tu dobrego proboszcza? — zapytał.

Tamten nie miał odwagi wywieźć go z błędu i odpowiedział, że proboszcz gorliwie głosi słowo Boże i stara się tak żyć, jak naucza.

Król zauważył, że stary wieśniak odpowiada mu z pewnem wahaniem i rzekł.

—Coś mi się zdaje, że nie jesteś z niego zadowolony?

— Jest trochę uparty — a niektórzy utrzymują, że chciałby sam rządzić całą parafią — odrzekł proboszcz, nie chcąc zanadto siebie chwalić.

— Wcale nie źle musi wam rządzić, gdyż o ile zauważyłem, panują tu dobre obyczaje i starodawna prostota.

— Lud jest poczciwy, ale też żyje zdala od świata w ubóstwie i odosobnieniu. Gdyby był narażony na pokusy, nie byłby może lepszy od innych.

— Nie ma obawy, żeby mieć mógł tutaj jakie pokusy — oświadczył król i z niecierpliwością zaczął bębnić po stole palcami, dziwiąc się, że tak długo nie dają mu odpowiedzi.

Proboszcz chciał mu się zwierzyć z czegoś, co mu leżało na sercu, ale nie mógł się zdobyć na odwagę, wreszcie zapytał, czy istotnie zagrażają nieprzyjaciele krajowi.

Król spojrzał na niego z góry, dziwiąc się jego zuchwalstwu, ale nic nie odpowiedział.

— Jeżeli w samej rzeczy tak jest — mówi tamten — to proboszcz tutejszy mógłby dostarczyć królowi więcej pieniędzy, niż potrzebuje.

— Mówiłeś przed chwilą, że tu wszyscy są ubodzy.

— To prawda, ale gdyby król łaskaw był mnie posłuchać, to bym opowiedział, w jaki sposób proboszcz tutejszy mógł by przyjść mu z pomocą.

— Możesz mówić, rzekł takim głosem, jak gdyby już zasypiał.

— Raz pięciu ludzi z tej parafii wybrało się na polowanie na łosie — zaczął proboszcz — między innymi było i dwóch żołnierzy, oberżysta, wieśniak i miejscowy proboszcz. Tego dnia nie wiodło im się wcale, usiedli więc, żeby wypocząć i mówili, że w całym lesie nie ma ani kawałka ziemi, zdatnej do uprawy, nic tylko bagna. Wtem proboszcz zauważył coś leżącego pod mchem. "Jaki to szczególny pień, rzekł, wygląda jak ołów." Tamci wstali i odgarnąwszy mech kijami, zobaczyli wielką żyłę świecącego kruszcu..

— Czy który z nich znał się na kruszcach? — przerwał król, otwierając jedno oko.

— Nie. Ucieszyli się bardzo z tego odkrycia i postanowili wysłać proboszcza do Falun, do naczelnika górnictwa, aby przybył i zbadał ten kruszec. Każdy snuł plany na przyszłość i widział się bogatym.

Naczelnik górnictwa w Falun obejrzał przywiezioną bryłkę i zapytał, czy dużo mają takich kamyków w swojej parafii.

— Całą górę, odrzekł proboszcz.

Naczelnik poklepał go po ramieniu i rzekł:

— Baczcie, żebyście dobry z tego zrobili skutek, gdyż to jest srebro.

Proboszczowi zakręciło się w głowie z radości. Spieszył do domu, aby zawiadomić towarzyszów o wielkiem szczęściu, które ich spotkało. Najprzód zatrzymał się przed gospodą, ale zdumiał się na widok czarnej chorągwi, opartej o drzwi.

— Kto tu zmarł? — zapytał.

— Sam gospodarz, — odpowiedział parobek — od tygodnia ciągle pił i wykrzykiwał, że odkrył kopalnię, nie potrzebuje więc pracować.

Proboszcz zmartwił się i poszedł do drugiego towarzysza, Persona, ale ten dowiedziawszy się, że to było srebro, załamał ręce z rozpaczy.

— Ach! ja nieszczęśliwy! — zawołał — myślałem, że to mika i sprzedałem swój udział Olafowi Svaerd za 100 talarów.

Król od dawna otworzył oczy i słuchał z zajęciem.

— Proboszcz wrócił do domu i przez parobka zawiadomił Olafa Svaerda, oraz jego brata o szczęśliwym wypadku jego podróży. Kiedy właśnie marzył o wybudowaniu pięknej plebanii i kościoła, doniesiono mu, że Person odebrał sobie życie. Nazajutrz poszedł do Olafa, żeby z nim i z jego bratem porozumieć się co do owej kopalni. Na drodze spotkał wóz otoczony strażą: siedział na nim człowiek z owiązaną głową, skuty w kajdany i na widok proboszcza poprosił, żeby mu pozwolono z nim pomówić, był to Olaf Svaerd.

— Prócz ciebie i mnie, nikt nie wie, gdzie jest góra srebrna, przeklęta niech będzie góra, którą znaleźliśmy! Od tego czasu miłość która łączyła mnie z bratem, zamieniła się w nienawiść. Wczoraj wśród kłótni on uderzył mnie w głowe polanem, a ja go zabiłem... Będę wisiał, wiem o tem. Biedne moje dzieci.

— Bądź spokojny — przerwał proboszcz — oddam im sprawiedliwie wszystko, co tobie się należy.

— Otóż tego właśnie nie chcę. Przyrzeknij mi, że żadnemu nie dasz ani grosza. Inaczej nie umrę spokojnie.

Proboszcz zdumiał się, ale przyrzekł. Znaleziony skarb już go nie cieszył: czyżby bogactwo istotnie zamiast pożytku przynosiło szkodę. Oto jeszcze go nie tknęli, a już czterech dzielnych i uczciwych ludzi stało się zbrodniarzami. Cóż to będzie później? Bóg powierzył mu pieczę nad duszami parafian, czy godziło się narażać je na zgubę?

Podoba mi się ten proboszcz — odrzekł król.

— Tymczasem wiadomość o znalezieniu góry srebra rozeszła się po wsi, ludzie przestali pracować i włóczyli się po lasach, szukając jej. Wtedy proboszcz zwołał ich wszystkich, opowiedział o nieszczęściach, wynikłych z tego odkrycia i oświadczył, że nikomu nie zdradzi tajemnicy i sam nie tknie odrobiny przeklętego kruszcu, gdyż nie chce ich mieć na sumieniu. Jeżeli wrócą do pracy i będą żyć jak dawniej po Bożemu, zostanie z nimi na zawsze; gdyby jednak upierali się szukać owej kopalni, opuści ich i nigdy tu nie wróci.

— Cóż odpowiedzieli? — zapytał król.

— Zrozumieli, że proboszcz ma na celu ich dobro i obiecali, że nie będą myśleć o górze srebra. Odtąd żyją w niedostatku, ale są nadzwyczaj szczęśliwi.

— Jeżeli proboszcz poświęcił swoje wszystkie marzenia, żeby uratować ich dusze, to czem-że możnaby go skłonić, żeby teraz zdradził tajemnicę? — zapytał król.

— Dla dobra kraju uczyni tę ofiarę.

— Nie! — zawołał król — uczciwi i pracowici obywatele są większym skarbem dla kraju, niż srebro i złoto. Niech ta kopalnia i nadal będzie ukryta.

Dworzanin przyszedł oznajmić, że karoca już naprawiona. Król uprzejmie pożegnał proboszcza i wyszedł z zakrystyi. Tłum stał jeszcze przed kościołem.

— Czy mówiłeś z naszym proboszczem? — zapytał jeden z chłopów.

— Mówiłem — odrzekł król — szczęśliwi jesteście, że macie takiego pasterza.

Nie zrozumieli się.

On: — O, Zosiu pobierzmy się tylko, będziemy żyć jak pierwsi ludzie w raju.

Ona zawstydzona: — Ależ, Edwardzie, przecież ja będę miała porządną wyprawę.

Mąż i żona.

— Co to jest, powiedz mi Sałcze, że mój nos co rok robi się dłuższy?

— Nie dźywuj się, Samuel, kto ma taki nos do interesów, jak ty, ten musi wszystko pomieszczyć!

IMPERIAL PALACE, BERLIN

EMPEROR and EMPRESS of GERMANY

Photograph by Underwood & Underwood

Z PODRÓŻY ROOSEVELTA.

Pobyt w Norwegii. Program wizyty w Berlinie.

KRYSTIANIA, Norwegia. — Roosevelt bawił tu dnia 5 maja. Stolicę udekorowano wspaniale. Przed dworcem oczekiwały tysiące ludu. Nie wznoszono okrzyków, nie klaskano, bo nie ma tego tu w zwyczaju, lecz tłum odkrył głowy, gdy zobaczono pułkownika.

Roosevelci przybyli wkrótce po południu i przywiózł ich z południowego wybrzeża królestwa specyalnie po gości wysłany pociąg. Król Haakon i królowa Maud osobiście przybyli na dworzec, by powitać gości.

Platforma zasłana była czerwonym dywanem, a z boku pobudowano pawilon do przyjęcia gości. W pawilonie oczekiwał król, królowa i wielka świta, członkowie gabinetu, członkowie parlamentu, urzędnicy stanu i miasta, profesorowie uniwersytetu i wybitni ludzie Norwegii.

Gdy pociąg się zatrzymał a pułkownik Roosevelt wysiadł z wagonu, król podszedł do gościa i nie oczekując na przedstawienie, zamienił z byłym prezydentem uścisk dłoni.

Następnie przedstawił Roosevelt królowej a pan Roosevelt przedstawił królestwu swą żonę, córkę i syna. Pułkownik podał rękę królowej, a król pani Roosevelt i udano się przez kwiaty ustrojoną stacyą do oczekujących dworskich karet. Po krótkim pobycie w pałacu królewskim, państwo Roosevelt w towarzystwie króla i królowej udali się do amerykańskiej legacyi, gdzie się odbył bankiet.

BERLIN. — Amerykańska ambasada ogłosiła program pobytu Roosevelta w Berlinie. Pułkownik będzie osobistym gościem cesarza Wilhelma w dniu swego przybycia. dnia 9 maja i dnia następnego. Dnia 11 maja odbędzie się obiad w ambasadzie, na którym Roosevelt i cesarz będą honorowymi gośćmi.

Następnego dnia b. prezydent obiadować będzie u kanclerza von Bethmann-Hollweg, a potem uda się do amerykańskiej ambasady.

Dnia 13 maja ambasador amerykański wyda przyjęcie, podczas którego Roosevelt będzie miał sposobność poddać się z wybitnymi Niemcami na polu finansów, nauki i handlu. Dnia 14 maja będzie przyjęcie u sekretarza ambasady a 15 w południe Roosevelci odjadą do Londynu.

ROZRUCHY W CHINACH.

Zanosi się na straszną rzeź Europejczyków. Powodem... kometa.

LONDYN, Anglia. — Tutejsza prasa w obszernych roztrząsaniach wyraża obawę z powodu rozruchów w mieście Czangsza, stolicy prowincyi Hunan, a dla porównania przytacza początki słynnego powstania bokserów w roku 1900. Miasto Czangsza liczy 300,000 mieszkańców i leży nad projektowaną linią kolei Kanton-Hankau, o której budowę, jak wiadomo, ubiegają się francuskie, angielskie, niemieckie i amerykańskie grupy finansowe. W prowincyi Hunan, -bok misyi prolickich, znajduje się 18 misyi protestanckich, przeważnie angielskich i amerykańskich. Tam wybuchły pośród ludności rozruchy, które objawiają się w taki sposób, że na razie wszelka oryentacya stała się niemożliwą.

Jeżeli tłum rabuje i pali misye, to w takim razie uzasadniony jest wniosek, że rozruchy skierowane są przeciw Europejczykom, co też prasa angielska stanowczo twierdzi. Jeżeli w Czangszy zamordowany został gubernator i syn jego, to można przypuszczać, że śmierć jego została spowodowana wystąpieniem w obronie Europejczyków. A dlaczego tłum zburzył w Czangszy konsulat japoński, a niedawno zrabował w Hankau wielki skład japoński? Czyżby ruch zwracał się wogóle przeciwko obcym?

Wedle doniesień z Szangaju, rozruchy wywołane zostały spekulacyami handlu ryżem, uprawianemi przez urzędników chińskich wyższej rangi. Dlaczego w takim razie wygłodzeni Chińczycy wywołali swoją zemstę na Europejczykach, pojąć trudno, zwłaszcza, że misye z własnych środków utrzymywały przez kilka miesięcy bardzo wielu chińczyków.

Dla znawców Dalekiego Wschodu niepokojącym jest afkt ucieczki europejskich urzędników cłowych, co wskazuje, że niebezpieczeństwo nie jest chwilowe. Podobnie było w roku 1900 w początkach wybuchu powstania bokserów. Wtedy również uciekli urzędnicy cłowi, znający bardzo dobrze przejaw u ludności chińskiej. Niektórzy misynonarze twierdzą, że bliskie pojawienie się komety ma być powodem rozruchów ciemnego i fanatycznego ludu. Wobec tych wszystkich niepewnych wiadomości trzeba czekać na właściwe wyświetlenie położenia.

KRÓL EDWARD CHORY.

Zachodzi obawa, że nie obroni się śmierci.

LONDYN. — Król Edward angielski zapadł na bronchitis. Od dwóch dni przebywa w łóżku. Stan zdrowia monarchy budzi poważne obawy jego lekarzy.

Wiadomość o chorobie króla podano dopiero po dwóch dniach do wiadomości publicznej, a wzbudziła zaniepokojenie ogólne o stan zdrowia Edwarda.

Król w zeszłą środę powrócił z Biaritz do Londynu; był na operze w Convent Garden a w końcu ubiegłego a początkiem tego tygodnia udzielił licznych audyencyi.

Do króla wezwano słynnego specyalistę Sir Ryszarda Douglasa Powella, z czego można wnioskować, że choroba jest dosyć poważna.

TRZĘSIENIE ZIEMI.

Pięćset osób straciło życie. Straszne spustoszenie.

SAN JUAN DEL SUR, Nikaragua. — Wielką część miasta Cartago w Kostaryce zniszczyło trzęsienie ziemi w nocy z 5 na 6 maja.

Szczegóły są skąpe, co najmniej 500 osób postradało życie a setki innych doznało ran.

Mnóstwo budynków zburzonych a między nimi pałac sprawiedliwości wzniesiony przez Andrzeja Carnegiego.

Żona i dzieci dra Bocanegra, gwatemalskiego urzędnika przy trybunale rozjemczym Środkowej Ameryki postradały życie.

Popłoch straszny panuje wśród ludności, bo trzęsienie trwa w dalszym ciągu.

Trzęsienie dotknęło też San Jose i kilka gmachów zostało tam zburzonych, ale o stratach w życiu ludzkiem nie donoszą.

Trzęsienie odczuto też w kilku punktach w Nicaragua nad granicą Kostaryki.

Dnia 13 kwietnia trzęsienie nawiedziło Kostarykę, znaczne były szkody materyalne ale strat w życiu ludzkiem nie było.

Miasto Castago, stolica prowincyi o tej nazwie, położone jest u stóp wulkanu Irazu, około 14 mil od San Jose. Ma ono 10,000 ludności i jest siedzibą sądu pokojowego Centralnej Ameryki na gmach dla którego Carnegie znaczną sumę podarował.

Trzęsień ziemi historya miasta notuje sporą liczbę.

Miasto to powstało jeszcze w początkach 16 stulecia.

JESZCZE O WYBRYKU NATURY.

Bliższe szczegóły o dziecku zrośniętych sióstr.

PRAGA. — Prasa tutejsza szeroko rozpisuje się o wypadku zrośniętych sióstr Błażek |pisaliśmy o tem w poprzednim numerze| i podaje bliższe bardzo ciekawe szczegóły.

Siostry mają obecnie lat 33 i stanowiły sensacyę w rozmaitych muzeach osobliwości i panoptykach po szerokim świecie. Przed trzema laty Róża Błażek przeszła operacyę pęcherza moczowego. Obecnie siostry powróciły do ojczyzny same, bo im się "impresaryo" gdzieś po drodze zapodział — jak się później pokaże, nie bez powodu. Owóż tymi dniami ojciec przywiózł ich na klinikę paryską, twierdząc, że Róża dostała recydywy i że trzeba jej kamienie ponownie zoperować. Jednak profesor Kukula, obejrzawszy chorą, orzekł, że jest to jakiś kamień, który krzyczy i wymachuje rękami i nogami. I rzeczywiście w nocy o godzinie 11 przyszedł na świat zdrowy chłopak, którego ojcem ma być właśnie ów impresaryo. Józefina nie czuła żadnych bólów, których doznawała Róża, miała temperaturę o dwa stopnie od niej niższą i znajdowała się w dobrym humorze, widocznie bowiem mimo tak ścisłych węzłów łączących ją z siostrą, doznawała złośliwej radości, że blizka przyjaźń z impresaryem dla Róży a nie dla niej skończyła się zbyt romantycznie.

Onegdaj odbyło się przesłuchanie obydwóch sióstr. Obie siostry oświadczyły do protokołu, że ojcem chłopca nie jest ich impresaryo, a nazwisko ojca dziecka powiedzą tylko urzędnikowi domu podrzutków. Dlatego też stawił się onegdaj po południu urzędnik domu podrzutków i spisał protokół. Obecnie zachodzi pytanie, czy jedna z tych sióstr, |obie są bowiem razem zrośnięte| może zawrzeć ważne małżeństwo.

Jak wybitny obrońca wiedeński dr. Wiktor Rosenfeld oświadcza, cywilno-prawne komplikacye z uwagi na fakt, że obie siostry są zrośnięte, są tak wielkie, że stanowczo absolutnie żaden prawnik nie może oświadczyć, czy jedna ze sióstr lub obie siostry mają prawo zawrzeć małżeństwo.

Formalnie nie ulega wątpliwości, że jedna z nich mogłaby wyjść za mąż lub obie, faktycznie przecież cała ta sprawa natrafia na wielkie trudności.

CISZA W FINLANDYI.

Od czasu przekazania komisyi praw zasadniczych w sejmie W. Ks. Finlandzkiego ustawy w kwestyi prawodawstwa ogólno-państwowego, w życiu politycznem Finlandyi zapanówała cisza.

O przebiegu prac komisyi dzienniki finlandzkie podają bardzo mało wiadomości. Słychać tylko, że walczą tam dwa prądy: mniejszość pragnie, żeby sejm nie poprzestał na odmownej odpowiedzi i złożył jednocześnie nowy przeciw-projekt prawodawstwa ogólno-państwowego. Większość zaś komisyi nie uważa za możliwe obradować nad projektem, który nie uznaje kompetencyi prawodawczych sejmu i spycha go na stanowisko miejscowej instytucyi doradczej.

W każdym bądź razie odpowiedź będzie długa i szczegółowo umotywowana. Co najważniejsza, będzie w niej powiedziane, że Finlandya gotowa jest do wielkich ustępstw pod warunkiem uszanowania jej praw zasadniczych. Motywy ustawy wręczone zostały komisyi dopiero przed kilku dniami.

GŁUCHONIEMY KRÓLEWICZ.

MADRYT. — Krążą pogłoski, że hiszpański następca tronu, liczący lat trzy, który dotychczas nie wymówił ani słowa, jak konsultacya najznakomitszych lekarzy stwierdziła, jest od urodzenia głuchoniemym. Lekarze nie zdołali przeprowadzić u niego żadnej zmiany.

NOTATKI UMIERAJĄCEGO.

W jaki sposób zginęła załoga podmorskiego statku japońskiego.

TOKIO. — Dowód niezwykle zimnej krwi, a nawet wprost bohaterstwa, złożył porucznik marynarki japońskiej, dowodzący łodzią podwodną, która zatonęła przed kilku tygodniami z całą załogą w zatoce Hiroszima. Japońskie okręty wojenne dobyły onegdaj z dna morskiego ową łódź zatopioną. Przy oględzinach jej znaleziono na stole, otoczonym zwłokami załogi, raport szczegółowy jej dowódcy o przypadku, skutkiem czego mechanizm łodzi odmówił nagle posłuszeństwa, oraz o środkach zastosowanych przez załogę, w celu podźwignięcia łodzi. Umierający dowódca wyraża dalej żal głęboki z powodu utraty statku oraz śmierci załogi, której męstwo, poświęcenie i odwagę wychwala gorącemi słowy. W zakończeniu raportu porucznik oświadcza, że czuje zbliżającą się śmierć z uduszenia i prosi cesarza w imieniu umierających towarzyszów o zajęcie się losem ich rodzin.

BLAGA EDISONA.

Wynalazcą kinematografu ma być zupełnie kto inny.

LONDYN, Anglia. — Niedawno — podług pism londyńskich — ogłoszono bankructwo londyńskiego fotografa Williama Friese Greene. Z akt, znalezionych w jego zakładzie, wyszło na jaw, że to on jest istotnym wynalazcą kinematografu, zaś Edison roszczący sobie do tego prawo — tylko naśladowcą, a właściwie plagiatorem. Greene może udowodnić, że już w roku 1871, po długich próbach, ustawił kinematograf w oknie swego zakładu przy ulicy Picadilly. Ponieważ płyty szklane okazały się nieodpowiednie, Greene robił nowe próby, aż wreszcie wynalazł celuloidowe filmy, będące do dziś dnia w użyciu. W roku 1880 przedstawił ten wynalazek Towarzystwu geograficznemu w Londynie. W pięć lat później Edison skopiował go i dziś "Edison Trust Company" pobiera rocznie z kinematografów 6 milionów dolarów. Obecnej chwili pewne towarzystwo amerykańskie występuje przeciwko patentom wynalazku Edisona. — Greene zamierza przesłać temu towarzystwu swoje rysunki i dokumenty, stwierdzające plagiat Edisona.

OLBRZYMIA FORTUNA.

Milioner niemiecki zbogacił się w Ameryce.

BERLIN. — Zmarły tu ostatnio hrabia Waldemar Oriola, pozostawił 18 milionów dolarów majątku, a zatem fortunę, jaką w Niemczech rzadko się spotyka. Jak jego testament wykazuje, lwią część tego majątku zdobył hrabia w Nowym Yorku, gdzie posiadał szmat ziemi przy Wall ulicy, na którym prócz innych budynków, wznosił się "drapacz niebios" na 32 piętrer wysoki. Do własności tego gmachu przyszedł hrabia Oriola przez ożenienie się z Amerykanką panną Mortimer.

Zamknie gemblarnie.

MONTE CARLO, Monaco. — Obecnie panujący tu nad księstwem Monaco książe Albert rozgniewał się na swego syna i następcę tronu księcia Ludwika, który wbrew jego woli ożenił się ze zwykłą mieszczanką. W gniewie swym ojciec oświadczył, że wyklucza od następstwa syna i przeznacza tron drugiemu synowi Wilhelmowi. Jest on bardzo religijny i już nieraz wyraził się, że gemblowanie uważa za grzech śmiertelny. Jeżeli wstąpi na tron, wtedy bezwarunkowo zamknie słynne kasyno, w którym ludzie w iście waryacki sposób się zgrywają. |Wszystko to brzmi bardzo ładnie, aby jednak mógł żyć sobie wytwornie, jak na księcia przystało, zkąd weźmie pieniędzy; kasyno owo przynosi mu sporą sumę pieniędzy co roku. Przyp. Redak.|

Król Edward nie żyje.

OPRÓŻNIONY TRON OBEJMUJE KSIĄŻE WALII BEZ ŻADNYCH FORMALNOŚCI.

LONDYN. — Król Edward VII, który dopiero przed kilku dniami powrócił z kuracyi we Francyi do Anglii, zmarł dnia 6 maja w nocy o godzinie 11:45, w obecności części swojej rodziny. Właściwa choroba trwała zaledwie jeden tydzień. Dopiero przed trzema dniami stan jego zdrowia pogorszył się tak dalece że, lekarze najwyższe wyrażali obawy. Zaledwie król oczy zamknął, następcą jego został bez jakichkolwiek formalności książę Walii, stosownie do ustaw krajowych. Pierwszą jego urzędową czynnością było wręczyć lordmayorowi Londynu wiadomość o zgonie jego ojca. Natychmiast po dokonaniu tego przez następcę tronu, lekarze, którzy leczyli monarchę, podczas jego ostatniej choroby wydali następujący biuletyn:

6-go maja 11:50 w nocy.

Jego Majestat, król Edward wydał ostatnie tchnienie dzisiaj w nocy o godzinie 11-tej, minut 45 w obecności Jej Majestatu Aleksandry, księcia i księżniczki Walii, i księżnych von Fife, Wiktoryi i Luizy.

podpisali

Locking, Reid, Powell, Dawson,
lekarze.

Zapalenie płuc, które było następstwem bronchitisu, spowodowało prawdopodobnie śmierć monarchy.

Przyjaciele zmarłego monarchy utrzymują, że troski o polityczne położenie państwa brytyjskiego, wskutek których król spędził wiele nocy bezsennych, pogarszały jego ciężką chorobę a może nawet stały się bezpośrednim powodem śmierci.

Z ŻYCIA EDWARDA.

Urodził się zmarły monarcha 9 listopada 1841 roku w pałacu Buckingham, jako syn królowej Wiktoryi i jej męża,k sięcia Saksen Koburg Gothajskiego. Po ukończeniu studyów na uniwersytecie edynburskim, przeszedł do Oxford, następnie do Cambridge, poczem wyjechał w podróż po Europie i na daleki wschód.

10-go marca 1863 roku ożenił się Edward z księżniczką Aleksandrą, najstarszą córką duńskiego następcy tronu, który w kilka miesięcy później został królem jako Chrystian IX. Król Edward miał 6-cioro dzieci, z czego dwoje zmarło. Żyjący są: George, Fryderyk obecnie zostający królem; księżniczka Luiza, która obecnie jest arcyksiężniczką von Fife, dalej księżniczka Wiktorya Aleksandra i księżniczka Maud Charlotte, obecna królowa norwegska.

Czasy panowania Edwarda można uważać za okres pokoju, gdyż od czasu wstąpienia jego na tron, Anglia prowadziła właściwie jedną w całem tego słowa znaczeniu wojnę, a mianowicie z Burami. Król był wielkim zwolennikiem podróży i rzeczywiście podróżował dużo. Na bulwarach paryskich, w Kasynie w Biaritz i w Hamburgu zmarły monarcha był tak dobrze znany jak na londyńskiem Picadelly.

EDWARD JAKO WŁADCA.

Ze śmiercią króla Edwarda ustępuje z widowni szczególna osobistość. Jako o władcy można o nim powiedzieć, że był ogólnie lubiany. Jednakże więcej go kochano jak współobywatela, aniżeli jako monarchę. To wzięcie u milionów zdobyło sobie Edwarda dopiero w latach późniejszych. Gdy był młodszy, zwłaszcza jako książę Walii stwarzał dla narodu, którym w przyszłości rządzić mu przyszło, wiele troski i niepokoju. Jednakże nim jeszcze wstąpił na tron, Edward zmienił się zupełnie, a gdy został królem po śmierci swej matki, królowej Wiktoryi, zapomniano już, niemal całkowicie, o wszystkich jego wybrykach młodości. Jako monarcha, umiał on, jak niemal żaden z jego poprzedników, a w każdym razie nie wielu, pozyskać całkowicie zaufanie całego narodu, dla ktorego stał się on prawdziwem ojcem, opiekunem, kierownikiem a nawet nauczycielem.

NOWY KRÓL ANGIELSKI

George Fryderyk Ernest Albert książę Walii, który obecnie zostaje królem, jest drugim z rzędu synem zmarłego króla i królowej Aleksandry. Urodził się on 3 czerwca 1865 roku, w 17 miesięcy po urodzeniu się starszego jego brata. W r. 1892 brat zmarł wobec czego został następcą tronu i członkiem izby lordów jako książę Yorku. W roku 1893 ożenił się książę Walii z księżniczką Wiktoryą May von Teck. Dochował się on 6-ro dzieci, 5 synów i jednej córeczki. I obecny następca tronu brytyjskiego wiele podróżował, zwłaszcza po koloniach brytyjskich. Nowy król nie jest tak demokratycznie usposobiony jak jego ojciec a także nie odziedziczył po ojcu zamiłowań sportowych.

NOWY KRÓL WIELKIEJ BRYTANII PRZYJMUJE IMIĘ JERZEGO V-GO.

Nowy król Wielkiej Brytanii i cesarz Indyi, dotychczasowy książę Walii, przyjął tytuł Jerzego V; w sobotę po południu o godzinie 2, złożył przed Privy Council przysięgę na konstytucyę. Nowy król niebawem wyda pierwszą swą proklamacyę, dotyczącą urzędników całego państwa, żądając od nich wypełniania nadal obowiązków na swych stanowiskach. W przeciwnym razie byłoby to wskazaniem, że wielu wyższych i niższych urzędników nie powinno zajmować swych stanowisk, wobec czego podają się oni do dymisyi, naprzód już dowiadując się o zachwianem swem stanowisku.

Cały dwór obserwować będzie żałobę przez 6 miesięcy. Faktycznie w kołach rządowych przed tygodniem tak nie przypuszczano możliwej śmierci króla Edwarda, że wielu wysokich dygnitarzy państwa niema wcale w Londynie. Naprzykład premier ministrów Asquith znajduje się w Hiszpanii, ale wraca już pośpiesznie do Anglii.

ŻAŁOBĄ OKRYŁA SIĘ ANGLIA.

Niemal wszystkie pisma poranne wyszły w żałobnych obwódkach i poświęciły całe strony życiu i działalności króla Edwarda. Pełne uznania dla zmarłego władcy oświadczają bez zastrzeżeń i bez wyjątku, że śmierć króla Edwarda to ogromna strata dla kraju. W pałacu Buckingham przygnębienie. Wszędzie powiewają w stolicy i po miastach całego imperyum brytyjskiego czarne, żałobne flagi.

DO OSTATNIEJ NIEMAL CHWILI BYŁ CZYNNY.

Aż do ostatniej niemal chwili, w której stracił przytomność, zmarły król Edward załatwiał jeszcze sprawy państwowe. Dopiero ciężkie ataki kaszlu uniemożliwiły królowi spełnianie obowiązków. Gdy ataki powtarzały się coraz częściej, użyto tlenu, ale gdy serce wstrzymało swą czynność i ten środek okazał się bezowocnym. Monarcha stracił przytomność, którą na chwilę tylko odzyskał.

"Więc już po wszystkiem, ale jestem przekonany, że spełniłem co do mnie należało." Te słowa padły z ust króla Edwarda VII, kiedy na chwilę odzyskał przytomność. Lekarze go pielęgnujący uznali stan jego za krytyczny. W Londynie i na prowincyi zapanowało przygnębienie na skutek takiego biuletynu.

Biuletyn ogłoszony o godzinie 6 minut 18, a podpisany przez doktorów: Lakinga, Reida, Powella i Dawsona, powiadał, że w chorobie króla ukazują się gorsze symptomy i stan jego jest krytyczny.

W restauracyi za miastem.

— To masło czuć margaryną.

— A to proszę pana, krowa nasza szelma, była przez czas pewien w Krakowie i tak ją tam blagować nauczyli.

Zgodny.

Do jednego z tutejszych lekarzy chorób kobiecych, przychodzi panna z prośbą o poradę. Rzecz prosta, że lekarz, który musi pacyentkę zbadać prowadzi ją do drugiego pokoju i prosi, żeby się rozebrała a sam wraca do gabinetu ordynacyjnego.

Po chwili panna odzywa się z drugiego pokoju:

— Doprawdy panie konsyliarzu! ja nie mogę przecież pokazać się panu w koszuli!...

— Hm! — odpowiada spokojnie lekarz — jak pani chce, to proszę ją także zdjąć!...

Zawsze w charakterze.

Sędzia: |całuje rano żonę przy wyjściu do sądu, mówi||: Termin do dalszej ustnej rozprawy wyznacza się na dzień o godzinie 3-ciej po południu.

Szczególne wyznanie.

— Jesteś pan łotrem, nikczemnikiem, tchórzem. Tak panie. A teraz, jeżeli pan jesteś człowiekiem honorowym, oczekuję pańskich sekundantów.

• • •

— Cóż taki pan wesoły?

— A... bo wracam z wycieczki gdzie mnie zbójca obrabował z pieniędzy i kosztowności.

— ?

— ...i pokazało się, że to mój szkolny kolega, o którym myślałem, że już dawno nie żyje!...

HENRYK SIENKIEWICZ.

Pan Wołodyjowski

Powieść historyczna.

(Ciąg dalszy)

Nie brakło też miedzy nimi ochotników, którzy porzuciwszy jary, odoje, i tym podobne zbójeckie komysze, woleli na służbę do chreptiowskiego "Małego Sokoła" przystać, niż czuć miecz jego, zawieszony nad głowami. Był to lud niezbyt sforny i nie dość jeszcze wyćwiczon, ale mężny, przywykły do niebezpieczeństw, niewygód i krwi wylewu. Basia nadzwyczaj kochała tę piechotę, jako dziecko Michałowe, a i w ich dzikich sercach prędko zrodziło się przywiązanie do cudnej i dobrej pani. Teraz więc szli naokół jej kolaski, z samopałami na ramionach, szablami przy bokach, dumni z tego, że pani strzegą, że gotowi bronić jej zaciekle, na wypadek, gdyby jaki czambuł zabiegł im drogę.

Lecz droga była jeszcze wolna, bo pan Wołodyjowski przezorniejszy był od innych, a przytem zbyt żonę miłował, aby przez zwłokę miał ją narazić na niebezpieczeństwo. Podróż więc odbyła się spokojnie. Wyjechawszy po południu z Chreptiowa, jechali do wieczora, następnie całą noc — i drugiego dnia, również po południu, ujrzeli już wyniosłe skały kamienieckie.

Na ich widok, a także na widok baszt i rondeli fortecznych zdobiących szczyty skał, wielka otucha wstąpiła im zaraz w serca. Albowiem wydawało się niepodobnem, aby jaka inna ręka, oprócz Boskiej, mogła zburzyć to orle gniazdo, na szczycie otoczonych pętlicą, rzeki wiszarów uwite. Dzień był letni, cudny; wieże kościołów i cerkwi, wyglądające z poza wiszarów, świeciły jak olbrzymie świece; spokój, pogoda i wesołość unosiły się nad jasną krainą.

— Baśka! — rzekł Zagłoba — nieraz już poganie gryźli te mury i zawsze połamali sobie na nich zęby! Ha! ile razy sam widziałem, jak umykali ztąd, trzymając się za pyski, bo ich bolały, da Pan Bóg, że i teraz tak będzie.

— Pewnie, że tak! — odpowiedziała rozpromieniona Baśka.

— A to przecie był tu już jeden ich cesarz, Osman. Był to, pamiętam, jak dziś, w roku 1621. Przyjeżdża jucha, owo, właśnie z tamtej strony Smotrycza, od Chocimia; wybałuszył ślepie otworzył gębę, patrzy, patrzy — i wreszcie pyta: "A tę twierdzę — powiada, kto tak obwarował?" — "Pan Bóg" — odpowie wezyr. — " To niechże ją Pan Bóg zdobywa, bo ja nie głupi!" I zaraz się wrócił.

— Ba, prędko nawet wracali! — wtrącił pan Muszalski.

— Wracali prędko — odrzekł pan Zagłoba— bośmy ich kopiami w słabiznę ekscytowali, a mię potem rycerstwo na rękach przed pana Lubomirskiego przyniosło.

— Toś waćpan był pod Chocimem? — spytał łucznik niezrównany. — Wierzyć mi się nie chce, jak pomyślę, gdzieś waćpan nie był i czegoś nie dokazał.

Pan Zagłoba uraził się nieco i odrzekł:

— Nie tylkom był, ale i ranę-m otrzymał, którą waćpanu ad oculos, jeśliś tak ciekaw, zaraz sprezentować mogę, ale na stronie, bo wobec pani Wołodyjowskiej chlubić mi się tem nie wypada.

Słynny łucznik wnet poznał, iż z niego zadrwiono, że jednak nie czuł się na siłach iść o lepszą z dowcipem pana Zagłoby, więc nie dopytywał się więcej i zwrócił rozmowę.

— To, co waćpaństwo mówicie, to prawda — rzekł — jak człek zdaleka i słyszy ludzkie gadania: "Kamieniec nie opatrzon, Kamieniec upadnie" — to i strach bierze, a jak Kamieniec zobaczy, dalibóg otucha wstępuje.

— I jeszcze Michał będzie w Kamieńcu! — zawołał Basia.

— I pan Sobieski może sukurs przysłać.

— Chwała Bogu! nie tak źle z nami! nie tak źle! Ha! gorzej bywało, a nie daliśmy się!

— Choćby też i najgorzej było, rzecz w tem, żeby fantazyi nie tracić! Nie zjedli nas i nie zjedzą, póki duch żywie! — zakończył pan Zagłoba.

Pod wpływem tych radosnych myśli zamilkli, lecz to milczenie w bolesny zostało przerwane sposób. Oto nagle do kolaski Basinej przysunął się z koniem pan Nowowiejski. Twarz jego tak zwykle straszna i posępna, była teraz uśmiechnięta i pogodna. Zapatrzone oczy utkwił w skąpanym w blaskach słonecznych Kamieńcu i uśmiechał się ciągle.

[illegible] rycerze i Basia patrzyli na niego ze zdziwieniem, bo nie mogli zrozumieć, jakim sposobem widok twierdzy zdjął tak nagle wszelki ciężar z jego duszy, on zaś rzekł:

— Pochwalone imię Pańskie! Siła było zmartwienia, ale ot i radość gotowa!

Tu zwrócił się do Basi:

— One obie są u wójta lackiego, Tomaszewicza i dobrze, że się tam schroniły, bo w takiej fortecy nic im ten zbój nie uczyni!

— O kim waćpan mówisz? — pytała z przerażeniem Basia.

— O Zosi i Ewce.

— Boże ci dopomóż — zawołał Zagłoba — nie daj się dyabłu. —

Nowowiejski zaś mówił dalej:

— Bo to, co o ojcu moim powiadają, że go Azya zarzezał, toż to nieprawda!

— Rozum mu się pomięszał — szepnął pan Muszalski.

— Waćpani pozwolisz — rzekł znów Nowowiejski, — że pojadę przodem? Tyle czasu człek ich nie widział, to mi tęskno! Oj! kuczy się zdala od kochania, kuczy!

To rzekłszy, począł kiwać swoją olbrzymią głową na obie strony, następnie zaś ścisnął konia piętami i ruszył.

Pan Muszalski, kiwnąwszy na kilku dragonów, ruszył za nim, ażeby mieć oko na szaleńca. Basia skryła w dłoniach swoją różaną twarz, i wkrótce łzy gorące poczęły jej przeciekać przez palce, pan Zagłoba zaś rzekł:

— Chłop był, jak złoto, ale nie w miarę człeku takowe nieszczęścia.... Przytem samą zemstą dusza nie wyżyje....

W Kamieńcu wrzały przygotowania do obrony. Na murach w starym zamku i przy bramach, szczególnie przy bramie ruskiej, pracowały nacye, miasto zamieszkujące, pod swymi wójtami, między którymi wójt lacki Tomaszewicz, pierwsze zajmował miejsce, a to dla swej mocnej odwagi i wielkiej biegłości w strzelaniu z dział. Tymczasem pracowano łopatkami i taczkami, a Lachowie, Rusini, Ormianie, Żydzi i Cyganie szli z sobą w zawody. Oficerowie rozmaitych regimentów mieli dozór nad robotą, wachmistrze i żołnierze pomagali mieszkańcom, pracowała nawet szlachta, przepomniawszy, że Bóg jej ręce tylko do szabli stworzył, wszelką zaś inną pracę zdał na ludzi, "nikczemnego" stanu. Przykład dawał sam pan Wojciech Humiecki, chorąży podolski, którego widok aż łzy wyciskał, bo własnemi rękoma kamienie taczką woził. Robota wrzała i w mieście i w zamku. Między tłumami kręcili się Dominikanie, Jezuici, braciszkowie św. Franciszka i Karmelici, błogosławiąc wysiłki ludzkie. Niewiasty donosiły żywność i trunki pracującym, piękne Ormianki, żony i córy bogatych kupców i jeszcze piękniejsze Żydówki z Karwaserów, Źwianca, Żinkowiec, Dunajgrodu, zwracały na się oczy żołnierskie.

Lecz uwaga tłumów najbardziej zwróciła się na wjazd Basi. Było zapewne wiele dostojniejszych niewiast w Kamieńcu, lecz nie było żadnej, którejby męża okrywała większa chwała wojenna. Słyszano również w Kamieńcu i o samej pani Wołodyjowskiej, jako o niewieście chrobrej, która nie strachała się mieszkać w pustynnej strażnicy, wśród dzikiego ludu, która z mężem chodziła na wyprawy, a porwana przez Tatara, zdołała go pogromić i wyjść cało z jego rąk drapieżnych. Sława jego była także niepomierna. Ale ci, którzy jej nie znali i nie widzieli dotąd, wyobrażali sobie, że musi być to jakaś olbrzymka, łamiąca podkowy i rozdzierająca pancerze.

Jakież więc było ich zdumienie, gdy ujrzeli wychylającą się, maleńką i różową, na poły dziecinną twarzyczkę. "Sama-że to jest pani Wołodyjowska, albo li tylko jej córka? — pytano w tłumach. — "Samać jest" — odpowiadali znajomkowie. Zaczem podziw ogarniał mieszczan, niewiasty, księży, wojsko. Poglądano z niemniejszym podziwem, na niezwyciężoną chreptiowską komendę, na dragonów, między którymi jechał spokojnie, uśmiechnięty, z błędnemi oczyma Nowowiejski, i na groźne twarze opryszków, przerobionych w węgierską piechotę. Szło jednak z Basią i kilkaset ludzi na schwał, wojowników z rzemiosła, więc zaraz serca przybyło mieszczanom. "Toć siła niepowszednia, ci Turkom śmiele zajrzą w oczy!" — wołano w tłumach. Niektórzy z mieszczan, a nawet i z żołnierzy, szczególnie z regimentu księdza biskupa Trzebickiego, który to regiment świeżo przybył do Kamieńca, myśleli, że i sam pan Wołodyjowski znajduje się w orszaku, wnet też podniosły się krzyki:

— Niech żyje pan Wołodyjowski!

— Niech żyje obrońca nasz! Najsławniejszy kawaler!

— Vivat Wołodyjowski! vivat!

Basia słuchała i serce jej rosło, bo nic nie może być milszego niewieście nad sławę męża zwłaszcza, gdy brzmią nią usta ludzkie w wielkim grodzie. "Tylu tu rycerzy — myślała Basia — a przecie żadnemu nie krzyczą, jeno mojemu Michałowi!" I sama miała ochotę zakrzyknąć chórem: "Vivat Wołodyjowski!" — lecz pan Zagłoba reflektował ją, iż powinna zachować się, jak na dostojną personę przystoi i kłaniać się na obie strony, właśnie jak czynią królowie, wjeżdżając do stolicy. Sam się też kłaniał, to czapką , to ręką, a gdy znajomkowie i na jego cześć poczęli wiwatować, wówczas ozwał się do tłumów:

— Mości panowie! Kto Zbaraż wytrzymał, wytrzyma i w Kamieńcu!

Wedle instrukcyi Wołodyjowskiego, orszak zajechał przed nowo wybudowany klasztór Panien Dominikanek. Miałci mały rycerz swój własny dworek w Kamieńcu, ale że klasztór leżał w miejscu zacisznem, do którego kule działowe z trudnością mogły dochodzić, wolał więc w nim Baśkę swoją miłą umieścić, tembardziej, że jako dobrodziej klasztoru, spodziewał się dobrego przyjęcia. Jakoż ksieni, matka Wiktorya, córka Stefana Potockiego, wojewody bracławskiego, przyjęła Basię z otwartemi rękoma. Z tych objęć poszła zaraz i w drugie i kochane bardzo, ciotuli Makowieckiej, z którą nie widziała się od lat dawnych. Płakały też obie, płakał i pan stolnik latyczowski, którego Basia była zawsze ulubienicą. Ledwie łzy rozczulenia wszyscy otarli, nadbiegła Krzysia Ketlingowa i nowe poczęły się powitania, poczem otoczyły Basię siostry zakonne i szlachcianki, tak znajome jak i nieznajome; więc pani Marcinowa Boguszowa, pani Stanisławska; pani Kalinowska, pani Chocimierska, pani Wojciechowa Humiecka, żona pana chorążego podolskiego, kawalera wielkiego. Jedne, jak pani Boguszowa, dopytywała o mężów, inne: co Basia myśli o nawałności tureckiej i czy według jej opinii Kamieniec utrzymać się zdoła? Basia z radością wielką spostrzegła, że poczytują ją za jakowąś powagę wojenną i wyglądają z jej ust pociechy. Więc też jej nie skąpiła: "Ani mowy o tem nie masz — rzekła — byśmy się Turczynowi obronić nie zdołali. Michał tu przyjedzie dziś, jutro, najdalej za parę dni, a jak on się zajmie obroną, możecie waćpanie spać spokojnie, ile że i forteca okrutna, na czem się, dziękować Bogu, znam trochę!"

Pewność Basi wlała pociechę w niewieście serca, a zwłaszcza uspokoiła je obietnica przyjazdu Wołodyjowskiego. Imię jego było istotnie tak szanowane, że wnet, chociaż już wieczór zapadł poczęli przychodzić z powinnem czołem do Basi oficerowie miejscowi, każdy z nich zaraz po pierwszych powitaniach wypytał, kiedy mały rycerz wraca i czy istotnie zamknąć się w Kamieńcu zamierza? Basia przyjęła tylko majora Kwasibrockiego, który piechotą księdza biskupa krakowskiego dowodził, pana pisarza Rzewuskiego, który po panu Łączyńskim a raczej w jego zastępstwie, był na czele regimentu — i Ketlinga. Przed innymi nie otworzono już drzwi tego dnia. Pani była bowiem zdrożna, a przytem musiała się zająć panem Nowowiejskim. Nieszczęsny ów młodzian przed samym klasztorem spadł z konia i już bez przytomności był do celi odniesiony. Posłano zaraz po medyka, tego samego, który Basię w Chreptiowie leczył, a który ciężką chorobę mózgu zapowiedział i o życiu słabą nadzieję dawał. Do późnego wieczora, Basia, pan Muszalski i pan Zagłoba rozmawiali o tem zdarzeniu, rozmyślając nad nieszczęsnym losem rycerza.

— Medyk powiadał mi— rzekł Zagłoba — że jeśli wyżyje, to po skutecznych krwi upustach rozum mu się pomięsza i potem lżejszem sercem będzie nieszczęście znosił.

— Nie masz już dla niego pociechy! — odrzekła Basia.

— Częstokroć lepiejby dla człowieka było, żeby pamięci nie posiadał — zauważył pan Muszalski—ale animalia nawet od tego nie są wolne.

Lecz staruszek zgromił za tę uwagę sławnego łucznika.

— Gdybyś waćpan pamięci nie posiadał, tobyś do spowiedzi chodzić nie mógł — rzekł — a wówczas byłbyś lutrom równy i godzien ognia piekielnego. Waćpana już i ksiądz Kamiński przestrzegał w bluźnieniu, ale: mów wilkowi pacierz, a wilk lubi kozią macierz!

— Co ja za wilk! — rzekł sławny łucznik — ot, Azya to był wilk.

— A czy ja tego nie mówiłem? — spytał Zagłoba. — Kto pierwszy powiedział: to wilk?

— Nowowiejski mnie mówił — rzekła Basia — że po dniach i nocach słyszy, jak Ewka i Zosia wołają na niego: "ratuj" — a tu jak ratować? Musiało się na chorobie skończyć, bo nikt by takiej boleści nie wytrzymał. Śmierćby ich przeżył — hańby nie mógł.

— Leży teraz, jak kawał drewna, o Bożym świecie nic nie wie — rzekł Muszalski — a szkoda, bo harcownik z niego przedni.

Dalszą rozmowę przerwał pachołek, który przyszedł z doniesieniem, że w mieście znów gwar okrutny, bo się ludzie zbierają patrzyć na pana generała podolskiego, który dopiero co wjechał z dworem dość znacznym i kilkudziesięciu piechoty.

— Komenda do niego należy — rzekł Zagłoba. — Cnotliwie to ze strony pana Mikołaja Potockiego, że woli tu być, niż gdzieindziej, ale po staremu wolałbym, żeby go tu nie było. Ha! Przeciwny był hetmanowi i on w wojnę nie wierzył, a teraz kto wie, czy nie przyjdzie mu głową nałożyć.

—Może i inni panowie Potoccy za nim ściągną — rzekł pan Muszalski.

— To już widać, Turcy niedaleko — odpowiedział pan Zagłoba. — W Imię Ojca i Syna i Ducha świętego! Bogdaj pan jenerał był drugim Jeremim, a Kamieniec drugim Zbarażem!

— Musi tak być, albo pierwej zginiem! — rzekł jakiś głos od proga.

Basia skoczyła na dźwięk głosu i krzyknąwszy: "Michał" — rzuciła się małemu rycerzowi w ramiona.

Pan Wołodyjowski przywiózł z pola bardzo wiele nowin, które, zanim na radzie wojennej oznajmił, wpierw żonie w zacisznej celi opowiadał. Sam on zniósł doszczętnie kilka pomniejszych czambulików i z wielką sławą tuż pod koszym krymskim i Doroszenkowym się uwijał. Jeńców też przyprowadził kilkudziesięciu, od których można było zasięgnąć języka co do sił chańskich i Doroszowych.

Innym zagończykom mniej się natomiast udało. Pan podlaski stojący na czele znaczniejszych sił, zniesion został w morderczej bitwie; pana Motowidłę który pociągnął ku wołoskiemu szlakowi, rozbił Kryczyński z pomocą ordy białogrodzkiej i resztek Lipków, pozostałych po tykickim pogromie. Wołodyjowski, zanim do Kamieńca przybył, wyboczył do Chreptiowa, bo jak mówił, chciał jeszcze raz na to miejsce szczęśliwości swojej spojrzeć.

— Byłem tam — rzekł — tuż po waszym odjeździe; jeszcze i miejsce po was nie ostygło, i mogłem was łacno dogonić, alem się w Uszycy na multański brzeg przeprawił, by tam ucha od stepów nadstawić. Niektóre czambuły już przeszły i boję się, że na Pokucie wychynąwszy, na "niespodziewanych" ludzi uderzą. Inne zasie idą przed tureckiem wojskiem i nie długo tu będą. Będzie oblężenie gołębiu mój najmilszy, niema na to rady, ale się nie damy, bo tu każdy nietylko ojczyzny ale i prywatnego dobra broni.

To rzekłszy, ruszył kilkakroć wąsikami, a potem żonę za ramiona wziął i począł całować po policzkach. Tego dnia nie mówili z sobą więcej. Nazajutrz pan Wołodyjowski powtórzył swe nowiny u księdza biskupa Lanckorońskiego przed radą wojenną, do której, prócz biskupa należeli: pan generał podolski; pan podkomorzy podolski Lanckoroński; pan pisarz podolski Rzewuski; pan chorąży Humiecki, Ketling, pan Makowiecki major Kwasibrocki i kilku innych wojskowych. Niepodobało się to panu Wołodyjowskiemu, że pan generał podolski oświadczył, iż komendy nie chce na się brać, ale ją radzie powierza. W nagłych razach musi być jedna głowa i jedna wola! — odrzekł mały rycerz. — "Pod Zbarażem było trzech regimentarzy, którym z urzędu należała się władza, a przecież oddali ją księciu Jeremiemu Wiśniowieckiemu, słusznie sądząc, iż w niebezpieczeństwie jednego lepiej słuchać."

Słowa te nie przydały się na nic. Próżno uczony Ketlink Rzymian, jako przykład cytował, którzy największymi wojennikami w świecie będąc, dyktaturę wymyślili. Ksiądz biskup Lanckoroński, który Ketlinga nie lubił, bo niewiadomo dlaczego, ułożył sobie, iż jako Szkot z pochodzenia, na dnie duszy heretykiem być musi, odparł, iż Polacy nie potrzebują od przybyszów historyi uczyć, ale też, mając własny rozum, nie potrzebują i Rzymian naśladować, którym zresztą w męstwie i wymowie nic zgoła, albo bardzo mało ustępują. "Jako z całego naręcza drzewa, mówił większe jest płomię, niźli z jednej szczapy, tak zwielu głów baczniejsza, niźli jedna głowa." Przyczem chwalił "modestyę" pana generała podolskiego, chociaż inni rozumieli że to jest raczej strach przed odpowiedzialnością — i od siebie układy radził. Gdy wyraz ten został wymówiony, żołnierze porwali się z siedzeń, jakby ogniem sparzeni: pan Wołodyjowski, Ketling, Makowiecki, Kwasibrocki, Humiecki, Rzewuski, poczęli zgrzytać a szablami trzaskać. "A wierę!" — ozwały się głosy. — "Nie na układy my tu przyszli! — "Medyatora suknia duchowna broni!" Kwasibrocki zabrał głos: "Do kruchty, nie do rady!" — i stał się huczek. Na to biskup wstał i rzekł wielkim głosem: "Pierwszybym dać gotów gardło za kościoły i za moje owieczki, a jeśli o układach wspominam i temporyzowaćbym pragnął, to niech mnie Bóg sądzi, nie dlatego, by twierdzę poddać, jeno żeby hetmanowi dać czas do zebrania posiłków. Straszne jest poganom imię pana Sobieskiego, i choćby słusznych sił nie miał, niech jeno rozgłos się rozlegnie, że idzie — wnet bisurman Kamieńca poniecha." A gdy tak potężnie przemówił, umilkli wszyscy, niektórzy zaś ucieszyli się nawet, widząc, że poddania nie miał ksiądz biskup na myśli.

Wtem Wołodyjowski rzekł:

— Nieprzyjaciel, nim Kamieniec oblegnie, musi wprzód Zwaniec pokruszyć, bo mu nijak obronny zamek za plecami sobie zostawiać. Otóż, za pozwoleniem pana podkomorzego podolskiego, ja się podejmuję w Żwańcu się zamknąć i trzymać się właśnie przez taki czas, jaki ksiądz biskup zapomocą układów zyskać zamierza. Ludzi wiernych wezmę i póki będzie mego życia, póty będzie i Żwańca!

Na to zakrzyknęli wszyscy:

— Nie może być! Tyś tu potrzebny! Bez ciebie i mieszczaństwo ducha utraci i żołnierze z taką ochotą stawać nie będą. Żadną miarą nie może być! Kto tu ma więcej eksperyencyi? Kto Zbaraż odbył? A jak do wycieczki przyjdzie, kto poprowadzi? Ty zgorzejesz w Żwańcu, a my tu zgorzejem bez ciebie!

— Komenda mną rządzi — odparł Wołodyjowski.

— Do Żwańca, młodego-by jakiego rezoluta posłać, któryby mi był pomocnikiem! — ozwał się podkomorzy podolski.

— Niech Nowowiejski idzie! — ozwało się kilka głosów.

— Nowowiejski iść nie może, bo mu głowa gorzeje — odparł pan Wołodyjowski, — leży on na łożu i o świecie Bożym nie wie.

— Tymczasem radźmy, gdzie kto stanie i której bramy bronić — ozwał się ksiądz biskup.

Wszystkich oczy zwróciły się na generała podolskiego, ów zaś rzekł:

— Zanim rozkazy wydam, rad zdania doświadczonych żołnierzy posłucham, że zaś eksperyencyą wojenną pan Wołodyjowski tu góruje jego pierwszego do głosu wzywam.

Wołodyjowski radził przedewszystkiem zamki, przed miastem leżące, dobrze osadzić, bo mniemał, iż właśnie na owe zamki zwróci się głównie impet nieprzyjacielski. Inni poszli za jego mniemaniem. Było tysiąc sześćdziesiąt piechoty, którą rozdzielono w taki sposób, iż prawą stronę zamku osadził pan Myśliszewski, lewą, pan Humiecki, sławny ze swoich przewag pod Chocimem. Od Chocimia, w miejscu najniebezpieczniejszem, stanął sam pan Wołodyjowski, niżej umieszczono oddział Serdiuków, stronę od Zinkowic osłaniał major Kwasibrocki, południe pan Wąsowicz, a bok od dworca kapitan Bukar, z ludźmi pana Krasińskiego.

(Ciąg dalszy nastąpi).

MODEL NADESŁANY Z PARYŻA POD GODŁEM "UNITED."

Kościuszko w ubiorze generała amerykańskiego z zarzuconym płaszczem podróżnym, wsparty na szabli, zapatrzony w dal.

Boczne dwie grupy przedstawiają na frontowej i tylnej stronie zbratanie się, czyli zjednoczenie Polski z Ameryką, przez wzięcie udziału Polaków w walce o niepodległość Stanów Zjednoczonych, co wyrażają bratający się kosynier ze strzelcem amerykańskim t. zw. "Cow-boy,em".

U dołu herb i orzeł amerykański, również architekturę zdobią godła Ameryki.

Krótka historya pomników Tadeusza Kościuszki i Kazimierza Pułaskiego w Washingtonie.

(Dokonczenie ze strony 1ej.)

"Ponieważ park "La Fayette Square" w Washingtonie jest uważany jako miejsce honorowe, cudzoziemców, którzy walczyli za wolność Stanów Zjednoczonych, dla tego powstała myśl ofiarowana przez Polaków tu zamieszkałych Stanom Zjednoczonym pomnika Tadeusza Kościuszki, który ma stanąć na jednym z dwóch próżnych jeszcze narożników parku Lafayette Square. Pomnik ten może być pieszy, gdyż Kościuszko podczas walki za wolność Stanów Zjednoczonych zajmował się głównie budowaniem fortów, wytykaniem obozów i sypaniem szańców."

"Komitet tymczasowy wzywa niniejszem Szanowny ogół do utworzenia wielkiego Komitetu Centralnego. Do Komitetu Centralnego wejdą: 1) Przedstawiciele organizacyi w stosunku od 1 do 3000 członków. Organizacye mniejsze posiadające mniej niż 3000 członków, mają prawo do jednego reprezentanta: 2) Przedstawiciele pism sprzyjających projektowi i posiadających co najmniej 2500 abonentów płatnych; 3) Przedstawiciele wszystkich parafij polskich."

"Wydział Wykonawczy inkorporuje się w Stanie Illinois pod nazwą "Komitet budowy Pomnika Kościuszki w Washingtonie"; sam on wybierze ze swego grona urzędników, tj. prezesa. wice-prezesa, dwu sekretarzy i kasyera, z których sekretarz finansowy i kasyer będą postawieni pod kaucyą pierwszy w sumie $5,000, drugi $1,000.00.

"Rodacy! Wznieśmy w górę serca i skorzystajmy ze sposobności takiej, jaka się nie prędko nadarzy; odłóżmy na bok wszelkie niesnaski, wszelkie uprzedzenia i osobiste niechęci; podajmy sobie dłonie do wspólnej pracy, z której błogiego owocu wszyscy skorzystać możemy. Każdy prawy Polak, odczuwający nasze potrzeby, dzielący dobrą i złą dolę Ojczyzny, przyznać musi, że nadarza nam się rzadka sposobność podniesienia naszej narodowości w oczach Amerykanów i w oczach wszystwich narodów. Okażmy czynem naszą miłość Ojczyzny i zadajmy kłam twierdzeniu naszych wrogów, że patryotyzm u nas tylko na ustach."

Zdawało się więc, że sprawa pomnika weszła na właściwe tory; że w tym przynajmniej wypadku okażemy solidarność jako dzieci jednej Matki-Polski. Aliści duch niezgody i tu zasiał swe złe ziarno. W parę miesięcy po wydaniu odezwy, gdy się odbył Kongres polsko-katolicki w Pittsburgu i gdy Kongres Washingtoński z całą gotowością i serdecznością przyjął ofiarę polaków wyznaczając honorowy plac pod pomnik; i gdy prezydent Roosevelt podpisał odnośny bil — część członków komitetu usunęła się od wspólnej pracy nie podając nawet przyczyny, dla których tak postąpiono

Wierni jednak pozostali tej sprawie reprezentanci Związku N. Polskiego, Związku Sokołów, Zw. Śpiewaków, Związku Polek, Zw. Młodzieży, oraz pism: "Zgody" "Dziennika Narodowego", "Gazety Polskiej" i "Kuryera Polskiego" w Milwaukee, Wis. Ufni, że ogół polski poprze finansowo tak poważną sprawę, zorganizowali Komitet Centralny w różnych osadach polskich, ustanowili Komitet Wykonawczy z siedzibą w mieście Chicago i wybrali zarząd złożony z następujących obywateli: T. M. Heliński, prezes; M. B. Steczyński, wice-prezes; S. Orpiszewski, sekr. fin.; M. Durski, kasyer; J. M. Sienkiewicz, sekretarz prot.

Komitet wykonawczy bez zwłoki czasu dał się inkorporować w stanie Illinois i rozpoczęto zbierać składki.

Na Sejmie XVI Z. N. P. odbytym w roku 1905 w Buffalo, N. Y. gdy delegatom przedłożono sprawę pomnika we właściwem świetle, poparli ją z całą gotowością, nakładając na każdego członka Związku podatek na ten cel w sumie 2 centy miesięcznie. Z tego drobnego podatku Związek złożył potrzebną sumę, podczas gdy około $5,000 zebrano drogą dobrowolnych składek. Koszta budowy pomnika obliczone są od $40,000 do $45,000.

Komitet Budowy Pomnika przy energicznem poparciu całego Komitetu Centralnego prowadził sprawę raźnie naprzód. Ogłoszony konkurs na model pomnika wydał nadspodziewany rezultat, gdyż polscy artyści nadesłali ogółem 20 modeli, z których członkowie komisyi rządowej i artyści amerykańscy uznali trzy za najlepsze, odpowiednie do postawienia przed kapitolem, a czwartemu modelowi dano wzmiankę pochlebną. Idąc za radą prezydenta i własnego gustu, Komisya rządowa przyznała pierwszeństwo modelowi artysty Antoniego Popiela ze Lwowa lubo, że artyści byli odmiennego zdania.

* * *

Prof. Antoni Popiel jest jedną z gwiazd pierwszej wielkości na horyzoncie sztuki polskiej w obecnej dobie.

MODEL WYKONANY PRZEZ ARTYSTĘ TADEUSZA BYLEWSKIEGO Z WARSZAWY.

Postument przedstawia stylizowaną rękę ludu — olbrzyma w kajdanie.

Kościuszko z młotem w ręku chce ten kajdan rozkuć, lecz orzeł co pilnuje kajdan, napada na bohatera i uderza go skrzydłem po ramieniu.

Kościuszko szablą orła odpędza. Orzeł to symbol imperyalizmu — w danym wypadku angielskiego, lecz myśl zasadnicza stosuje się do całej działalności Kościuszki.

Schodki, które przykrywa ręka, to zasada Monroe szeroko pojęta: Ameryka dla amerykanów, Polska dla Polaków.

Urodził się w Szczakowej, w Galicyi, w roku 1865-m. Wykształcenie otrzymał w gimnazyum klasycznem we Lwowie, poczem oddał się całkowicie studyom artystycznym. Pierwszych wiadomości w dziale sztuki dostarczyła młodemu artyście Szkoła Sztuk Pięknych w Krakowie, poczem przyszła kolej na szkołę artystyczną dla sztuki i przemysłu w Wiedniu. Studya wyższe odbył Popiel w c. k. akademii sztuki w Wiedniu i dokształcał się jeszcze we Florencyi pod kierunkiem słynnych profesorów Manciniego i Passagli.

Wróciwszy do kraju w 1892 artysta osiadł we Lwowie i zabrał się do pracy zawodowej, w której niebawem zaczął świecić piękne i głośne tryumfy. Oprócz licznych bardzo rzeźb dekoracyjnych do znaczniejszych gmachów w całej Galicyi, wychodzą z pod dłuta Popiela jeden za drugim pomniki: Mickiewicza, Ujejskiego, Korzeniowskiego, Szopena, Śniadeckiego Nenckiego, XX. Sapiechów i inne.

W roku 1898 Politechnika Lwowska powołała młodego a już głośnego artystę na zaszczytne stanowisko profesora rzeźby.

Gdy Związek Narodowy Polski ogłosił w pismach europejskich konkurs na model pomnika Kościuszki dla Washingtonu, Popiel stanął do konkursu z dwudziestu innymi rzeźbiarzami polskiemi i nadesłał model w jednej czwartej wielkości, który w roku 1907 otrzymał pierwszą nagrodę. Komitet budowy pomnika powierzył twórcy zwycięskiego modelu wykonanie pomnika i profesor Popiel przybył we wrześniu 1907-go za urlopem do Ameryki, osiadł w Chicago, zawarł kontrakt z komitetem i zabrał się do pracy nad tem wiekopomnem dziełem.

Odtąd pisma polskie i angielskie wielokrotnie omawiały szczegółowo poszczególne części pomnika w miarę postępowania pracy. Komisya rządowa złożona z artystów powołanych przez rząd St. Zjednoczonych do oceny pracy prof Popiela nie miała innej roboty, jak przychodzić do pracowni polskiego artysty, podziwiać jego dzieło i składać entuzyastyczne sprawozdania. Brzmiały one zawsze krótko i dobitnie i opiewały, że prace prof. Popiela są ponad wszelką krytykę i że naród polski może być dumnym z takiego artysty.

Pomnik składa się z piedestału granitowego i następujących figur bronzowych: Główna figura Kościuszki, wysokość 11 stóp, grupa racławicka (Waleczność) — 9 stóp (Wolność) — 9 stóp; dwie ćwierćkule — europejska i amerykańska z orłami i godłami po cztery stopy. Wysokość całego pomnika wynosi 28 stóp.

Przez to dzieło prof. A. Popiel zdobył sobie u Amerykanów sławę, jaką słusznie cieszy się już w Polsce.

* * *

Jednocześnie z odsłonięciem pomnika naczelnika i bohatera dwóch światów Tadeusza Kościuszki, odbywa się odsłonięcie pomnika Kazimierza Pułaskiego, fundowanego przez rząd Stanów Zjednoczonych, dłuta znanego artysty-rzeźbiarza Kazimierza Chodzińskiego.

Kazimierz Chodziński urodził się w Łańcucie w Galicyi. Ojciec jego był artystą-malarzem, stąd zapewne i u syna objawiała się chęć do sztuki, a okazywała się bardzo wcześnie, gdyż już w czwartym roku życia rysował nieudolne portrety swego rodzeństwa. Brak środków materyalnych utrudniał mu studya artystyczne. Trzeba było myśleć o zarobku, ażeby mieć na życie i naukę. Szczególnie więc podczas wakacyj wykonywał jakieś zamówienia — to bogów leśnych do letniego pałacu Potockich, to św. Pańskich do kościołów, to wreszcie później portrety rysowane i rzeźbione. Gdy w nauce zaawansował, poprawiło się cokolwiek i położenie. W Krakowskiej Szkole Sztuk Pięknych, w której podówczas Matejko był dyrektorem a Gadomski profesorem rzeźby otrzymał nagrodę konkursową; dalej sprzedał na wystawie sztuk pięknych pierwsze swoje dzieło "Egipcyankę" w 19 roku życia wystawioną, wreszcie nagrodzono go rządowem stypendyum na przeciąg dwóch lat z wyjątkiem wyjazdu do wiedeńskiej Akademii. W Wiedniu studyował pod profesorem Hellmerem i za prace swoje uzyskał dwie nagrody pieniężne; z tych jedną było stypendyum ministeryum oświaty, najwyższe jakie wtenczas między uczniów rozdzielano. Prace Chodzińskiego na wystawach sztuki zyskiwały uznanie i nagrody w medalach i pieniądzach. Krytyka polska i obca dobrze je przyjmowała, a Encyklopedya Powszechna z 1888—9 r. zamieściła przy życiarysie portrety artysty i kopię z dzieła "Faun tańczący".

Znaczniejsze zamówienia do kościołów krakowskich skłoniły Chodzińskiego do otworzenia zakładu przeważnie dla rzeźb kościelnych, do czego go także namawiali prof. Matejko i prof Łuszczkiewicz.

Zakład ten dużo zrobił dobrego, ponieważ dał pracę kilkudziesięciu ludziom i wyparł prawie całkiem rzeźby od Niemców sprowadzane. Było w tem jednak zadowolenie moralne tylko, bo materyalnych korzyści z powodu niemożliwego wyzyskiwania nie było. Nabożni wyzyskiwacze pukali zawsze o ofiarę, bo to dla Matki Boskiej, dla Pana Jezusa lub św. Protazego i kiedy oni cudzym kosztem Panu Bogu się zasługiwali, artyście nieraz kawałka chleba brakowało. Ponieważ granica utrudniała dostawy do Królestwa, Chodziński przeniósł się do Warszawy. Stamtąd prace jego i jego zakładu rozchodziły się nie tylko po całej dawnej Polsce, ale także szły w odleglejsze kraje, jak Finlandya, Syberya, Kaukaz, Węgry i inne. Trudno tu wymieniać wszystkie prace artystyczne Chodzińskiego; podajemy tedy kilka tylko. Oprócz wspomnianego już "Faunu tańczącego" wykonał figury Więźnia, Tancerki, Pana Świata (grupa alegoryczna,) Husarza zamówionego przez komitet jubileuszowi dla Sienkiewicza. pomnik religijny złożony z trzech figur, wykonany z kamienia a stojący na placu publicznym w Kaliszu. W Ameryce pomnik Kościuszki w Chicago. pomnik dla poległych konfederatów dla Wadesboro, Północna Karolina, i kilkanaście portretów w biustach i medalionach przeważnie w bronzie odlanych dla pamiątkowych tablic lub pomników.

W Nowym Yorku zaliczono Chodzińskiego w poczet członków National Sculpture Society i Architectural League of New York. Są to największe towarzystwa artystyczne w Ameryce i tylko ci mogą być ich członkami, których prace artystyczne przez osobne jury zostały uznane.

MODEL WYKONANY PRZEZ PROFESORA JANA RASZKĘ Z KRAKOWA.

Model przedstawia Kościuszkę na szańcach — tutaj zaznaczonych końcami palisad, — ponieważ on najwięcej przez swoją wiedzę i działalność fortyfikacyjną do tak pomyślnego wyniku pamiętnej wojny przyczynił się. Po jednej stronie prostego i skromnego cokołu — zgodnie z jego osobistą prostotą i skromnością — jest geniusz młodej Ameryki, albo raczej Stanów Zjednoczonych, który się unosi na skrzydłach i przecina mieczem swe kajdany, przykuwające go do Anglii, tutaj uogólnionej w postaci brutalnej przemocy i wyobrażonej przez rodzaj sfinksa na przodzie cokołu. Z drugiej strony zaś jest matka Polka, podnosząca chłopca, który mu podaje palmę, oznacza to cześć, sławę wieczną i miłość, jaką ma Kościuszko pomiędzy ludem i młodzieżą, której jest ubóstwianym ideałem. Matka Polka niestety jeszcze jest przykuta do przemocy tutaj już nie angielskiej, lecz innych mocarstw.

Z tyłu cokółu jest armata, a u dołu na cokóle znowu zaznaczone palisady.

MODEL WYKONANY PRZEZ ARTYSTĘ STANISŁAWA R. OSTROWSKIEGO Z MONACHIUM.

Kościuszko przedstawiony w skromnej postawie — zgodnie z jego charakterem — z ręką na piersi składa ogólny ślub bronienia idei wolnościowej.

Grupy alegoryczne w płaskorzeźbie, jedna przedstawia "Wolność," na tle gwiaździstego sztandaru Stanów Zjednoczonych: Kobieta podtrzymuje drzewce proporca jedną ręką, a drugą błogosławi młodzieńczy akt symbolizujący męstwo, które ją wywalczyło. U stóp jej zwycięski orzeł spokojny.

Z drugiej strony sława bierze w skrzydła bohatera upadającego w walce, chroniąc zarazem sztandar idei, za którą walczył; pod spodem jako pojęcie zła wije się smok trójgłowy.

MODEL WYKONANY W PARYŻU, OZNACZONY GODŁEM "LIBERTE".

Postać Kościuszki na głównym postumencie i grupa z przodu pomnika z dwóch figur; młodzieńca ze sztandarem w ręku, po nad nim unosi się sława, wskazując ręką pomnik apoteozuje nagrodę za waleczność w imię swobody i pokoju.

"Zakład artystyczny." ..

Było to latem roku ubiegłego.

Pewnego pięknego dnia do petersburskiego komitetu lekarsko-policyjnego przyjechała jakaś pięknie przyodziana pani i zażądała widzenia kogokolwiek z członków komitetu.

Panią K., bo tak podała swe nazwisko, wprowadzono do sali przyjęć.

Po kilku chwilach wyszła do niej dyżurna — dama — kuratorka.

— Tu, zdaje się, wspiera się upadłe, potrzebujące pomocy dziewczęta? — zapytała pani K.

— Tak, o ile starczy możności...

— Mogłabym w tym kierunku do pewnego stopnia współdziałać.

— Bylibyśmy bardzo radzi...

— Posiadam przy ulicy N., duży zakład artystyczny. Bywają tam często malarze i malarki, szkicują z natury i... przepędzają czas wspólnie... Jedni pozują, inni malują, rysują, rzeźbią; towarzystwo zbiera się bardzo różnorodne... prócz malarzy bywają artyści — wojskowi.

— Ale cóż to ma do naszego komitetu...

— Mogliby państwo przysyłać mi dziewczęta, któremi się opiekujecie.

— A cóżby one mogły tam robić?

— Brak mi często bardzo modelek, mogłyby więc je zastępować...

Dyżurnej damie prośba ta wydała się tak dziwną, iż nie chciała odpowiadać na nią sama, a zaprowadziła panią K. do władz komitetu.

Tu pani K. powtórzyła swą prośbę. Prosiła o przysłanie jej potrzebujących zarobku upadłych dziewcząt do zakładu artystycznego, gdzie mogłyby pozować jako modelki.

Pani K. odmówiono, w kilka dni potem wszakże "zakład artystyczny" odwiedziła policya z polecenia komitetu.

Był to po prostu, jak się mówi, "wesoły domek".

Pani K. skazana została na 1 miesiąc aresztu.

JAK NALEŻY POSTĘPOWAĆ Z DZIEĆMI, ABY NAM UFAŁY.

Niektórym rodzicom wydaje się że całe wychowanie polega na karaniu dzieci, a ze wszystkich kar najprostszą i najdotkliwszą wydaje im się bicie, więc też biją za każde przewinienie.

Tymczasem popełniają błąd najstraszniejszy i najniebezpieczniejszy.

Najprzód kary wogóle są najgorszym i najmniej pomocnym sposobem wychowania. Mogą one o tyle tylko być dobre, o ile inne sposoby, takie, jak dobry przykład, zachęta do dobrego, dobre przyzwyczajenia — przychodzą im w pomoc. Przytem należy kary starannie obmyślać i wybierać, bo niektóre bardziej szkodzą, niż pomagają.

Do takich należy kara cielesna, czyli bicie. Kara ta przedewszystkiem jest niezdrowa. Rodzice najczęściej nie mają pojęcia o tem jak wiele złego wyrządzają dzieciom nawet wtedy, gdy uszkodzenie cielesne nie jest widoczne. W najnowszych czasach lekarze chorób dziecinnych zastanawiali się nad tem, jak wpływa bicie na zdrowie dziecka i przekonali się, że jest ono dla niego zawsze zgubne.

W dzieciach bitych wyrabia się skłonność do różnych chorób, zwłaszcza nerwowych, i często bicie umacnia właśnie w dziecku te wady, które chcemy wykorzenić — wyrabia ono nawet skłonność do wszelkiej nieczystości i rozpusty.

Nadzwyczaj niebezpiecznem jest bicie w głowę, którego nieraz rodzice się dopuszczają. W głowie mieści się mózg, siedlisko myśli, a zatem bijąc w głowę uszkadza się mózg. Dzieci, tak bite, chorują często na ból głowy i niebezpieczne choroby mózgowe, a bywają także wypadki zupełnego zidyocenia dziecka.

Bat jest środkiem, używanym przy tresowaniu zwierząt, a nie przy wychowywaniu dzieci. Dziś nawet staranni i rozumni hodowcy bydła i koni doszli do przekonania, że i ze zwierzęciem więcej się da zrobić innymi środkami, niż batem, a najznakomiciej ujeżdżone konie bata nie znają.

Zwierzęce kary budzą w dzieciach niskie, zwierzęce popędy. Przez bicie ogłupiamy je — zabijamy ich ambicyę i godność ludzką, poniżamy je, uczymy grubjaństwa i złości, dajemy zły przykład niepanowania nad sobą, ubliżamy swej powadze rodzicielskiej. Prawda, że dzieci boją się ojca, który mocno bije, ale bać się a szanować to zupełnie co innego; a im więcej rodzice biją tem mniej ich dzieci szanują. Ani surowość wychowania, ani powaga i władza rodzicielska nie spoczywają w różdze lub dyscyplinie, lecz w silnej woli rodziców.

Można nie ulegać kaprysom dzieci, nie ustępować im, ani nie pozwalać na żadne wybryki, a mimo to nie dać im ani jednego klapsa. Cała siła wychowania w tem leży, żeby dziecko wiedziało, że wola rodziców jest niewzruszona, że wydanego rozkazu nie cofają nigdy, że wypowiedzianą groźbę zawsze wypełnią, że danej obietnicy zawsze dotrzymają że słowo rodziców jest tak pewne i niezachwiane, jak pewnem i niezachwianem jest to, że ogień parzy, a lód ziębi.

Iza Moszczeńska.

MODEL WYKONANY PRZEZ ARTYSTĘ BOLESŁAWA BIEGASA Z PARYŻA.

Kościuszko w postawie spokojnej, ręką przysłania czoło, obserwując pole po ukończeniu walki, z którego cofa się nieprzyjaciel pokonany.

Z Osad Polskich W AMERYCE.

Z ABERDEEN, WASH.

Przedstawienie amatorskie "Wesela na Prądniku."

Koresp. 'Gazety Polskiej.'

W dniu 16 bm. kółko dramatyczne imienia Modrzejewskiej wystawiło na scenie obrazek ludowy A. Ladnowskiego ze śpiewkami i tańcami, pod tytułem "Wesele na Prądniku".

Amatorowie spisali się znakomicie, wywiązując się ze swych ról w zupełności. Na szczególniejsze jednak zaznaczenie na tem miejscu bez zaprzeczenia zasłużyli: p. Kazimierzowa Mankowska i pani Franciszkowa Wallase za doskonałe ucieleśnienie swych typów i wysokiej szkoły śpiewu, także pani Harry Elderkin — za odtworzenie to rozpaczającej, to znów pełnej błogiego szczęścia Basi.

Oprócz tych, udział brali, pani J. Stankowska i panny: H. Mikulska, J. Szal i E. Nocula; — także panowie: J. Wołkowicz; K. Mankowski; C. Laskiewicz; B. Tywoniak; J. Szutek i dwaj bracia Jaklewicze.

Muzykę w odpowiednim duchu utworzyli pp. J. Wołkowicz na skrzypcach z synem Tadeuszem na fortepianie.

Jakie wrażenie sztuka wywarła na publiczności, dowodem są trzy bukiety z przepięknych róż, któremi zostały obdarzone panie: K. Mankowska i H. Elderkin i panna H. Mikulska.

Najwięcej pracy i starań przy wykonaniu tej sztuki położył reżyser i muzyk P. J. Wołkowicz, za co kółko chętnych ofiarowało mu na scenie piękny puhar.

Przedstawienie zakończone zostało balem, na którym do godziny 1-ej w nocy; tańczyło ochoczo około 150 par.

Dochód tego wieczoru po potrąceniu rozchodów, przeznaczony został na budowę "Domu Polskiego" w Aberdeen, Wash., którego wzniesieniem zajęła się miejscowa grupa 852 Związku Narodowego Polskiego.

Szczęść im Boże!

Kazimierz Narbut.

Z BUFFALO, N. Y.

Były prezes spółki wydawniczej Polaka Amerykańskiego Edmund Hodkiewicz zakończył życie.

Dnia 1 maja umarł w Buffalo jeden z najznakomitszych obywateli polskich tamtejszych, śp. E. Hodkiewicz, były współwłaściciel i prezes spółki wydawniczej "Polaka Amerykańskiego".

Pismo to donosząc o tym smutnym wypadku, tak się o nieboszczyku wyraża:

Ci, co dłużej mieszkają w Buffalo, mogą i muszą mu wystawić chlubne świadectwo, że pracą rąk swoich i umiejętnością zawodowca wysunął się na jedno z pierwszych miejsc Polonii buffalowskiej i sam nieraz opowiadał, jak mu początkowo było trudno wyżyć w tutejszych stosunkach. Lecz nie zakładał rąk, ale przeciwnie pracował z dnia na dzień nieomal przez całą noc w piekarence, którą sobie założył, a wczesnym rankiem udawał się z towarem na targ, gdzie grzecznem obejściem się z odbiorczyniami umiał w krótkim czasie rozprzedać go, aby potem powrócić do domu na zasłużony krótki wypoczynek spokojny, po którym zbierać się musiał do powtarzania tej samej roboty co dnia poprzedniego.

Tak pracując w pocie czoła z dnia na dzień, tygodniami, miesiącami, latami całemi, rozwinął swe przedsiębiorstwo na szeroką skalę, a pieczywo wyrabiane w jego piekarni, zasłynęło nietylko pomiędzy Polakami w Buffalo, ale także znalazło licznych odbiorców pomiędzy rodowitymi Amerykanami w mieście i we wielu okolicznych osadach.

Za uczciwą pracę i dobre serce Pan Bóg błogosławił dzielnemu przemysłowcowi. Dodać bowiem musimy, że śp. Edmund Hodkiewicz nigdy nie usuwał się, gdy chodziło o spieszenie z pomocą bliźnim. Któż-by policzył te kosze z pieczywem, któż-by zrachował te bochenki chleba, które w ciągu długiego szeregu lat rozsyłał hojną ręką po domach dotkniętych nieszczęściem i cierpiących głód rodzin. Jeżeli miał jakie wady — a bez wad nikt z nas śmiertelników nie jest — to z pewnością Pan Bóg mu je wybaczy dla jego ofiarności i skorego spieszenia z pomocą wszędzie, gdzie tego okazała się potrzeba.

To też nie z innej przyczyny, ale wiedziony chęcią pomożenia bliźniemu, dopomógł śp. Stanisławowi Sliszowi do założenia "Polaka Amerykańskiego". Ciężko zarobione pieniądze włożył w to przedsiębiorstwo wydawnicze i gdyby nie on, to "Polak Amerykański" byłby już w paru miesiącach po ukazaniu się upadł.

A zapewnić możemy, że śp. Edmund Hodkiewicz przez całe trzy lata przynależenia do spółki wydawniczej od swoich pieniędzy nie dostał ani złamanego szeląga procentu. Nie upominał się też o niego, szczęśliwy i zadowolony, że widział, iż gazeta nie upada, lecz się stale rozwija i doznaje coraz większego znaczenia i rozgłosu wśród Polonii amerykańskiej. Jako dyrektor i skarbnik spółki wydawniczej musiał w pierwszych latach jej istnienia często sięgać do własnej kieszeni, aby pokryć niedobór i umożliwić pismu dalsze ukazywanie się. Jedynie on dał przedsiębiorstwu finansowe podstawy.

Gdy złożony ciężką chorobą przekonał się, że trzeba będzie zajrzeć śmierci w oczy, złożył z swych osłabionych ramion ciężar wydawnictwa tego powstający na barki swej dzielnej i zacnej towarzyszki życia a od niej wziął go na siebie p. Antoni Skarzyński.

Wszyscy współpracownicy Polaka Amerykańskiego umieją ocenić wielką ofiarność i niezwykłe zasługi, położone około tego pisma. To też w ich imieniu wołamy: Cześć i chwała ci przedwcześnie zmarły bracie i rodaku, za twą bezinteresowność, za twoje złote serce, które okazywałeś każdemu, z kim się zetknąłeś na twej drodze żywota.

Pod koniec wypada nam jeszcze w krótkości skreślić życiorys zmarłego.

Śp. Edmund Hodkiewicz urodził się 7 grudnia 1863 roku w Tuchowie pod Tarnowem w Galicyi. Po ukończeniu szkoły ludowej wyuczył się piekarstwa i jako czeladnik piekarski zwiedził wszystkie ważniejsze miasta w Polsce, pracując w tem dłużej, w owem krócej, ciągniony pragnieniem oglądania ziemi ojczystej. Tak pracował w Krakowie, w Warszawie we Lwowie i w wielu innych miastach polskich. Po odbyciu wojskowości w armii Franciszka Józefa i dosłużeniu się rangi feldwebla, opuścił kraj ojczysty w roku 1889 5 grudnia i wylądował w porcie Nowoyorskim. Pobawiwszy czas jakiś w Niagara Falls, przybył do Buffalo i tu w niedługim czasie dzięki swej energii, pracowitości i zapobiegliwości zajął wśród tutejszej Polonii nader wybitne stanowisko społeczne, jak to powyżej wykazaliśmy.

Z CLEVELAND, O.

Uczczenie pomnika Kościuszki w Wade parku. Przygotowania do obchodu.

Dnia 8 maja odbyła się w Cleveland bardzo podniosła uroczystość uczczenia pomnika Tadeusza Kościuszki, o której szczegółowe sprawozdanie pomieścimy w następnym numerzè.

O przygotowaniach do tej uroczystości pisała "Jutrzenka" co następuje:

Była komisya budowy pomnika Kościuszki w Cleveland w zeszły piątek miała posiedzenie. Wszyscy członkowie byli obecni a także reprezentanci Gminy Warszawy. Po wyczerpujących debatach uchwalono w dniu 8 maja udać się w powozach do Wade parku i przy wejściu do parku od strony Euclid ulicy ma być zborny punkt, gdzie o godzinie 11-ej przed południem mają się zebrać wszyscy ci, co pragną uczcić pięcioletnią rocznicę wystawienia pomnika bohaterowi dwóch światów. Z tego punktu komisya ze sztandarem Kościuszki [sztandar ten był sfundowany specyalnie na odsłonięcie] uda się z wieńcem do pomnika. Na tym obchodzie będzie Gmina Związkowa ze swojemi grupami, Towarzystwa patryotyczne: Polek; Sokoli i Śpiewacy. Ci ostatni zostali przez komisyę zaproszeni, pierwsi jako wojsko a ostatni jako śpiewacy do zaintonowania hymnu: "Patrz Kościuszko na nas z nieba".

Obchód ten będzie dla nas osobiście i dla komisyi pomnika o tyle przyjemniejszym, o tyle milszym, gdy sobie przypomnimy, jaką to straszną walkę staczać musieliśmy, jakie to przeciwności napotykaliśmy od własnych braci, zanim zdołaliśmy doprowadzić do skutku wystawienie tego pomnika!

Pomnik ten pomimo tak wielkich przeciwności ze strony żywiołów, któremi tylko własne ja kierowało — jest prawdziwym tryumfem szlachetnej i bezinteresownej miłości ojczyzny. Jest to tryumf polskości nad wszelkiemi temi żywiołami, które naszą ojczyznę doprowadziły do upadku i trzymają w niewoli. Niechaj więc ten tryumf prawej polskości którego widomy okaz znajduje się w Wade parku obchodzony będzie z największą czcią rok za rokiem, aż dopóki jutrzenka wolności nie zaświeci nad naszą Ojczyzną.

Z MILWAUKEE, WIS.

Nieudały napad na nieletnią polską dziewczynę.

Czytamy w "Nowinach Polskich":

Onegdaj około 6 godziny wieczorem Szymon Turek, lat około 55, chciał popełnić gwałt na 6-letniej córce pp. Janostwa Szabelskich, zam. pnr. 874 Garden ulica.

Turek stołował się u Szabelskich i podobno zawsze zachował się wzorowo i nie pił rozpalających trunków. Pani Szabelska powiedziała naszemu reporterowi, że Turek wczoraj, kiedy dziewczynka udała się do małego alkierzyku, po pończochy, Turek, który był we frontowym pokoju podążył za nią i tam.

Zawczasu zauważyła pani Szabelska zniknięcie córki i Turka i gdy przyszła z kuchni do frontowego pokoju, zastała drzwi od alkierzyku otwarte; zaglądnęła tam i ku swemu przerażeniu złapała Turka na gorącym uczynku.

"Zabiję cię, ty stary łajdaku" — krzyknęła kobieta.

Na krzyk pani Szabelskiej przybiegł z kuchni mąż jej i kilku stołowników, a dowiedziawszy się o niecnym zamiarze Turka, chcieli się nań rzucić, ale pani Szabelska nie pozwoliła, tylko zawiadomiła policyę; Turek tymczasem chciał się prędko ubrać i uciec, ale przeszkodziła mu pani Szabelska.

Niedoszłego zbrodniarza odstawiono na stacyę policyjną, a dziś sędzia Neelen oddał jego sprawę sądowi kryminalnemu pod kaucyą 500 dolarów.

Turek pochodzi podobno z Poznańskiego i tam ma żonę i troje dzieci..

Z LA SALLE, ILL.

Parafia polska po odjeździe ks. Skulika pomyślnie się rozwija — nowy proboszcz odrazu zdobył sympatyę.

Do "Polonii" z So. Chicago, nadesłano następującą korespondencyę:

Zewsząd pisują do gazet nowiny, ale jakem zauważył o nas w La Salle mało tu i ówdzie wspomną, przeto napisałem sam garść nowości, aby też szerokie kolonie nasze wiedziały, że żyjemy.

Co prawda nasz dawny proboszcz nam narobił niedawno rozgłosu, ale nas tu zamieszkałych nie wiele tem na duchu podniósł. Od dwóch tygodni mamy tu nowego proboszcza w osobie Wieleb. ks. Władysława Bobkiewicza, był on dawniej proboszczem w Oglesby, tuż obok La Salle. Jak to zwyczaj bywa, przy zmianie proboszczów, że najlepszy i najgorszy ma swoich przyjaciół, ale dzięki Bogu u nas wszystko poszło gładko, wszyscyśmy się ucieszyli, że ostatecznie dostaliśmy kapłana, o którym wiemy, że zawsze duszą i ciałem poświęcał się sprawom duchownym. Co dotąd jest rzadkością u nas w Ameryce, nowy nasz proboszcz wśród nas się urodził i wychował, a czcigodni jego rodzice liczą się do najstarszych osadników lasalskich i członków parafi św. Jacka.

Mieliśmy też mityng parafialny który odbył się tak wzorowo, że starsi parafianie twierdzą, że podobnego zebrania nie mieli już od lat dziesięciu. Dopiero teraz poczyna polonia tutejsza odczuwać, co to jest żyć i pracować w zgodzie i jedności. Oby Pan Bóg raczył nam cieszyć się naszym duszpasterzem przez długie lata. Wiel. ks. proboszcz zaznaczył też na zebraniu parafialnem, że dokładać będzie wszystkich sił, aby parafia lasalska stanęła na szczycie swego zadania jako matka licznych parafii polskich okolicznych. Posadę po Wieleb. ks. proboszczu objął dotychczasowy ks. proboszcz z Kewanee, Ill. Wiel. ks. proboszcz Kazimierz Rybiński. Obydwaj ci pracownicy z Winnicy Pańskiej są daleko i szeroko znani jako gorliwi szermierze w wojsku Chrystusowem. Oby duch zadowolenia, który wśród nas panuje, nas nigdy nie opuścił.

W aptece.

— Proszę olejku rycynowego, ale proszę go tak przyrządzić, żeby go czuć nie było.

— O, to nic trudnego, racz pani spocząć; w jednej chwili przygotuję, a może pani tymczasem pozwoli szklaneczkę lemoniady malinowej, wyborna!

Dama dziękuje uprzejmie i wypija.

— No, i jakże, poznała pani?...

— Co takiego?

— Olejek!

— Olejek? Ależ — dla Boga!... To było nie dla mnie!...

MODEL WYKONANY PRZEZ ARTYSTĘ WINCENTEGO DAUKSZYSA Z PHILADELPHII.

Młody artysta pełen zapału i dobrych chęci, rozpoczął swe prace i pragnąc stanąć do konkursu tak zaszczytnego na równi z innymi kolegami, lecz czas zbyt krótki i skromne zasoby pieniężne nie pozwoliły mu wykonać całkowicie swego dzieła, przedstawił więc swe prace szkicowo — nie wykończone zupełnie.

NOWY AGENT.

Niniejszem zawiadamiamy, iż p. Józef Witkowski jest upoważniony do zbierania abonentów na "Gazetę Polską" i "Illustrowany Tygodnik", w Chicago i okolicy. Ma on ze sobą książki i zaraz wydaje premie. Pan Józef Witkowski posiada nasze zupełne zaufanie. 959 Milwaukee ave., Chicago, Ill.

Nowe książki.

Z drukarni 'Gazety Polskiej' wyszły nowe książki, które sprzedaje się po następujących cenach:

Jan III Sobieski, król polski, obrońca chrześciaństwa pod Wiedniem. Krótki i treściwy życiorys. Cena .. 10c. rek, Cena 60c

Nowy Sowizdrzał i Awanturnicy Jego. z ziemi pomorskiej rodem. Bardzo ucieszne opowiadanie. Kto chce się dobrze usmiać niechaj tę książeczkę przeczyta. Ustrojona jest ośmiu obrazkami. W broszurze. .. .. 40c W mocnej oprawie ze złoconym tytulikiem, bardzo stosowne na podarunek 60c

Wyrwidąb i Waligóra. Powieść dla ludu polskiego i dla młodzeży; napisał Józef Chociszewski; zawiera: Dziwożony wychowują dwóch chłopców, 2 U pustelnika Dobromira; 3. Walka z rozbójnikami; 4. Karczmarz Okpiświat; 5. Zaklęta królewna; 6. Waligóra i Wyrwidąb udają się do podziemnej krainy po złote jabłka i aby uwolnić zaklętą królewnę; 7. Walka ze smokiem; 8. Rysomir wtrącił braci do ciemnicy skąd ich wyprowadził ptak biały; 9. Zaklęta królewna wraca do ójczystej ziemi; 10 Wyrwidąb i Waligóra przyjmują służbę u króla Bolesława, 94 str. 20c

O Kasi, ładnej dziewczynie. Piękna powiastka przez Marysię z pod Jasnej Góry. Cena 10c

Historya o Śpiącym Obudzonym. Opowiadanie Szeherazady z 'Tysiąc Nocy i Jedna'. Bardzo ucieszna powiastka o jednym kupcu, który kilka razy obudził się i sprawował urząd władcy 157 stron. 30c

Dział Gospodarczy.

O błędach w nawożeniu roli.

Zdarza się często, że nawożenie roli nie wydaje takich skutków, jakich się rolnik spodziewał; ba, nieraz nawet zamiast skutków dobrych, okazują się skutki złe, szkodliwe. W takich razach zazwyczaj wina leży w błędnym użyciu nawozu. Nie tylko sztuczne nawozy mogą, gdy ich się źle użyje, przynieść szkodę zamiast pożytku; bo i nawóz stajenny, użyty w niestosownym czasie, w niestosownej ilości i w niestosownem miejscu, może dużo stracić ze swego dobrego wpływu, a nawet często może zły wpływ wywrzeć.

Tak np. w małych gospodarstwach jest zwyczaj, że daje się nawóz stajenny pod żyto. W wielu razach szkodliwe to nie jest, ale np. na rolach pulchnych wywiera w tym wypadku nawóz stajenny wpływ szkodliwy, albowiem spulchnia ziemię jeszcze bardziej, a żyto wymaga ziemi więcej ścisłej, jeżeli ma się rozwinąć bujnie.

Jeszcze gorzej jest, jeżeli mierzwę stajenną daje się pod pszenicę, zasianą po koniczynie, a błąd ten popełniają rolnicy dość często. Zazwyczaj rolnik jest przekonany, że zasiał pszenicę w bardzo dobrych warunkach, bo po koniczynie i na gnoju; zazwyczaj też już ani potasu ani kwasu fosforowego w postaci sztucznych nawozów nie dodaje, a skutek jest ten, że pszenica wylegnie, a plon ziarna bynajmniej nie odpowiada nadziejom rolnika.

Poza tem jeszcze oziminy zasiane na mierzwie stajennej łatwo wymarzają.

Jako zasadę, powinien rolnik przyjąć, aby nie dawać mierzwy stajennej pod zboże kłosowe, chyba w warunkach wyjątkowych, wypośrodkowanych przez wieloletnie próby. Mierzwę stajenną wyzyskają najlepiej zawsze rośliny okopowe; pod takowe też można mierzwy stajennej nie żałować. Obok innych korzyści jeszcze i tę podnieść należy, że dając mierzwę stajenną pod okopowe, zmniejszamy niebezpieczeństwo zachwaszczenia roli, gdyż chwasty które wyrosną pod wpływem mierzwy, zarazem przez obradlanie i okopywanie okopowych, zostaną zniszczone i zazwyczaj nie wydają nasienia.

Wiele błędów popełniają też rolnicy przy użyciu sztucznych nawozów. Nietylko że nie używają ich pod właściwe plony i w stosownej ilości, ale często nawet co do rozsiania i zmieszania nawozów z ziemią popełnia się błędy. Tak np. często zdarza się, że rolnicy dając sztuczne nawozy pod kartofle, rozsiewają je tylko w radlonkach, w których kładą kartofle, albo co jeszcze gorsza, kładą je kupkami koło każdego krzaczka kartofli, lub koło każdej rośliny ćwiklanej. Jest to błąd, który polega na niezrozumieniu czynność korzeni roślinych. Żadna roślina nie jest w stanie zużyć za pomocą swych korzeni tyle materyi odżywczych od razu. Skutek jest zatem ten, że w razie suszy korzonki spalają się pod wpływem tych nagromadzonych około nich nawozów, a w razie deszczów materye odżywcze, których korzonki zużyć od razu nie mogą, idą w głębię.

Należy pamiętać, że im dokładniej zostały sztuczne nawozy rozdrobnione i z ziemią zmieszane, tem łatwiej użytkują rośliny ze zawartego w nich pożywienia, a przeto i plon jest tem pewniejszy. Dlatego należy baczyć, aby nawozy sztuczne były w stanie rozdrobnionym, a jeżeli zgrupią się przez leżenie, co zdarza się mianowicie u saletry chilijskiej, kainitu i superfosfatów, to należy je przed rozsianiem dokładnie rozdrobnić.

Influenza, czyli zaraza końska.

Choroba ta dotyka główną błon śluzowych i krwi. Wywołuje ją zarazek bliżej nieznany. Konie, które przebyły już raz tę chorobę, zostają w regule zabezpieczone od niej na całe życie.

O b j a w y. Influenza występuje najczęściej nagle, bez zapowiednich oznak. Objawia się silna gorączka i wielkie ogólne osłabienie. Temperatura w kiszce odchodowej podnosi się do 41° C. i wyżej. Często daje się słyszeć trzeszczenie w stawach.

Powieki obrzmiewają, błony śluzowe są żółtawo-czerwone, gorące i suche, niekiedy częste poziewanie, brak apetytu, natomiast zwiększenie pragnienia.

Kał suchy, zbity, powleczony zawsze śluzem. W dalszym przebiegu występują także bezbolesne obrzmienia na brzuchu i podnóżach.

W lżejszych wypadkach po 3—5 dniach gorączka spada, wraca apetyt, pozostaje jednak przez czas dłuższy wielkie osłabienie.

U koni starszych, źle odżywianych, przepracowanych, może łatwo nastąpić śmierć wskutek sparaliżowanego serca, albo mózgu, zwłaszcza wówczas, gdy po wystąpieniu pierwszych objawów choroby, używa się koni do pracy w niepogodę. Jako choroba następcza występuje często koler [wartogłów]. Niekiedy rekonwalescentom wypada część włosów.

Choroba nie jest wogóle tak niebezpieczną. Śmiertelność przenosi rzadko 3—5%.

P o s t ę p o w a n i e. W razie silnej gorączki i wielkiego osłabienia dać 20 gr. antifebryny z pół litr. wina lub ¼ litr. wódki, albo 40 gr. koniaku z chlebem.

Jeśli konie są jeszcze dość silne, można dla obniżenia temperatury zrobić wilgotny okład.

W początkach choroby dawać łatwo strawną karmę, w lecie trochę paszy zielonej. W ciągu dnia podawać często wodę do picia o temperaturze nie niższej jak 8° R.

Stajnia powinna być dobrze przewietrzona i chłodna, ściółka obfita. Dopóki trwa gorączka, nie używać koni do pracy. Jeśli w początkach choroby konie narażone są na przeziębienie, wtedy choroba, sama przez się nie bardzo niebezpieczna, przybiera najczęściej charakter złośliwy.

Jeśli w okolicy panuje zaraza, nie wprowadzać nowo zakupionych koni zaraz między zdrowe, lecz postawić je na przeciąg 8 dni w miejscu odosobnionem, gdzie wykluczoną jest możliwość zetknięcia się ich z innymi końmi.

Wpływ nawozow na rośliny pastewne.

Wpływ nawozów na rośliny pastewne zależnym jest od gleby, od ilości i charakteru użytego nawozu, od czasu użycia go i starania jakie sobie przy tem zadajemy. Ogólnie jednak powiedzieć można, że tak ilość zbioru, jak i jakość roślin pastewnych stoją zawsze w pewnym stosunku do ilości użytych nawozów. Dalej należy zadać sobie pytanie, czy wszystkie nawozy wychodzą na korzyść produkcyi roślin pastewnych. Aczkolwiek nie można tego ogólnie potwierdzić, powiedzieć jednak można, że wszystkie na produkcye tę bardzo zbawienny wpływ wywierają. Najłatwiejszem jest użycie nawozów sztucznych, działających szybko; ale działanie ich nie jest trwałem; przyrównać by je można do uderzeń bata, i ciągłe ich używanie może doprowadzić do wyczerpania gleby, jeżeli równocześnie nie użyjemy nawozów organicznych [obornika, kompostu]. Nawozy azotowe podnoszą, biorąc ogólnie, produkcyę o wiele więcej, aniżeli inne. I tak saletra chilijska, siarkan amonowy, gnojówka, działają zazwyczaj znakomicie. Nawozy fosforowe polepszają przedewszystkiem jakość traw; domagają do rozwoju motylkowatych, koniczyn itd., które bydło nadzwyczaj lubi. Z pomiędzy wszystkich nawozów, którymi gospodarstwa nasze rozporządzają, zalecić musimy na pastwiska i pod okopowe, stanowiące zimowe pożywienie krów dojnych, przedewszystkiem obornik. Działanie nawozu tego ogólnie jest znanem. To samo odnosi się i do kompostu, zawierającego najrozmaitsze organiczne i nieorganiczne składniki, który wskutek fermentacyi i przemiany materyi zawiera dużo, łatwo przez rośliny przyswajalnego pożywienia. Mieszanina gnoju, szlamu, najrozmaitszych odpadków, resztek mięsa, ryb, zgniłego owocu, odpadków różnych fabryk gospodarczych, jednem słowem wszystkiego tego co w inny żaden sposób zużyć się nie da, daje doskonały materyał na kompost. Działanie takiego nawozu trwa przez lat trzy a działa lepiej w drugim, aniżeli w pierwszym roku. Rozrzucać go należy w zimie, ażeby na wiosnę, kiedy wegetacya się rozbudzi, z glebą był już złączonym. Niesłusznie zupełnie używają na ogół biorąc gospodarze rzadziej gnojówki i wody z ścieków obór i świniarni w tym celu. Tam, gdzie od wielu pastwiska tem są nawożone, podziwiać można zawsze szybkie i dodatnie ich działanie. Płynne te nawozy pobudzają nader szybko bujny wzrost trawy.

Kura znosząca po dwa jaja dziennie.

Wedle ogólnie przyjętego zdania kura nie może znieść więcej jak jedno jajo dziennie. A jednak hodowla racyonalna drobiu i pod tym względem zrobiła postępy. Prof. Gowell tak podniósł w jednej z doświadczalnych stacyi rolniczych Stanów Zjednoczonych Północnej Ameryki nośność kur, że kura niosła mu 255 jaj rocznie. Czy pod tym względem dadzą się sięgnąć w przyszłości większe jeszcze postępy, trudno przewidzieć, teoretycznie jednak granica nośności wtedy dopiero następuje, skoro kura danego jej pożywienia nie może dość szybko zużytkować na wytworzenie jaja. Biologicznego powodu, jak powiada dr. Drew w tygodniku "Science", nie ma, dla którego kura nie miała znosić przez cały rok po jednem jaju, albo dla któregoby nie miała znosić dziennie więcej niż jedno.

W każdym razie hodowla drobiu pod tym względem napotkała w praktyce na nieprzezwyciężone trudności. Dr. Drew przeprowadzał sam pod tym względem eksperementy przy których użył specyalnych przyrządzeń do dozorowania kur. Skoro tylko kura usiadła na gniaździe, zamykały się za nią drzwiczki, które nietylko ją zamykały, ale broniły dostępu innym kurom do niej. W ten sposób skonstatował zalety każdej kury. Po kilku tygodniach zaczął podejrzywać jedną kurę, że w jednym dniu zniosła dwa jaja. Nie był zupełnie pewien, czy nie było jakiego niedopatrzenia w obserwacyi, ale po niejakim czasie, znowu 2 jaja w gniaździe tej samej kury znalazł. W przeciągu dwóch miesięcy powtórzyło się to pięć razy. Ogółem zniosła kura ta w 33 dniach 34 jaj. Dalsze obserwacye wykazały, że znoszenie 2 jaj dziennie wcale tak rzadkiem nie jest, że jednak odnośna kura albo dzień przedtem, albo dzień potem jaja nie znosi.

Wesoły Kącik.

Dowcipny mędrzec.

Nasr-ed-din, wielki mędrzec turecki, żył we wieku trzynastym, a uchodził za najdowcipniejszego człowieka swych czasów. Obecnie w języku angielskim ukazało się dzieło, poświęcone jego dowcipom, z których kilka przytaczamy.

* * *

Jako chłopiec sześcioletni szedł Nasr-ed-din do szkoły, mając na szyi przewieszoną torbę z książkami. Ówczesny sułtan, który co rana przechadzał się po mieście, spotkał go, a ponieważ domyślił się w nim rozsądnego chłopaka, przeto rozpoczął z nim rozmowę.

— Mój synu, dokąd idziesz?

— Do szkoły.

— Weź tego dukata i kup sobie cukierków.

— Mój ojciec to obaczy. Zapyta się mnie, skąd posiadam tego dukata i wybije mnie za to.

— Weź go tylko! Gdyby się twój ojciec zapytał, kto ci go dał, powiedz, że otrzymałeś go od sułtana, a nic ci się nie stanie.

— Nie uwierzy.

— Dlaczego?

— Czy sułtan zawsze daje tylko dukata? Jeżeli zapełnisz mi całą moją torbę dukatami, wtedy mi uwierzy.

Sułtan pochwalił rozsądek chłopca, napełnił torbę jego dukatami i kazał mu iść do domu.

* * *

Innym znowu razem Nasr-ed-din poszedł do kąpieli. Łazienni dali gościowi prześcieradło i brudny ręcznik, a zresztą obchodzili się z nim dość lekceważąco. Mistrz nie rzekł ani słowa, ale gdy wychodził z łaźni, rzucił na tacę dziesięć asperów. Łazienni byli bardzo tem zdziwieni. W tydzień potem mistrz przyszedł znowu do kąpieli. Tym razem obsługiwano go z nadzwyczajną uprzejmością. Mistrz nie odzywał się ani jednem słowem, a gdy wychodził, rzucił na tacę aspera, część piastra, wartości około fenyga, ale w czternastym wieku posiadało daleko większą wartość. Łazienni zdumieli się znowu i zapytali:

— Panie, co to znaczy?

— Ten asper, — odpowiedział mistrz, — jest zapłata za zeszły raz a dane przezemnie ostatnim razem dziesięć asperów są zapłatą za dzisiejszą kąpiel.

Praktyczna sługa.

Pani przyjmuje służącą i pyta ją:

— A umiesz też gotować?

— I jak jeszcze! Służyłam przecież w ciągu dwóch lat w trzynastu miejscach, to już gruntownie mogłam poznać kuchnię i rozmaite sposoby gotowania — była odpowiedź.

Adwokat, dziennikarz i lekarz.

Sprzeczał się razu jednego doktór z adwokatem i dziennikarzem co jest starsze, medycyna czy prawo i dziennikarstwo. Adwokat rzecze:

— Kain zabił Abla, masz pan sprawę kryminalną.

Dziennikarz zaś rzecze na to:

— Ci dwaj panowie byli najpierwszymi dziennikarzami, a polemika ich zaciekła doprowadziła do tej katastrofy.

— Moi panowie! z tem wszystkiem medycyna jest starszą, kiedy Pan Bóg w raju uśpił Ojca Adama —wyjął mu żebro i stworzył Ewę — ot macie operacyę — rzekł doktór.

Grzeczny.

— Czy mogę pannę Jadwisię prosić do tańca, do polki?

— A co to sobie pan myśli, panie Gawroński, przychodzi pan do mnie bez rękawiczek!

— Niech się panna tem nie martwi, ja sobie ręce później obmyję.

W restauracyi.

Gość, do kelnera, po godzinnem daremnem wyczekiwaniu zamówionej potrawy: — Czy to ja u ciebie zamówiłem befsztyk?

Kelner: — Do usług, proszę pana.

Gość: A toś łepsko podrósł od tego czasu, mój chłopcze.

Mała omyłka.

W pewnem mieście mieszkała poważana ogólnie rodzina obywatelska. Nagle ojciec rodziny zachorował; stroskana żona biegnie po doktora, który przyszedłszy do łóżka chorego, ujął go za puls i wpatrzył się w jego od febry zbladłą twarz.

Z zatamowanym oddechem oczekiwała żona wypowiedzenia zdania doktora, ktory nareszcie tak się odezwał:

— Mąż pani jest niebezpiecznie chory!

— O Boże! — zawołała żona — przed dwoma godzinami był jeszcze zupełnie zdrów. A cóż to jest za choroba?

— Jeżeli pani chce wiedzieć, to powiem jej — odparł doktór — mąż pani ma silną nerwową febrę w najwyższym stopniu. Patrz pani na jego ręce, toż wyglądają jakby krwią oblane!

— Ależ panie doktorze, czyż pan nie wiesz, że mój mąż jest farbiarzem?

— A tak odpowiedział doktór to już wszystko dobrze, ale wiedz pani, że mąż byłby z pewnością umarł, gdyby nie był farbiarzem.

Wielka różnica.

Pan Józef: — Jednak to wielka różnica być samotnym lub mieć żonę. Dawniej nie miałem prawie nigdy guzika u koszuli...

Pan Jan: — A teraz ożeniwszy się...?

Pan Józef: — O, teraz nauczyłem się przyszywać guziki.

Niepodobieństwo.

A. Co, i ja mam wierzyć w te kłamstwa, które pan opowiadasz? Poszukaj pan sobie głupszego odemnie, niech ci uwierzy!

B.: Ależ panie, nie żądaj pan odemnie rzeczy niemożliwych!

W nocnej kawiarni.

Kelner — Pan dobrodziej pozwoli czarną?

Gość trochę urżnięty — Wszystko dwa! jak niema innej, to może być i blondynka...

Od wydawnictwa.

Szanownym czytelnikom donosimy, iż wszystkim tym, którzy przyszlą roczną prenumeratę na "Ilustrowany Tygodnik Powieściowo-Naukowy" wysyłamy wszystkie numera od Nowego Roku, tak, aby wszystkie Powieści mieć od początku.

W. Dyniewicz Publishing Co.

CHICAGO.

WYBRYK NATURY.

"Bliźniaki" w jednej osobie.

Państwu Marcinom Petzinger zamieszkałym w Avondale, pn. 3030 przy Elbridge ave., urodził się przed siedmiu miesiącami chłopczyk. Po dwóch już miesiącach zaczęło się u niego okazywać nienaturalne jakieś obrzmienie. Rodzice sądzili pierwotnie, że to przejściowe, spowodowane przez puchliznę. Obrzmienie to jednak poczęło się zwiększać i przybierać takie rozmiary, jak u kobiety w odmiennym stanie. Zawezwano Dra F. E. Thornton z pn. 2605 przy Milwaukee ave. P. Thornton, był przekonany, że jest to wrzód jakiś i oświadczył, że operacya jest konieczną.

Operacyi dokonał Dr. Robertson przy pomocy Dra Thorntona w szpitalu norwegskim Tabitha przy zbiegu ulic Francisco i Thomas, w obecności doktorów: Wardella, J. A. Lenza, A. Lehne, Jerzego A. Schneidra i Alfreda Etona.

Po pierwszem zaraz cięciu w miejscu najbardziej wystającem, ukazały się ku zdziwieniu lekarzy nóżki, a za nimi ciałko zupełnie wykształconego noworodka płci męskiej.

Lekarze wyjaśniają ten niezwykły wybryk natury tem, że prawdopodobnie miały być bliźniaki i jeden z nich rozwijał się szybciej od drugiego; z powodu tego więc nastąpiło wchłonięcie jednego bliźniaczka przez drugiego.

Po operacyi, chłopczyk siedmiomiesięczny żył tylko ośm godzin. Pogrzeb jego, odbył się we czwartek.

Nieżywy noworodek, znaleziony w ciele chłopczyka, który zarazem spowodował śmierć ostatniego znajduje się u Dra Thorntona pn. 2605 przy Milwaukee av. i jest przechowany, jako dziwo niezwykłe w spirytusie.

ZBYSZKO — GOTCH.

Bliższe szczegóły walki o championat światowy. Gotch na Stanisławowie.

Klub Empire Athletic Club urządzający walkę Zbyszka z Gotchem o szampionat światowy, pojmując, jak wielkie podjął zobowiązanie, ofiarowując $25.000 dla tych dwóch tylko siłaczy, nie licząc innych par i wydatków na ufundowanie areny, energicznie bierze się do dzieła, aby zapewnić sobie wielki napływ publiczności. W śródmieściu będą otwarte biura sprzedaży biletów w hotelu La Salle i po wszystkich dzielnicach. Najdroższe tykiety mają być po $10.00, tuż w pobliżu areny, a dalsze miejsca będą płacone od $1.00 do $5.00. Zbyszko spowodował przewrót w tutejszym świecie zapaśniczym, gdyż tak wysokiej sumy nie ofiarowano jeszcze na żadną walkę zapaśniczą. Zainteresowanie w całym kraju jest olbrzymie i na zapasy wybierają się miłośnicy sportu z dalszych stron. W parku Comiskey's Baseball, gdzie się odbędzie słynna na cały świat walka Zbyszka z Gotchem, budują już arenę zapaśniczą i olbrzymie trybuny, na których pomieścić się może do 50.000 widzów. Obaj zapaśniczy oświadczyli, że walka dnia 30-go b. m. po południu odbyć się musi bez względu na powietrze, choćby deszcz lał jak z cebra. Klub więc polecił zbudować rodzaj olbrzymiego namiotu z płótna, aby w razie niepogody czy zimna publiczność miała schronienie. Koszt to olbrzymi, ale widocznie się opłaci klubowi, skoro go podejmuje. Aranżerowie tej walki spodziewają się więcej widzów niż na jakichkolwiek innych zapasach, gdyż imiona Zbyszka i Gotcha ciągną z jednej strony Polaków, a z drugiej Amerykanów. Pono zakłady czynione już są w całym kraju i setki tysięcy dolarów będą w biegu, które jedni stracą. a drudzy zarobią. Zbyszko jak zwykle mało mówi, ale za to wali jednego "szapiona" po drugim jeno areny dudnią. Będzie mu się zapewne przykrzyło przez te kilka dni, jakie ma zużytkować na wypoczynek i trenowanie się. Z $25.000 jakie da walka Gotcha ze Zbyszkiem, pierwszy zabierze $23,500, bez względu czy wygra, czy przegra, a drugi tylko $1,500. Z tego wynika, że Gotch czuje wiszącą nad nim klęskę, więc chce chociaż dobrze zarobić na ostatku. Zbyszko powiada, że nie idzie mu o pieniądze, bo przybył on tu głównie po pas szampioński, więc nie dba, ile mu dadzą za tę walkę.

* * *

Dowiadujemy się, że szampion Gotch wystąpi w zapasach w hali na Stanisławowie, aby przed walką ze Zbyszkiem dać się bliżej poznać Polakom. Zmierzy się on z dwoma siłaczami, F. Erlerem, ważącym 265 funtów i P. Martinsonem, wagi 220 funtów. Walka odbędzie się 15-go maja o godzinie 3:15 po południu. Bilety już są dziś sprzedawane.

KOMETA HALEYA.

Obserwować obecnie można w Chicago o ile pogoda sprzyja.

Tysiące ludzi obserwowało w tych dniach kometę Halleya. Parki: Lincoln, Grant i Jackson roiły się od tłumów ciekawych. Jedni obserwowali ją gołemi oczyma; inni — uzbrojeni w lunetki teatralne; inni w końcu w małe teleskopy. W obserwatoryum tymczasem astronomowie robili zdjęcia fotograficzne. Najlepiej widać było kometę z nad brzegu jeziora; ogon jej zajął prawie czwartą część przestrzeni od horyzontu aż do zenitu. Za dwa tygodnie kometa będzie widzialny z wieczora w całym swym majestacie. Profesor Edwin B. Frost z obserwatoryum Yerkesa oświadczył dzisiaj, że sporządzono dziesięć zdjęć z komety. — Przeszło 50 uczennic odwiedziło obserwatoryum Dearborn, by przyjrzeć się komecie przez teleskop 21 calowy. Kometa był widzialny w zeszły czwartek dla gołego oka o godzinie 2:49 rano do 3:58 rano. Teleskopem można go było obserwować pół godziny dłużej. — Dziewczęta przypatrywały się ciekawie komecie i słuchały uważnie wykładu prof. Foxa.

SKANDALE W LEGISLATURZE.

Jeszcze jeden poseł przyznał się do przekupstwa.

W sensacyjnem śledztwie co do przekupstwa w wyborze Lorimera na Senatora Stanów Zjednoczonych, wydarzyła się nowa sensacya, a mianowicie jeszcze jeden członek legislatury stanu Illinois przyznał się do tego, że dano mu $1.000 za to, aby oddał legislaturze głos za Lorimerem na Senatora Stanów Zjednoczonych. Członkiem tym jest H. J. C. Beckemeyer, członek izby niższej legislatury z Carlyle. Przyznanie się to wywołało wielkie poruszenie w kołach legislatury, gdyż daje prawo do przypuszczenia, że przekupstwo było szeroko uprawiane przy wyborze senatora Lorimera. Być może, że obecnie nastąpią urzędowe oskarżenia o przekupstwo. Inni podejrzani członkowie legislatury są egzaminowani surowo i może jeszcze więcej z nich przyzna się do przekupstwa.

Z TRÓJCOWA.

Obchód Majowy i zarazem zakończenie ósmego sezonu występów Kółka Literackiego w parafii św. Trójcy, odbyło się wczoraj wieczorem w sali szkolnej na Trójcowie, z następującym programem:

1. Śpiew — 'Rota na Rok Grunwaldzki', A Małłek. — połączone chóry kościelne św. Tr. 2. Przedmowa — "Dzisiejsza rocznica', p. S. Dembiński. — 3. Skrzypce Duet "Lucia di Lamermoor", panna P. Kochańska i p. T. Witz. — 4. Deklamacya, panna W. Kwiatkowska. — 5. Śpiew Solo — "Sokoii" panna Helena Garbarek, z akompaniamentem fortepianu panny T. Koppa. — 6. Solo na skrzypcach panna Konstancya Krenz, przy akompaniamencie fortepianu panny Jadwigi Dąbrowskiej. — 7. Mowa p. S. Osada. — 8. Fortepian Solo, mała Walunia Krenz. — 9. Deklamacya, mały Kazio Sztuczko. — 11. Skrzypce Duet — "Minuet", Ch. Darcla, C. Rozmysłowicz i p. T. Witz. — 12. Fortepian Duet — "Wiązanka Melodyi Polskich", panny E. i P. Szronkowskie. — 13. Deklamacya — "Marsz Pogrzebowy", panna P. Altman, przy akompaniamencie fort. panny Teresy Koppa. — 14. Solo na skrzypcach, p. T. Witz, nauczyciel muzyki w "Illinois College of Music". — 15. Słowa zakończenia, Wiel. ks. Proboszcz Kazimierz Sztuczko, C. S. C.

Licznie zebrana publiczność gorąco oklaskiwała poszczególne numery programu, starannie ułożonego i też doskonale w całem tego słowa znaczeniu wykonanego.

Trójcowskiemu Kółku Literackiemu i jego kierownikowi należy się szczera pochwała za liczne a znakomite pod każdym względem występy, na które młodzież nasza bezpłatnie uczęszczać i kształcić się z nich mogła. — Cześć im za to!

JAJKO "POSŁAŃCEM MIŁOŚCI."

Do dnia wczorajszego żadna chyba kura ani jej płód nie pośredniczyły w zaprzysiężeniu dozgonnej miłości dwojga ludzi. Piszemy: do wczoraj, bo to wczoraj zdarzył się następujący przypadek:

Sierżant policyjny John McCann, ze straży rewirowej parku Rogers, zajadał wczoraj w najlepsze w restauracyi przy ul. Clark i Devon ave., gdy wzrok jego padł na napis, umieszczony na jajku, które właśnie miał rozbić i skonsumować. Napis był co prawda bardzo blady, ale zainteresowany sierżant zdołał go odczytać. Treść jego powiada, że przystojna dziewica Bessie Dennison z Laporte, Ind., czułaby się szczęśliwą, gdyby mogła zmienić swoje nazwisko. Kto więc napis ten zauważy, tego prosi o napisanie jej słów paru.

"O!" — pomyślał McCann — "może ma farmę! to byłoby coś dla mnie!" — i bez zwłoki napisał do Bessie. Teraz czekana odpowiedź. Tego szczególnego jajka nie zjadł, ale zachował na dowód.

Kto jednak może zaręczyć, że to jajko nie było przez rok lub dłużej w śpiżarni lowodnianej, a przez ten czas przystojna dziewica za mąż nie wyszła za innego, gdy się ten z jej jajkiem nie zgłaszał?

ODZNACZENIE POLAKA.

Adwokat F. H. Janiszewski przypuszczony do praktyki w wyższych sądach.

Wielki zaszczyt spotkał adwokata F. H. Janiszewskiego który w tych dniach został przypuszczony do praktyki w najwyższym trybunale Stanów Zjednoczonych. Senator Shelby M. Cullom zamierzał sądowi przedstawić adwokata Janiszewskiego, ale z powodu wieku i niedomagania poprosił swego sekretarza Fredericka S. Tylera, ażeby go zastąpił, a sam pozostał w sali sądowej w czasie ceremonii. Pan Tyler w przemowie swej do sądu zaznaczył, że pan Janiszewski jest Polakiem i należy do narodu, który chociaż wykreślony został z mapy Europy, posiada bogatą literaturę i zachowuje ojczystą swą mowę, jakoteż tradycyę narodowe. Że pochodzi z narodu, do którego należeli Kościuszko i Pułaski, którzy walczyli o wolność tego kraju. Że adwokat Janiszewski został już przypuszczony do praktyki w najwyższym sądzie stanu Illinois jest bardzo wybitnym człowiekiem w kołach prawniczych w swem mieście i najzupełniej uzdolnionym do przypuszczenia do praktyki w najwyższym trybunale Stanów Zjednoczonych. Po tej przemowie szanowny p. Melville W. Fulltr, prezes trybunału, zaprosił p. Janiszewskiego, by złożył przepisaną przysięgę, że będzie szanował Konstytucyę Stanów Zjednoczonych i wypełniał obowiązki swego urzędu wedle najlepszych swych zdolności. Senator Cullon i inni serdecznie winszowali adwokatowi Janiszewskiemu, iż dostąpił zaszczytu przystąpienia do praktyki w najwyższym trybunale Stanów Zjednoczonych. Wypada podać, że adwokat Janiszewski jest drugim polskim adwokatem w Stanach Zjednoczonych przypuszczonym do praktyki w najwyższym trybunale, a poprzednikiem jego był tylko p. Jan F. Smulski.

Rozpowszechniają podobizny pomników.

"American Press Association," syndykat Zjednoczonej Prasy, w Ameryce, rozszerzył w tych dniach dobrą podobiznę pomników naszych bohaterów, przy nader sympatycznym artykuliku dla Związku Narodowego Polskiego. Klisze te nabyć można za niską cenę, pisząc pod niżej podanym adresem. Pan Earle Hooker Eaton, naczelny kierownik "American Press Association" — nader sympatycznie usposobiony dla narodowości polskiej, zapewnia nas o swej osobistej dla Polaków życzliwości i przyjaźni. Wydawcy i redaktorzy naszych gazet, gdyby chcieli zapoznać się bliżej z rzeczonym artykułem, a zwłaszcza w pismach swych zużytkować klisze pomników, zechcą się zwrócić pod adresem: "American Press Association", 45—47 Park Place, New Yark.

Polityka i kobiety.

— Poseł do legislatury do swej przyjaciółki: Widzisz Emciu, z kobietą jest jak z trudnym projektem umysłowym: pomimo długiej debaty nie można dojść do porozumienia.

— Ona: Dlatego też bieżę się do pomocy posiedzenia nocne...

Program Pochodu

Wojsk i Dywizyi przy odsłonięciu pomników Kościuszki i Pułaskiego w Washingtonie, D. C. dnia 11 Maja.

Z kwatery komendanta wojsk Stanów Zjednoczonych i departamentu wojny otrzymaliśmy następujący program pochodu podczas uroczystości odsłonięcia pomników:

1. Jenerał brygady Tasker H. Bliss, jeneralny sztab armii Stanów Zjednoczonych kierujący paradą.

Sztab:

Szef sztabu pułkownik Benjamin Alvrad, jeneralny Adjutant departamtntu armii Stanów Zjednoczonych. Jeneralny adjutant, kapitan Fred W. Sladen, sekretarz główny sztabu jeneralnego.

Asystenci:

Kapitan W. S. Graves, kapitan C. D. Rhode, kapitan J. P. Tracy ze sztabu generalnego.

Kapitan Louis E. Little z korpusu marynarki Stanów Zjednoczonych.

Kapitan Harry E. Burton, kwatermistrz 2-go pułku gwardyi narodowej dystryktu Columbia.

Dywizye:

1-sza dywizya: Pułkownik Joseph Garriard 15-go pułku kawaleryi, komendant.

Muzyka inżynieryi.

Pierwszy batalion saperów, bataliony 17-ty, 44-ty, 104-ty, 119-ty i 143-ci korpusu artyleryi nadbrzeżnej. Kompania C. służby szpitalnej. Pięć kompanii marynarzy Stanów Zjednoczonych. Trzy kompanie marynarzy United States Navy. Baterye E. i F. artyleryi polowej. Muzyka, oddziały 1-go szwadronu 15-go pułku kawaleryi Stanów Zjednoczonych.

Druga Dywizya.

Jenerał brygady George H. Harriess z narodowej gwardyi dystryktu Columbia, komendant.

Muzyka narodowej gwardyi. Korpus sygnałowy. Pierwszy pułk gwardyi narodowej. Pierwszy batalion piechoty, batalion marynarki wojennej, pierwsza baterya artyleryi polowej, oraz kompania ambulansowa gwardyi narodowej dystryktu Columbia.

Trzecia dywizya.

Pułkownik Burton R. Ross, komendant.

Muzyka czwartego korpusu artyleryi nadbrzeżnej Stanów Zjednoczonych.

Kadeci szkół wyższych dystryktu Columbia.

Czwarta dywizya.

Dr. W. Kuflewski, marszałek.

Muzyka, Polskie oddziały woj skowe, Sokoli i polskie Towarzystwa cywilne.

Po za dywizyami powozy, automobile i liczne tłumy ludu.

Parada rozpocznie się punkt o godzinie 2:50 po południu i przeciągnie po Pennsylvania ave. do 13-tej ulicy; zatrzyma się przed pomnikiem Pułaskiego, gdzie prezydent Stanów Zjednoczonych W. H. Taft odbędzie przegląd parady. Po skończonych ceremoniach przy pomniku Pułaskiego, pochód ruszy ku pomnikowi Kościuszki na plac Lafayette, przed Białym Domem, gdzie przeglądu parady dokona komendant jeneralny wojsk Wuja Sama.

Podczas ściągania zasłony z pomnika Pułaskiego baterya D. 3 artyleryi polowej da salwę z 11 dział, a taka sama salwa rozlegnie się przy ściąganiu zasłony z pomnika Kościuszki.

Powozowi prezydenta towarzyszyć będzie kawalerya 15-go pułku.

Żołnierze w pochodzie mają być w pełnym uniformie i rynsztunku bojowym. Podczas parady nie wolno im opuszczać szeregów i muszą zachować się jak w czasie wojennym.

CEREMONIE PRZY POMNIKACH.

Mistrzem ceremonii będzie sekretarz Wojny. Otwarcie uroczystości modlitwą przez Najprzew. ks. Biskupa Rhode.

Wręczenie pomnika Pułaskiego przez sekretarza Wojny.

Odsłonięcie pomnika przez T. M. Helińskiego.

Mowa prezydenta Stanów Zjednoczonych.

Mowa ob. J. F. Smulskiego (angielska.)

Pochód do pomnika Kościuszki.

Mowa polska prezesa Związku.

Wręczenie pomnika przez Cenzora Związku.

Odsłonięcie pomnika przez J. Szajnerta.

Mowa prezydenta albo jego zastępcy, sekretarza Wojny.

Modlitwa.

Na początku i przy końcu uroczystości orkiestra Marine Band.

Program ten może uledz w ostatniej chwili zmianie.

ZAPOMNIANY PARASOL.

(Humoreska).

Profesor Przyrodnicki, choć z kościami poczciwe człowieczysko — (jak zapewniała sama pani profesorowa na wszystkich zebraniach towarzyskich) — miał jednakże swoje małe słabostki: był roztargniony, zapominalski, a przytem nadzwyczajnie oszczędny w kierunku swego zewnętrznego wyglądu.

Ściśle biorąc — ostatnia ta wada jakoś się po Nowym Roku na lepsze zmieniła... Z jakiej racyi?... Pani profesorowa nie zdradziła przed nikim, choć małżonek wyspowiadał się przed nią z całą szczerością.

Ale nie uprzedzajmy wypadków.

W Nowy Rok siedział pan profesor przy biurku pracą zajęty, gdy weszła żona.

— Nie zapomnij — rzekła do niego — że mamy dzisiaj być u moich rodziców i że ja tam sama bez ciebie iść nie myślę. Nie chce mi się nieustannie okłamywać matki i ojca o jakichś niby niedomaganiach... Punkt o dwunastej przyjdź po mnie do Karolci. Rozumiesz? Punkt o dwunastej! Pamiętaj. Zrób sobie węzełek! Punkt o dwunastej!...

— Bądź spokojna! — odrzekł pan Przyrodnicki i po odejściu żony zagłębił się na nowo w swej pracy naukowej.

Na szczęście ocknął się w czas za godzinę.

— Któraż to? — mruknął do siebie i spojrzał na zegar. — Och! czas najwyższy!

Wstał i wyjrzał przez okno.

— Matko Boska! Cóż to za straszna pogoda! leje jak z cebra!

Zaczął macać po kieszeniach. Przebierać się w lepsze ubranie nie miałoby sensu... Hm! Surdut chyba wezmę trochę lepszy, o spodnie mniejsza! Ale gdzież jest moja zarzutka.

W szafie nie było.

— Kasiu! Kasiu!

Weszła pokojówka.

—Gdzież jest moja bronzowa zarzutka? Nie wiesz.

— Cobym miała nie wiedzieć? Pani schowała do kuchni, żeby ją darować jakiemu żebrakowi, jak przyjdzie, bo mówiła, że wstyd, żeby pan w takich strzępach chodził po ulicy.

— Nie gadaj głupstw, nie jest ona jeszcze taka zła, a zresztą na plutę i deszcze szkoda nowego ubrania.

Kasia przyniosła starą zarzutkę.

— Gdzież mój parasol?

— O!... tego to już od tygodnia nie widzę! Musiał pan znowu gdzieś zapomnieć!...

Profesor myślał przez chwilę.

— Hm!... Zapomnieć rzecz ludzką. Gdzież to ja zeszłego tygodnia byłem? Tak! u profesora Chemickiego. Wstąpię tam.

Zawdział stary, pogięty kapelusz i wyszedł.

* * *

W kuchni u profesora Chemickiego siedziały właśnie obie sługi — kucharka i pokojówka, opowiadając sobie wzajemnie historye.

Pokojówka, która od czterech dni dopiero służyła u nowych państwa, powiada:

— Rano, jak ty byłaś w mieście na kupnie, dzwoni ci ktoś do drzwi. Wychodzi pani, a jakiś obdarto ubrany jegomość pyta się o pana. Mówi mu pani, że pana niema w domu. A bo on chciał powinszować nowego roku — powiada. Pani dała koronę i chce przed nim zamknąć drzwi, a on włazi na siłę do kuchni i trzyma się za nos. Krew mu idzie — powiada — żeby mu dać jaką starą chustkę do nosa. Pani przestraszona, żeby go się odczepić, wyjmuje ze szuflady jakąś chusteczkę, a on tymczasem łap zarzutkę, z kołka i w nogi. Pani ze strachu na razie nie wie co robić, leci do okna, żeby mnie z podwórza zawołać, ale ja go już na schodach w bramie spotkałam i myślałam, że krawiec.

— No i złapali go?

— Kto?... jak?... Przepadło! ...Poszedł i sprzedał.

W tej chwili ktoś zadzwonił.

— O! pewnie znów jakiś noworoczny gratulant!

Przed drzwiami stał profesor Przyrodnicki.

— Przepraszam... Ja przyszedłem tylko...

— Niema państwa w domu! — przerwała mu pokojówka — pewnie pan chciał powinszować Nowego Roku — co?

— Nowego Roku?... a prawda! Ale państwo wyszli? no, nie szkodzi! chciałem tylko zobaczyć, czy... o! jest! jest! stoi tu przy wieszadle!...

Profesor wpadł zadowolony do kuchni i porwał swój zapomniany parasol.

— Oho! pardon, kochany jegomościu. Proszę to napowrót postawić na swoje miejsce! Tu niema nic dla złodziejów!

Pokojówkę, ale już weszła i kucharka.

— Co? — zawołała — jedwabny parasol wasz? Takiego oberwańca? Idźcie człowieku, a parasol postawcie nazad, bo nas tu dwie i możemy wam dać co po głowie i na co wam tego?

— Ależ kobiety... to mój parasol! Ja mam właśnie taki katar!

— No...

— No... nie mrucz pan, tylko proszę się wynosić, a parasol postawić na swoje miejsce!

— Zaraz idę... Ale moje panienki, bądźcie tak łaskawe i pożyczcie mi jakiej chusteczki do nosa, bo zapomniałem!...

Pokojówka klasnęła w ręce.

— Co? krew panu idzie może? Słyszysz Maryniu, to z pewnością ten sam drab, co ukradł palto pana profesora! Czekaj ty złodzieju!

I skoczyła migiem przez drzwi do sieni, ażeby zbiedz schodami po stróża.

Kucharka tymczasem muskularnemi łapami machnęła jak piórkiem wątłym panem profesorem za drzwi i zatrzasnęła drzwi na klucz.

Pan Przyrodnicki stanął na schodach, i mrucząc coś jak "waryatki! czy co?" zaczął powoli schodzić ze stopni piętra. Na dole już prawie uczuł, że katar jest niegrzeczny... Skręcił ze dwa razy nosem, wreszcie zrezygnowany uniósł połę od palta i utarł szlachetny organ powonienia. Teraz już i stróż trzymał go za kołnierz.

— A! serwus kochanku!... dobrze, że cię mamy w naszych rękach! Przejdziesz się ze mną na policyę!

Profesor zdumiał się na dobre.

— Człowieku dobry! — bąknął — ty się mylisz zapewne!...

— Ty sam jesteś "człowieku.

— Ty sam, gałganie, jesteś "człowieku dobry!" rozumiesz? mnie tak nie gadaj, bo cię jeszcze zamaluję! A teraz chodź na policyę!

I takim energicznym ruchem pchnął biednego pana Przyrodnickiego przed siebie, że ten już nie mówiąc nic szedł jak trusia, powtarzając w myśli:

— Dom waryatów!... poszaleli wszyscy! Dom waryatów!

Szczęściem, niedaleko było do policyi i wskutek deszczu ulewnego niewielu gapiów na ulicy — więc też za chwilę stanęli przed komisarzem "na inspekcyi".

Oczywiście pokojówka z nimi jako główny świadek.

— Panie komisarzu... złodziej! Ukradł panu profesorowi Chemickiemu palto, a teraz chciał zabrać parasol, aleśmy go złapali! Gałganisko... hoho!

Komisarz wstał od biurka.

— A to co takiego? — zawołał zdumiony — pan profesor?...

To jakieś nieporozumienie!

Stróż i pokojówka odstąpili krok, ale dziewczyna nie dała za wygraną.

— To profesor? Panie komisarzu.... taż to jakiś obdartus, włóczęga, złodziej!... Proszę tylko popatrzeć na niego!

Komisarz kazał im wyjść z pokoju i powoli od profesora wyciągnął całą prawdę.

Aż się za boki trzymał.

— Panie profesorze — rzekł w końcu — i o powierzchowność trzeba dbać troszeczkę. — Ja sam gdybym pana nie znał osobiście, nie przypuściłbym o panu, że to profesor!..

— Nie pleć panna głupstw! To mój parasol, a tam deszcz leje jak z cebra. No!... proszę mnie puścić, bo ja nie mam czasu.

Profesor odsunął lekko poko-

I sprawa skończyła się jakoś pół przyzwoicie — ale profesor Przyrodnicki od nowego roku nie do poznania zmienił się na awantaż pod względem zewnętrznego wyglądu...

NAJKOSZTOWNIEJSZY I NAJLEPSZY NAPÓJ.

Było to właśnie po obiorze Abrahama Lincolna na prezydenta Stanów Zjednoczonych Północnej Ameryki. Przedstawiciele pojedyńczych Stanów zjawili się w Białym Domu w Washingtonie, by powitać nowego prezydenta i złożyć mu hołd. Lincoln podejmował gości bardzo suto i serdecznie. Zwyczaj zaś wymaga, by na pożegnanie poczęstował prezydent swych gości jakimś napitkiem. I o tem pamiętał prezydent. Na jego wołanie zjawiła się młoda dziewczyna, imieniem Mary, której prezydent szepnął parę słów do ucha.

W chwilę potem zjawiła się Mary znowu, niosąc na tacy wielki dzban, otoczony wieńcem szklanek. Lincoln napełnił wszystkie szklanki i tak przemówił do gości:

— Moi panowie! Na pomyślność mych przyszłych rządów, na pomyślność naszego państwa, napijmy się teraz najzdrowszego napoju, jaki Bóg stworzył. Usta moje nie zakosztowały jeszcze nigdy upajających trunków i sumienie moje nie zezwala mi i dziś zmienić tego przyzwyczajenia. Jedynym napojem, jakiego używam, jest piwo Adama, czerpane świeżo ze źródła.

Po tych słowach podniósł swą szklankę, przypijając do gości czystą źródlaną wodą. Obecni poszli za jego przykładem i ochoczo wychylili szklanki, napełnione tym najcenniejszym, do życia niezbędnym napojem.

Gdyby ten czyn znalazł wśród Polaków naśladownictwo, nastałaby wówczas dla nas lepsza chwila.

Rosłam tak szybko jak niewiem co, od czasu gdy mama dawała mnie Gomozo, tak wyraziła się Teresa Syll, mała dziewczynka w Gardnersville, Nevada, w liście, który sama napisała do fabrykantów dra Piotra Gomozo. Zdaje się, że nawet małe dzieci poznają lekarstwo wywierające na nich dobre skutki. Nie jest to apteczne lekarstwo. Sprzedawane tylko przez specyalnych aegntów lub wprost przez fabrykantów. Adresować: Dr. Peter Fahrney and Sons Co,. 19-25 So. Hoyne ave., Chicago, Ill.

POSZUKIWANIA.

GDZIE JEST PEWNOSC, tam jest odwaga. Mam odwagę twierdzić, że zioła nr. 4 dr. Fischera wyleczą wszelkie choroby żołądka i wewnętrzne. Także ręczę, że nasze leki reumatyczne ZAWSZE skutkują.

Kto przyśle na koszta przesyłki 4 marki pocztowe, otrzyma próbną paczkę ziół, nr. 4, a za 10 centów wyślemy bakskę Ognistej maści, na łamanie w kościach; bóle w krzyżach, reumatyzm etc. Jest to najsilniejsza maść pod słońcem. Za tę nadzwyczajną ofertę, spodziewam się, że każdy, który dozna ulgi, opowie swym znajomym o tych przedziwnych środkach.

..Dr. Aug. Ficher Co. 966 Sycamore str. Buffalo, N. Y. xxx

CHCESZ KUPIC farmę tanio wraz z zasiewem i inwentarzem na dogodnych warunkach. pisz do. J. Kwaśniewski, 654 Becher str., Milwaukee, Wis. x

ILUSTROWANY obszerny cennik książek wszelkiego rodzaju, ozdobnych papierów listowych, zegarków, artykułów religijnych i innych wyślemy każdemu za nadesłaniem marki za 5 cent. Jedyna okazya nabycia tanich i pięknych rzeczy, o czem każdy przekonać się może Adresujcie: Polonia Novelty Co. 101 Rockaway Road. Jamaica L. I. T. Y. 19

POTRZEBA człowieka żonatego bez dzieci do roboty w ogrodzie przy drzewkach i koło domu. Wolne pomieszkanie; żona może także dostać zajęcie. Zgłosić się listownie do: W. Dyniewicz, Divesery and N. 60 Ave. Cragin sta. Chicago, Ill. x

POSZUKUJE Michaliny Marcinkowskiej vel Smolibockiej, z zawodu praczki, która miała przy sobie troje dzieci; Józefa; Maryannę i Teresę. Ktoby o niej wiedział lub ona sama, niechaj się zgłosi do: Andrzej Piasek; Wronki. W Ks. Poznańskie. Klasztor II piętro. 19

UPRASZA się, ażeby zamieszkujący w Chicago bracia Franciszek i Maksymilian Marcikowscy, a raczej po ojcu Smoliboccy raczyli się zgłosić do ojca swojego Smolibockiego, mieszkającego w Ks. Poznańskiem; zagubiłem bowiem ich adresy. 19

ZA KILKA GODZIN lekkiego zajęcia wieczorami po pracy każdy i wszędzie może łatwo zarobić 10 do 15 dol. tygodniowo. Wytnijcie to ogłoszenie i przyszlijcie 2 centową markę na odpowiedź po bliższe informacye. Adresować Dr. Jan Chmielnicki, Chemist; E. 10 Perry str. Somerville, Mass. 23

NAJLEPSZA NA KULI ZIEMSKIEJ Maść na mendeweszki czyli wszy, na wygubienie, której nawet najzastarzalsze się nie oprą. Jak w mrugawkach i oczach i wogóle wszędzie, gdzie tylko krzywdę sprawiają ludziom. Przysłać 25 ct. a skutek osiągnięty.

J. OLS., 11 Kerans lan. Adams, Mass. 20

KTO CHCE otrzymać DARMO bardzo ciekawy ilustrowany Katalog, niechaj nadeszle 4c na przesyłkę a zostanie mu wręczonym. Adresować należy J. A. Abramowski L. Box 156 Oglesby, Ill. 19

ZA 8 DOLAROW DO EUROPY.

Za 8 dolarów może każdy dojechać do Kraju Ekspresowymi okrętami przy lekkiej robocie.

Okręty odchodzą co poniedziałek i w środę.

Jacobs Bank 38 Canal str. New York City — 21

FARMY, FARMY! Mamy najlepsze grunta z zasiewami i z budynkami na sprzedaż w południowym Michiganie blisko kościoła i kolei; zdrowy klimat; równiny; mamy grunta nieuprawne. Piszcie po informacye do Sulkowski Popławski Land Co. Box 203, Pinconning, Mich. 21

STANISŁAW Kulas, z Królestwa P. gub. Łomżyńskiej p. Kolno, od 26 kw. w Gary Ind., poszukuje swoich braci wujecznych Jana Cekały i Pawła Natuj lub też Stanisława Cekały; mają przebywać w Chicago. Ktoby o nich wiedział lub oni sami, niechaj się zgłoszą na niżej podany adres: Stanisław Kulas, P. O. Gary, Ind. 20

Z POWODU śmierci żony sprzedam tanio moją farmę 90 akrową, dwupiętrowy z basementem dom, stajnia; śpichlerz; wiatrak krip do korny i wszelkie zabudowania oraz inwentarz: 6 koni; 11 krów i wiele drobiu. Farma jest w dobrym porządku; w polskiej kolonii 23 mile od Momence a 3 i pół mili od Grant Park; między czterema kolejami. Zgłosić się pod adresem: Walenty Gacek, Box 3 Momence, Ill. 20

Nowy agent.

Ob. S. T. Wilk 18 Sheldon str. Hartford, Conn. kolektuje w Hartford i okolicy.

ORGANISTA poszukuje stałej posady; posiadam głos tenorowy i jestem w stanie utrzymać chór czterogłosowy; mówię po polsku i po angielku; świadectwo przyślę na żądanie; zgłosić się na adres: P. Jagielski Box 135 Anthony R. I. 21

GDZIE DWOCH się bije, tam trzeci korzysta! To prawdziwe przysłowie! Teraz kompanie okrętowe fajtują między sobą! Niech te się biją, a my korzystajmy! Na 7 i na 21 maja odbędzie się walka! Spodziewamy się, że wtedy cena za szyfkartę do kraju będzie tylko te 24 lub 27 dol. szyfy ekspresowe, najlepsze! Zwawo Panowie! Niech każdy jedzie TYLKO na jeden z tych dni! Piszcie do nas po bliższe szczegóły! Radzimy! Sposobność nielada! Teraz pora. Pamiętajcie! IZYDOR HERZ — BANKIER i NOTARYUSZ, 2 Carlisle St. New York. 21

SPRZEDAJE szyfkarty po kompanieznych cenach, zatem jeśli kto chce wygodnie i szybko pojechać do kraju lub kogo sprowadzić z kraju w najlepszy sposób, ten niech tylko jedynie uda się do mnie.

Sporządzam wszelkie Notaryalne Europejskie dokumenty, jako to pełnomocnictwa, dowierenności itd. legalizowane przez konsulaty i załatwiam Wojskowe sprawy.

Jan Kozłowski, 73 West str. New York, N. Y. x

POTRZEBA 600 robotników do Stanu Montany, Północnej i Południowej Dakoty oraz do Minnesoty do robót na torach kolejowych. Wynagrodzenie 2 dolary dziennie. 200 ludzi potrzeba na farmy w Minnesocie, do tartaków i lejarni; wynagrodzenie $2.00 dziennie; podróż każdy musi sam opłacić z Chicago $8.00 Także trzeba 400 ludzi do rozmaitych innych robót, blisko Chicago. Zgłosić się zaraz lub piszcie po polsku, załączając 2c znaczek pocztowy na odpowiedź: Adres: J. Lucas Agency 746 South Canal str. Chicago, Ill.

MARYANNA Rutkowska, poszukuje swojego męża Kazimierza Rutkowskiego z gub. Łomżyńskiej p. Ostrołęka, z gminy Trosien. Przed 13 laty wyjechał do Ameryki; był przez dwa lata w Scranton; ktoby o nim wiedział lub on sam niechaj się zgłosi do:
M. Rutkowska Westville Picton Co.

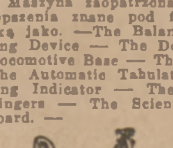
$1.00 Typewriter za 17 centów dziennie.

Prosimy przeczytać ten nagłówek raz jeszcze, a z pewnością zainteresuje was, co przytaczamy poniżej.

Wspaniała maszyna do pisania Olivera, studolarowy "Typewriter", najlepsza z maszyn będących obecnie na targu, może być wasza za 17 centów dziennie.

Jest to niebywała i niesłychana w świecie handlowym oferta.

Maszyna zaopatrzona jest w najlepsze ulepszenia znane pod fachową nawą angielską jako. —The Balance Shitt — The Ruling Device — The Double Release — The Locomotive Base — The Automatic Spacer— The Automatic Tabulator — The Disappearing Indicator — The Adjustable Paper Fingers — The Scientific Condensed Keyboard. —

Ogłosiliśmy taką ofertę poprostu dlatego, aby się przekonać, jak się to będzie podobało potrzebującym. Po prostu mała wpłata gotówką i 17 centów dziennie.

Rezultat przeszedł nasze oczekiwania. Nastanił po prostu potop zamówień na maszynę, który nas wprawił w zdziwienie.

Nadchodzą zamówienia od ludzi wszystkich klas rozmaitego wieku i zajęcia.

Większość zamówień pochodzi od ludzi dobrego stanu finansów, których zaciekawiła nowość naszej propozycyi. Jest to znakomity dowód popularności maszyny Olivera.

Najwyraźniejszym dowodem, że nastąpiła era maszyny do pisania jest fakt, że ćwierć miliona ludzi bierze pieniądze posługując się maszyną, która nosi nazwę

The OLIVER Typewriter

najlepszy nowoczesny pisarz.

Oliver Typewriter jest maszyną do robienia pieniędzy w całem tego słowa znaczeniu. Użycie jej jest tak łatwe, że każdy początkujący wkrótce dorównuje "ekspertom".

Oliver Typewriter musi być w każdym domu. Oto nasz okrzyk bojowy na dziś, jak dotąd zdołaliśmy mu zapewnić absolutne panowanie w businesie obecnie przychodzi kolej na dom.

Jej bardzo łatwy i pojedyńczy sposób użycia bardzo się do użytku w każdej familii nadaje. Wielką usługę odda też w przyzwyczajaniu dzieci do jej używania. Maszyna ta jest tak samo dobrą do nauki, jak do robienia pieniędzy.

Czy macie zamiar trzymać drzwi waszego domu lub interesu zamknięte przed tą maszyną!

Piszcie po bliższe informacye o tej nadzwyczaj przystępnej ofercie i o nowy katalog maszyn Olivera, a dostarczymy go za darmo. Adres:

THE OLIVER TYPEWRITER COMP.
47 — 55 Dearborn str. Chicago, Ill.

ROZDAJE DARMO.

Firma The European Tobacco Co. rozda 100 złotych zegarków darmo swoim kostumerom, którzy pomogą ogłaszać jej wyroby tytoniowe. Zegarek gwarantowany na lat 20; wartość sklepowa $15.00.

Jest to najkorzystniejsza oferta, jaką kiedykolwiek zrobiono.

Sprzedajemy tytonie: austryacki, bośniacki; herzegowiński; węgierski; turecki i rosyjski; na papierosy i do fajki. Wszystkie gatunki, do których przywykliście w starym kraju, a które jak wiadomo, są najlepsze w świecie nie mogą iść w porównanie z tytoniem amerykańskim.

Pragniemy powiadomić wszystkich Europejczyków, że otworzyliśmy w Nowym Yorku główny skład, z którego możemy zaopatrzyć każde zapotrzebowanie i mamy zamiar wydać dużo tysięcy dolarów, aby ten fakt rozgłosić po całych Stanach Zjednoczonych.

Pierwszemu tysiącowi osób, które dadzą nam zamówienie na tytoń w wartości $6.00 ofiarujemy ten wspaniały zegarek darmo.

Jest to zegarek ślicznie grawirowany o podwójnej kopercie, o niklowym werku, doskonałej konstrukcyi w doskonałym gatunku.

Kamienie doskonale osadzone; mechanizm zupełnie ten sam, jak przy 14 karatowych szczerozłotych najlepszych zegarkach.

Zegarek ten nie będzie was kosztować ani centa, ale w zamian za tą naszą niebywałą ofertę, będziemy wymagać, że zarekomendujecie nasz skład swoim znajomym, tak, aby widzieli zkąd mają sprowadzać tytoń.

Ażeby go otrzymać, wypiszcie po prostu swoje nazwisko i adres i zażądajcie, ażebyśmy wam posłali za $6.00 wartości tytoniu i zegarek, a my przyszlemy z każdego gatunku Wam, ogólnej wartości $6.00; w tej samej paczce znajdziecie też ten piękny złoty zegarek. Należy przysłać $1.00 z zamówieniem. Resztę w sumie $5.00 zapłacicie w ofisie kompanii Ekspresowej, gdzie możecie oglądnąć tytoń i zegarek. Mamy już takich odbiorców, którzy zamawiali tytoń kilka razy i rekomendowali nasz tytoń, swoim znajomym, co najlepiej dowodzi uczciwości naszej propozycyi.

Zwracamy pieniądze każdemu, kto nie jest zadowolony, a więc nie trzeba się wachać: posyłajcie zamówienie zaraz. Adres: European Tobacco Co. 33 Leonard st. Dept. 6 New York 20

TREŚĆ NUMERU.

Ostatnie Wiadomości.

ROOSEVELT APOSTOŁEM POKOJU.

Jego znamienny odczyt o stolicy Norwegii. Wpływ cesarza Wilhelma tylko w połowie miał skutek. Zainteresowanie prasy.

Dzienniki chicagoskie w wydaniach niedzielnych, ogromnie dużo poświęciły miejsca "pokojowej misyi Roosevelta" w jego podróży po Europie, a to z okazyi jego odczytu na ten temat w Krystyanii, stolicy Norwegii.

Jeden z korespondentów amerykańskich, telegrafuje, że było to pierwsze jego wystąpienie na ten temat, chociaż w pierwotnem założeniu miał zamiar apostołować go wszędzie.

Pod tym względem — powiada korespondent — spotkało ludy europejskie pewne rozczarowanie. Przybyciu jego do Europy poprzedziła sympatycznie przyjęta wieść, że jedzie on z różdżką oliwną, że celem jego wizyt w stolicach europejskich jest zamiar wpłynięcia przyjaznego na rządy w kierunku zmniejszenia uzbrojeń, które przybierać zaczynają rozmiary wprost zastraszające. Prasę europejską obiegały nawet pogłoski, że Rooseveltowi udało się pozyskać dla myśli swej sędziwego monarchę austryackiego. Okazało się jednak, że wiadomości te były przedwczesne i że jeżeli Roosevelt miał nawet rzeczywiście takie zamiary, to ich odwiedzając dwory panujących zaniechał i dopiero w Krystyanii rozwiązały mu się usta.

Korespondent rzeczony, notuje pogłoski obiegające prasę, że na zmianę pierwotnego postanowienia Roosevelta, wpłynęło nieprzejednane stanowisko rządu niemieckiego. Prasa francuska, oskarża wprost Wilhelma o używanie rozmaitych kruczków, by Roosevelta nakłonić do zmiany całego planu, a prasa berlińska głosiła już tryumf dyplomatyczny swojego dworu.

W obec tego wystąpienie Roosevelta w Christianii, w prasie europejskiej wprost kolosalne zrobiło wrażenie.

Odczyt miał miejsce w gmachu teatru narodowego, który na długo przed rozpoczęciem obległy niezliczone tłumy ludu pragnące oglądać niezwykłego gościa. Gdy Roosevelt wszedł do teatru, sala była zapakowana od góry do dołu. Król i królowa zajmowali miejsce w loży.

Roosevelta powitano długo niemilknącym grzmotem oklasków.

Przemowę swą zaczął były prezydent od złożenia hołdu w tych dniach zmarłemu poecie norweskiemu, a gdy następnie oświadczył, że nie uważał za stosowne zatrzymywanie pieniędzy otrzymanych tytułem nagrody Nobla za propagowanie pokoju, przyjęto je gorącymi oklaskami. Złoty medal wyraził się pułkownik, pozostawi swym dzieciom, jako najdroższą pamiątkę.

Pierwsza część odczytu Roosevelta poświęcona była wytłomaczeniu jego poglądów na ograniczenia jakie otaczają wszystkich zwolenników pokoju, ale ta nie wywołana zbyt doniosłego wrażenia.

Dopiero dalsze części odczytu, w których Roosevelt proponował, rozszerzenie arbitacyi, zwiększenie władzy trybunału pokojowego w Hadze i ograniczenie uzbrojeń, szczególniej na morzu i w końcu utworzenie wielkiej ligi pokojowej mocarstw, która to liga w danym razie siłą by zmusiła agresywne narody do zachowania pokoju, to wówczas nastąpił prawdziwy i ogólny poklask zebranych.

Długotrwałe oklaski powitały słowa mówcy, gdy zaznaczył, że silne narody powinny się zjednoczyć, by zabezpieczyć świat od okropności wojny tak zupełnie jak obecnie państwa dają opiekę obywatelom przeciwko gwałtom innych obywateli. W zakończeniu pułkownik odłożył na bok swój manuskrypt i bijąc pięścią o pulpit w namiętnych słowach potępił narodowych gnębicieli, szwindlerów i zaborców, zapewniając, że zasługują na ogólną pogardę tak jak i prywatni ludzie o tych samych wadach.

Po zakończeniu odczytu publiczność wydała trzykrotny okrzyk na cześć Roosevelta, a pułkownik wezwał zebranych do trzykrotnego krzyku na cześć królewskiej rodziny.

NOWY KRÓL.

Jerzy V. ogłoszony formalnie królem Wielkiej Brytanii i Irlandyi, cesarzem Indyi itd.

LONDYN. — Dnia 7 maja o godzinie 4 po południu odbyła się tu w sali tronowej według starożytnego rytuału ceremonia wstąpienia na tron nowego króla Anglii i Irlandyi i cesarza Indyi itd.

Przemówienie nowego króla było krótkie, ale wywarło głębokie wrażenie. Zaznaczył na wstępie, że zbyt jest przygnębiony wypadkiem śmierci swego poprzednika, by mógł zdobyć się na coś więcej jak na zapewnienie, że wstąpi w jego ślady.

TRZĘSIENIE ZIEMI.

Według ostatnich wiadomości około 1000 osób straciło życie. Szkody ogromne.

SAN JOSE, Costa Rica. — Nadchodzą tu zwolna wiadomości z okolic dotkniętych trzęsieniem ziemi i brzmią bardzo groźnie.

Z miasta Cartago, starożytnej stolicy republiki pozostały tylko gruzy i zwaliska. W środę wieczorem bowiem trzęsienie ziemi zburzyło całe miasto, zapadły się wszystkie budynki z wyjątkiem niektórych na granicach starożytnego grodu.

Przeszło tysiąc osób zginęło w gruzach. Setki mieszkańców umiera od ran i głodu a pozostali przy życiu mieszkańcy są bez dachu nad głową. Z nastaniem świtu po strasznej nocy katastrofy sytuacya z każdą godziną stawała się gorszą.

Partye ratunkowe przybyłe z miasta San Joe i innych okolicznych miast wydobyły dotychczas przeszło 500 trupów ze zwalisk i gruzów. Panika zapanowała w całej prowincyi. Prezydent republiki Viquez przybył na miejsce katastrofy i rozporządza akcyą ratunkową. Ogłoszono surowe prawa stanu wojennego. Straty materyalne obliczają na $25.000.000.

Szpitale i domy prywatne w San Joe przepełnione są umierającymi i rannymi. Setki pozostałych przy życiu mieszkańców obozuje poza miastem i żywności dostarcza im rząd.

Żołnierze strzegą zwalisk i nie pozwalają na rabunek.

Uciekinierzy tak powiadają o przebiegu katastrofy:

Pierwsze wstrząśnienia wydarzyły się 10 minut przed 7 godziną w środę wieczorem i były tak silne, że zburzyły całe miasto. Przyszły nagle i trwały około siedemnastu sekund. Budynki zapadały się tak raptownie, jakby pobudowane były ze słomy, a 1000 osób pogrzebanych zostało w gruzach.

W tej chwili po trzęsieniu podniosły się z gruzów kłęby kurzu i kompletnie zapanowały ciemności. Wszyscy telegrafiści zabici zostali przy swych aparatach a druty przerwane, tak, że nie było można nikogo wezwać o pomoc. Miasto San Joe dopiero o północy dowiedziało się o katastrofie i prezydent Viquez w tej chwili powołał wszystkich lekarzy i z zapasami lekarstw udano się na miejsce katastrofy. Po przybyciu do Cartago zastano ulice przepełnione trupami i rannymi. W tej chwili pobudowano tymczasowe szpitale pod namiotami i zajęto się rannymi. Z miasta San Joe jeszcze w nocy wysłano siedm wagonów żywności.

Przez całą noc dały się odczuwać słabe wstrząśnienia. Kilka małych miasteczek w okolicy Cartago w tej liczbie miasto Paraiso, drugie co do wielkości w prowincyi, zostało kompletnie zniszczonych, lecz ratunek tam jeszcze nie dotarł. Prezydent Taft nadesłał jeszcze w nocy kondolencyjną depeszę.

Noc z środy na czwartek była straszną, a opisy wypadków tej nocy są przerażające. Nie obyło się bowiem bez mordów i rabunków, a o żywność walczono jak o życie.

POGRZEB EDWARDA.

Zapowiedziany na dzień 20 maja.

LONDYN. — Datę pogrzebu zmarłego króla ustanowiono na d. 20 maja. Zwłoki złożone zostaną do wiecznego spoczynku w kaplicy pałacu Windsor gdzie także spoczywa najstarszy syn książę Clarcutu.

Przed pogrzebem zostaną zwłoki wystawione w Westministerze przez kilka dni na widok publiczny.

STRASZNA EKSPLOZYA.

Piętnaście osób zabitych, kilkadziesiąt rannych.

OTTAWA, Ont. — Na przedmieściu Hali niedaleko Ottawy, miała miejsce straszna eksplozya czterech ton wirytu, materyału wybuchowego o wiele silniejszego niż dynamit złożonego w magazynie firmy materyałów wybuchowych. Siła wybuchu była tak znaczną, że zburzyła częściowo lub całkowicie kilka domów okolicznych.

Piętnaście osób zostało zabitych a około 50 rannych. Wielu z nich przyglądało się grze w piłkę na przyległym placu. Huk eksplozyi słyszano w całem mieście, a w wielu budynkach powypadały szyby.

Zrządzoną szkodę obliczają na $100,000.

STRASZNE STOSUNKI.

Konsul austryacki w Cleveland stwierdza że w fabrykach ginie miesięcznie po kilka set poddanych jego monarchy.

CLEVELAND, O. — Tutejszy konsul austryacki Ernest Ludwig oświadczył reporterom, że stosunki w fabrykach stanu Ohio są wprost opłakane. Życie ludzkie po prostu zanic się tam liczy. Każdego miesiąca ginie w nich straszną śmiercią w skutek nieszczęśliwych wypadków od 300 do 400 poddanych austryacko-węgierskich, Polaków, Słowaków i Węgrów. Konsul oświadcza, że widzi się zmuszonym zwrócić się do swojego rządu, aby ten poczynił odpowiednie kroki, by temu masowemu mordowaniu ludzi zapobiedz.

Przeprowadzone przez niego śledztwo wykazało, że w jednej tylko fabryce zatrudniającej około 600 ludzi, w ostatnich dziesięciu latach znalazło śmierć 1200 robotników.

KRWAWE ROZRUCHY.

W kopalni węgla w Youkon przyszło do krwawych starć.

PITTSBURG, Pa. — W sąsiednim Youkon, w kopalni węgla należącej do Westmoreland Coal Co. wybuchł strajk a właściciele w obawie szkód postawili kilkudziesięciu ludzi na straży swoich zabudowań... Prowokatorskie zachowanie się straży doprowadziło w niedzielę do krwawego starcia ze strajkierami, w którem jeden górnik został zabity, a kilkunastu ludzi po obu stronach odniosło cięższe lub lżejsze rany.

Dopiero sprowadzona policya stanowa położyła kres tej walce.

POLACY GÓRĄ.

W polskich dzielnicach najwięcej dzieci.

Prasa angielska w niedzielnych wydaniach dużo rozpisywała się na temat mnożności ludu polskiego, a to z okazyi odbywającego się cenzusu szkolnego skonstatowano mianowicie, że najwięcej dzieci jest w dzielnicach polskich. W jednym "bloku" na Bridgeporcie naliczono 673 dzieci w wieku szkolnym i ten "blok" pod tym względem stoi na pierwszem miejscu. Drugie miejsce zajmuje "blok" przy ulicy Noble, pomiędzy Milwaukee ave., Crittenden i Wade, gdzie naliczono 480 dzieci w wieku szkolnym.

Trzeci z rzędu "blok" znajduje się na Wojciechowie, gdzie naliczono 453 dzieci.

W przeciwieństwie do tego, w "bloku" ulicy Perry, pomiędzy Bertean i Southport ave., skonstatowali enumeratorowie, że od lat siedmiu nie urodziło się ani jedno dziecko, i najmłodsza dziewczynka w tym bloku zaczęła dopiero 8-my rok życia.

WYBORY W HISZPANII.

Gdzieniegdzie potrzebnem było wojsko do tłumienia rozruchów.

MADRYT. — W całym kraju odbywają się wybory deputowanych do parlamentu.

Dotychczas wybrano 114 posłów z tego 69 liberałów; 34 konserwatystów; trzech republikanów; 3 karlistów i 5 innych partyi.

W Bilbao przyszło do rozruchów, które stłumiło wojsko.

Republikanie odnieśli zwycięstwo tylko w Madrycie. Większość parlamentu będzie w ręku liberałów.

OFIARY TRZĘSIENIA ZIEMI.

Około 1500 osób znalazło śmierć pod gruzami.

SANJOE, Costa Rica. — Według ostatnich wiadomości, z ruin zniszczonych trzęsieniem ziemi miasta Cartago, wydobyto dotychczas 800 zwłok.

Co najmniej 1500 osób znalazło tam śmierć, nie licząc rannych, których jest pewnie dwa razy więcej. W ostatnich dniach wstrząśnień dalszych nie odczuwano i ludność zwolna się uspokaja.

Drobne wzmianki.

W poniedziałek po południu kilkadziesiąt osób wyjechało z Chicago do Washingtonu na uroczystość odsłonięcia pomników i Kongres narodowy.

* * *

Uroczystość rozwinięcia sztandaru Tow. Obrona Polski grupy 712 Z. N. P., która się odbyła w niedzielę, wypadła ze wszech miar imponująco.

* * *

Wszystkie dzienniki miejscowe, angielskie i niemieckie dużo miejsca w ostatnich dniach poświęcają polskim uroczystościom w Washingtonie.

* * *

J. E. Ks. Biskup Rhode, poświęcił w niedzielę kamień węgielny pod nowy katolicki kościół francuski, św. Jana, który będzie zbudowany kosztem $75,000 w okolicy ulic W. 50 i Peoria.

PREMIE...

czyli podarunki dla naprzód płatnych abonentów "Gazety Polskiej w Chicago."

Ponieważ wielu abonentów zapisuje gazetę na kwartał lub pół roku, co utrudnia bardzo prowadzenie książek i naraża nas na znaczne koszta, postanowiliśmy dać każdemu abonentowi, który opłaci z góry "Gazetę Polską" za cały rok, premię czyli podarunek wartości jednego dolara w książkach znajdujących się w naszej księgarni, tak powieściowych, jak i historycznych, jako też do nabożeństwa, za zapłatą 10c. na przesyłkę tejże premii. Jeżeli na premię wybierane są Roczniki Tygodnika, to trzeba dołączyć 40c.. na przesyłkę.

"Gazeta Polska" na cały rok kosztuje $2.00, na pół roku $1.25, na cztery miesiące $1.00, na kwartał 75c.

"Gazeta Polska" do Europy kosztuje $3,00 bez premii, a do Kanady kosztuje $3.00 z premią.

Jeżeli książka wybrana na premię, kosztuje więcej jak dolara, to abonent dopłaca tyle, ile książka ponad dolara kosztuje i przysyła tę sumę razem z abonamentem. Np.: Kto sobie wybierze powieść Hrabia Monte-Christo, która kosztuje $2.00, to odciąga sobie dolara jako premię, a dolara przysyła razem z prenumeratą i dołącza 10c. na przesyłkę premii. Prawo do powyższej premii mają tak samo nowi, jak i starzy abonenci "Gazety Polskiej".

Katalogi książek i obrazów wysyłamy każdemu na żądanie, bezpłatnie.

"Gazetę Polską" można zapisywać każdego czasu.

Na zmianę adresu należy przysłać 10ct. w znaczkach pocztowych.

NASI PODRÓŻUJĄCY AGENCI I KOLEKTORZY.

Naszymi podróżującymi agentami, posiadającymi nasze zupełne zaufanie i mającymi prawo kolektować za "Gazetę Polską" i książki, na co wydają kwity, są:

Ob. W. Michalski i pomocnicy jego z Filii Gazety Polskiej i Tygodnika Powieściowo-Naukowego 1180 Broadway Buffalo, N. Y. kolektują w Buffalo i okolicy, następnie Niagara Falls; Medina; Albion; Utica; Amsterdam; Schenectady; Dunkirk; Perry i w okolicznych miastach w Stanie New York.

NASZ AGENT p. W. Radomski kolektuje w Winonie, Delano, Silver Lake, St. Paul, Minneapolis, Foley, Gilman i Braverville, Minn, a następnie w North Dakota. Z powrotem zaś w całej Minnesocie i South Dakocie.

Pan F. Pisarek i jego pomocnik Michał Kozaczek kolektuje w Stanach New York, Connecticut i Pennsylvania.

Pan Józef Juniewicz So. River, N. J.

Pan Bronisław Florkowski, 1144 St. Aubin ave Detroit, Mich. Kolektuje w mieście Detroit i okolicy.

Pan Wł. Bankowski 3696 S. 65 ave., Cleveland, Ohio, kolektuje w tym stanie Ohio.

Pan F. Frączkowski, 268 Elm cor. 8th str Wyandotte, Mich., kolektuje w Wyandotte i okolicy.

Pan W. F. Krysiak, 156 Pleasant st., Northampton, Mass., kolektuje w Northampton Mass., i okolicy.

Ob. Adam Bohdanowicz ma prawo kolektować w Bostonie; w S. Bostonie; w Brightonie i Chelsea, Mass.

Stanisaw Dobkowski 66 N. Elliot st. Brooklyn, N. Y., kolektuje w Brooklyn, New Yark City i okolicy.

Pan Józef Chmieliński, 2658 Edgemont st., Philadelphia, Pa. i okolicy.

Pan Klemens Mioduszewski, 1317 Division str. Erie, Pa. obecnie kolektuje w Erie, Pa.

Pan Piotr M. Stys 8929 Muskegon Ave., South Chicago, Ill.

Kolektuje w South Chicago i okolicy.

Ob. Bol. Dzielak, P. O. Box N. 4 Hellmetta, N. J.. kolektuje w Hellmetta, N. J., kolektuje w Hellmetta; Spotswood; Sayreville; South River; Routh Hall i Jamesburg, New Jersey.

Ob. Ant. Szurek i jego pomocnik Jan Szurek kolektują w Amsterdam, Albany; Cohes; Schenectady; Troy; Utica, itd.

Ob. Franciszek Gierymski, 125 Hawthorne ter. Torrington, Conn., kolektuje w Torrington i w okolicy.

Ob. Suchcicki 142 South str., Newark, N. J., kolektuje w Newark, N. J. i w okolicach.

Ob. A. Bratyński 67 Grand st., Trenton, N. J., kolektuje w Trenton i w okolicy.

Ob. J. Trojanowski, 40 Gold str., New Britain, Conn., kolektuje w New Britain, Conn. i okolicy.

Ob. Józef Rudawski 515 Pine str. Philadelphia, Pa., kolektuje w Philadelphii i okolicy.

Ob. M. Litwinowicz, 2613 E. Somerset str., kolektuje w Phila, Pa. i okolicy.

Ob. Józef Pilch, Adams, Mass. kolektuje w Adams i okolicy.

Ob. W. Dziaduś 33½ Lake street, Webster, Mass. kolektuje obecnie w Connecticut i Mass.

A. M. Niemczura Box 452 Berea, O. kolektuje w Berea, O. i okolicy.

Ob. Stanisław Dopkowski kolektuje w Brooklynie, w Nowym Yorku i w okolicy.

Ob. M. Litwinowicz dnia 16 b. m. rozpoczął kolektę za „Gazetę Polską i Tygodnik" w Wilmington Del, Camden, N. J. i Manayunk, Pa.

ob. S. Dopkowski obecnie zamieszkał w Shenectady, N. Y. 106, 8th ave.

Ob. K. A. Klukowski 1121½ W Division str, So. Bend, Ind., kolektuje w So. Bend, Ind. i w okolicy.

Ob. Pilich 99 Sharon str Springfield, Mass., kolektuje w Springfield i w okolicy.

Ob. S. Gwiazdowski 13202 Preston Court Cleveland, O., kolektuje w Cleveland, Ohio i okolicy.

Ob. Banaszewski Box 258 Hadley, Mass., kolektuje w Hadley, Mass i okolicy.

Ob. Józef Witkowski 959 Milwaukee ave., City, kolektuje w Chicago i w okolicy.

Ob. J. Kałużniak 120 Belmont ave Newark, N. J. kolektuje w Newark i w okolicy.

Ob. Józef Bąk, 288 Front str. Chicopee, Mass. kolektuje w Chicopee i okolicy.

Abonenci, którzy mają płacić prenumeratę za "Gazetę Polską", a idą do pracy, niechaj pozostawią w domu pieniądze i upoważnią swoje żony do zapłacenia abonamentu, a odbiorą zaraz swoje premie, jakie sobie obiorą, ponieważ wieczorem po 6-ej godzinie wnet zmrok zapadnie to mało obejść można, a cały dzień się zmarnuje.

W. DYNIEWICZ PUBLISHING CO.